

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ & ΥΛΙΚΟ
ΤΥΠΙΚΗ, ΑΤΥΠΗ ΚΑΙ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**"Ο ρόλος του κοινωνικού ανήκειν και του
κοινωνικού δεσμού στη διαμόρφωση του σχολικού χάρτη:
Μελέτη περίπτωσης"**

**ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΑΛΚΑΝΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΤΣΑΚΙΡΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

**ΚΟΡΙΝΘΟΣ
ΜΑΡΤΙΟΣ, 2012**

Περίληψη

Έχει παρατηρηθεί ότι υπάρχει μια ισχυρή σχέση ανάμεσα στο ζήτημα της κοινωνικοποίησης τόσο του γονέα όσο και του παιδιού, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από την ένταξη σε κοινωνικές ομάδες και τους αντίστοιχους κοινωνικούς δεσμούς που δημιουργούνται, και στο ζήτημα της διαμόρφωσης του σχολικού χάρτη. Βασικός σκοπός της παρούσης έρευνας, ήταν να μελετήσει εάν και κατά πόσο η διαμόρφωση του σχολικού χάρτη γίνεται με τη χρήση κριτηρίων διαφορετικών από τα καθαρά γεωγραφικά (σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία), και κατά πόσο η παραβίαση των κριτηρίων διαμόρφωσης του σχολικού χάρτη πλήττει εν τέλει την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των ευκαιριών στον χώρο της εκπαίδευσης.

Όπως έδειξε η ερευνητική αυτή προσπάθεια, φάνηκε καταρχήν να υπάρχει μια σημαντική σχέση ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους. Επιπλέον, η έρευνα έδειξε πως η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων δεν θα άλλαζε τη σχολική μονάδα φοίτησης του παιδιού τους αν είχαν την ευκαιρία, ενώ αναφορικά με την διαμονή σαν κριτήριο επιλογής σχολικής μονάδας, υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό που δηλώνει πως πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει αλλά εξίσου σημαντικό είναι και το ποσοστό αυτών που δεν θεωρούν ότι θα πρέπει να ισχύει σε καμία περίπτωση, κάτι που δείχνει πως δεν υπάρχει σαφής τάση αναφορικά με το κρίσιμο αυτό ερώτημα. Τέλος, η έρευνα έδειξε πως υπάρχει μια άρρηκτη σύνδεση ανάμεσα στην επιλογή των γονέων για το σχολείο, και την διατήρηση του κοινωνικού δεσμού και της πολιτιστικής ταυτότητας.

Abstract

It has been shown that there is a strong relationship between the issue of socialization of the parent and the child, as it is being expressed through their participation in social groups, and the issue of the forming of the school map. In that framework, the basic target of this research effort was to investigate if and in what level the forming of the school map is being made based on criteria different than the typical geographical ones (based on the present law), as well as the level at which the violation of these criteria of forming the school map is dangerous regarding the effort to keep equal opportunities for everyone in the field of education.

According to the findings of this research effort, an important relationship seems to be present between the equality of opportunities and the level at which parents are involved in the procedure of choosing a school unit for their children. Moreover, the research showed that the majority of the parents would not change the school of their children if they had the chance to do so, while with respect to the area of residence as a criterion for choosing school unit there is an important part of the parents that states that it should keep on be valid. On the other hand, many parents also give a different answer, leading to the assumption that there is no typical tendency regarding that question. Finally, the analysis showed that there is a strong relationship between the parents' choices about school and the keeping of the social bonding and the cultural identity.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
<i>Γενικά – Ανάδειξη του προβλήματος</i>	8
<i>Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα</i>	10
<i>Δομή εργασίας</i>	12
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	14
<i>Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας</i>	14
1.1 <i>Εννοιολογικές οριοθετήσεις</i>	14
• <i>Η προσπάθεια ενσωμάτωσης του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο-Γενικές θεωρήσεις</i>	14
• <i>Κοινωνικοποίηση και πολιτισμική ταυτότητα</i>	18
• <i>Κοινωνική αλληλεπίδραση και σχολική ένταξη του ατόμου</i>	20
• <i>Η διαμόρφωση του σχολικού χάρτη</i>	24
1.2 <i>Τα Κοινωνικά Διακυβεύματα Της Εμπλοκής Των Γονιών Στη Σχολική Φοίτηση Των Μαθητών Σήμερα</i>	32
1.3 <i>Ο ρόλος των πολιτισμικών παραγόντων στην επιλογή των γονιών όσον αφορά τη σχολική φοίτηση</i>	39
• <i>Εισαγωγή</i>	39
• <i>Φυλετικές διαφορές</i>	40
• <i>Οικογενειακή δομή και σύνθεση</i>	42
• <i>Ατομικά χαρακτηριστικά</i>	46
1.4 <i>Εμπειρικές έρευνες σε σχέση με τη διαμόρφωση του σχολικού χάρτη και τα κριτήρια της επιλογής των γονιών</i>	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο.....	53
<i>Εμπειρική μελέτη των σχολείων του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας του Νομού Αρκαδίας</i>	53

2.1	<i>Ιδιαιτερότητες της περιοχής – Κυνουρία Αρκαδίας</i>	53
	• Γενικά για την Κυνουρία Αρκαδίας.....	53
	• Ο σχολικός χάρτης στο Άστρος Κυνουρίας στην Αρκαδία	54
B' ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ		57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο		58
Μεθοδολογία Έρευνας.....		58
3.1	<i>Γενικά περί μεθοδολογία έρευνας</i>	58
3.2	<i>Προτεινόμενη μεθοδολογία – Ποσοτική έρευνα</i>	60
3.3	<i>Ερευνητικά εργαλεία</i>	60
	• Το ερωτηματολόγιο ως ερευνητικό εργαλείο συλλογής δεδομένων	60
	• Η επεξεργασία των δεδομένων.....	61
3.4	<i>Πληθυσμός και δείγμα έρευνας</i>	63
	• Γενικά για την έρευνα - Πληθυσμός	63
	• Προσδιορισμός του δείγματος.....	63
	• Επιλογή του Δείγματος και συμπλήρωση ερωτηματολογίων	64
3.5	<i>Διεξαγωγή έρευνας</i>	65
3.6	<i>Περιορισμοί έρευνας και εγκυρότητα δεδομένων</i>	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο		67
Αποτελέσματα Έρευνας		67
4.1	<i>Δημογραφικά στοιχεία</i>	67
4.2	<i>Οι αντιλήψεις των γονέων για τα χαρακτηριστικά του σχολείου φοίτησης των παιδιών τους</i>	74
4.3	<i>Οι αντιλήψεις των γονέων για την επίδραση της κοινωνικό – οικονομικής κατάστασης της οικογένειας όσον αφορά στην επιλογή σχολείου φοίτησης των παιδιών τους</i> 76	
4.4	<i>Οι αντιλήψεις των γονέων όσον αφορά στη σημασία της εντοπιότητας στην επιλογή σχολικής μονάδας για την φοίτηση των παιδιών τους</i>	79
4.5	<i>Συσχετίσεις</i>	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	91
Συζήτηση επί των αποτελεσμάτων	91
5.1 Η διαμόρφωση της σχέσης ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους; 91	
5.2 Τα κοινωνικά διακυβεύματα της εμπλοκής των γονιών στη σχολική φοίτηση των μαθητών σήμερα	93
5.3 Η σύνδεση της επιλογής των γονέων με τη διατήρηση του κοινωνικού δεσμού και της πολιτισμικής ταυτότητας.....	95
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	97
Βιβλιογραφία.....	100
Ελληνόγλωσση	100
Ξενόγλωσση.....	103

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικά – Ανάδειξη του προβλήματος

Για την Κοινωνιολογία η έννοια της κοινωνικοποίησης είναι ιδιαίτερα σημαντική. Πολλοί ορισμοί έχουν δοθεί, οι οποίοι εκφράζουν και διαφορετικές προσεγγίσεις που ενυπάρχουν στον τομέα της κοινωνιολογίας. Σύμφωνα με τη Zeger (Ζέγκερ, 1977), κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία κατά την οποία το άτομο αφομοιώνει τις υπάρχουσες κοινωνικές νόρμες (κανόνες) και αξίες έτσι, που αργότερα να τις αισθάνεται ως δικές του. Η διαδικασία αυτή, ολότελα ασυνείδητη στα παιδιά και σπάνια συνειδητή από τους ενήλικες, μπορεί να παρατηρηθεί, να αποκαλυφθεί και να γίνει βάση συγκεκριμένων επιστημονικών εργαλείων.

Σε κάθε περίπτωση, η κοινωνικοποίηση συνδέεται άμεσα με την έννοια της εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση, με την πλατιά έννοια του όρου, από την παιδική ηλικία ως την ενηλικίωση, αποτελεί ένα ζωτικό μέσο κοινωνικού ελέγχου (Ραμπίδης, 2007). Με την εκπαίδευση οι νέες γενιές μαθαίνουν τους κοινωνικούς κανόνες και τις ποινές που επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασής τους. Διδάσκονται, ακόμα, τη «θέση» τους και τις «υποχρεώσεις» τους στο σύστημα κοινωνικής διαφοροποίησης και στρωμάτωσης.

Στις σύγχρονες κοινωνίες, όπου προεξάρχει η γενική εκπαίδευση, η εκπαίδευση αποτελεί επίσης ένα σημαντικό τύπο κοινωνικού ελέγχου (ως πηγή της επιστημονικής γνώσης), που ανταγωνίζεται και καμιά φορά συγκρούεται με άλλους τύπους ελέγχου. Η έννοια του κοινωνικού ελέγχου αναφέρεται στους κοινωνικούς μηχανισμούς που

ρυθμίζουν τη συμπεριφορά ατόμων και ομάδων, που οδηγεί στη συμμόρφωση με βάση κάποιους κανόνες της κοινωνίας (Jery & Jery, 1991).

Από τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει μια ισχυρή σχέση ανάμεσα στο ζήτημα της κοινωνικοποίησης τόσο του γονέα όσο και του παιδιού, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από την ένταξη σε κοινωνικές ομάδες και τους αντίστοιχους κοινωνικούς δεσμούς που δημιουργούνται, και στο ζήτημα της διαμόρφωσης του σχολικού χάρτη. Πιο συγκεκριμένα, το γεγονός ότι οι γονείς καλούνται σε αρκετές περιπτώσεις να επιλέξουν το σχολείο στο οποίο θα φοιτήσει το παιδί τους, με κριτήρια τα οποία μπορεί να είναι διαφορετικά από τα καθαρά γεωγραφικά, είναι δυνατόν να καθορίσει σε σημαντικό βαθμό την διαμόρφωση του σχολικού χάρτη και κατ' επέκταση τις παραμέτρους που διαμορφώνουν την διαδικασία κοινωνικοποίησης του παιδιού.

Είναι σαφές πως πλέον οι οικογένειες εκμεταλλεύονται την ελευθερία των επιλογών που τους δίνεται με στόχο την επίτευξη προσωπικών φιλοδοξιών για τα παιδιά τους (Τσακίρη 2009) και τη διάχυση του κοινωνικού τους κεφαλαίου στους γόνους τους. Η σχολική επιλογή επηρεάζει κοινωνικά και χωροταξικά, για παράδειγμα στις γειτονιές έχουμε κοινωνική διαστρωμάτωση (stratification), η οποία αντανakλά τις κοινωνικές ανισότητες διαμονής. Η διαμόρφωση του σχολικού χάρτη από αυτόν το χωροταξικό αποκλεισμό οδηγεί στη αναπαραγωγή κοινωνικών ανισοτήτων (Τσακίρη 2009).

Σε αυτό το πλαίσιο, κρίνεται σκόπιμο στα πλαίσια της παρούσης εργασίας, να μελετηθεί η σχέση ανάμεσα στα βασικά χαρακτηριστικά και τις σημαντικότερες εκφράσεις της κοινωνικοποίησης, δηλαδή ανάγκη για το κοινωνικό ανήκειν και τους αντίστοιχους κοινωνικούς δεσμούς, και στην διαμόρφωση του σχολικού χάρτη,

εστιάζοντας σε μια περιοχή του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας στην Αρκαδία, η οποία δεν ανήκει στις βασικές μεγάλες πόλεις της χώρας μας,. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα καλείται να διερευνήσει την ύπαρξη φαινομένων παραβίασης της διαμόρφωσης του σχολικού χάρτη, με τη χρήση κριτηρίων διαφορετικών από τα καθαρά γεωγραφικά, και κατά πόσο τέτοια γεγονότα δύνανται να παραβιάζουν την ισότητα των ευκαιριών στον χώρο της εκπαίδευσης. Εστιάζοντας σε αυτό το σημαντικό ζήτημα, αναδεικνύεται ως ιδιαίτερα ενδιαφέρον πρόβλημα η μελέτη της σχέσης ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους. Επιπλέον, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό το να προσδιοριστούν τα κοινωνικά διακυβεύματα της εμπλοκής των γονιών στη σχολική φοίτηση των μαθητών σήμερα, καθώς και το να εκτιμηθεί ο τρόπος σύνδεσης των επιλογών των γονέων με τη διατήρηση του κοινωνικού δεσμού και της πολιτισμικής ταυτότητας.

Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Βασικός σκοπός της παρούσης έρευνας, είναι να μελετήσει εάν και κατά πόσο η διαμόρφωση του σχολικού χάρτη γίνεται με τη χρήση κριτηρίων διαφορετικών από τα καθαρά γεωγραφικά (σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία), και κατά πόσο η παραβίαση των κριτηρίων διαμόρφωσης του σχολικού χάρτη πλήττει εν τέλει την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των ευκαιριών στον χώρο της εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, στόχος της έρευνας είναι να διερευνήσει μέσω μιας μελέτης περίπτωσης και κατ' επέκταση να προσδιορίσει τόσο τα κίνητρα και τα κριτήρια με

τα οποία επιλέγουν σχολείο φοίτησης για τα παιδιά τους οι γονείς, όσο και τις επιπτώσεις των επιλογών αυτών.

Για να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος, κρίνεται απαραίτητο να δοθούν στοιχεία απαντήσεων στα κάτωθι ερευνητικά ερωτήματα:

- Πώς διαμορφώνεται η σχέση ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους;
- Ποια είναι τα κοινωνικά διακυβεύματα της εμπλοκής των γονιών στη σχολική φοίτηση των μαθητών σήμερα;
- Πώς συνδέεται η επιλογή των γονέων με τη διατήρηση του κοινωνικού δεσμού και της πολιτισμικής ταυτότητας;

Τα βασικά αυτά ερευνητικά ερωτήματα που εστιάζουν στις αντιλήψεις των γονιών, θα πλαισιωθούν από ορισμένες υποθέσεις, προκειμένου να απαντηθούν μέσω της εμπειρικής ερευνητικής διαδικασίας. Κάποιες εξ αυτών συνοψίζονται ως ακολούθως.

- Ποια η σημασία του κοινωνικού ανήκειν για τους γονείς των παιδιών στην περιοχή του Άστρους Κυνουρίας;
- Ποια η σημασία του κοινωνικού δεσμού για τους γονείς των παιδιών στην περιοχή του Άστρους Κυνουρίας;
- Πως σχετίζεται το κοινωνικό ανήκειν και ο κοινωνικός δεσμός με τη διαμόρφωση του σχολικού χάρτη στο Άστρος Κυνουρίας;

- Πως επηρεάζεται η σημασία του κοινωνικού δεσμού και του κοινωνικού ανήκειν από την ηλικία, το φύλο, τη μόρφωση και το εισόδημα των γονέων;

Δομή εργασίας

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, η δομή της εργασίας διαμορφώνεται ως ακολούθως. Αρχικά, θα γίνει η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας. Θα παρουσιαστούν κάποιες βασικές εννοιολογικές οριοθετήσεις, και θα παρουσιαστούν τα κοινωνικά διακυβεύματα της εμπλοκής των γονιών στη σχολική φοίτηση των μαθητών σήμερα. Εν συνεχεία, θα μελετηθεί ο ρόλος των πολιτισμικών παραγόντων στην επιλογή των γονιών όσον αφορά τη σχολική φοίτηση, και θα παρουσιαστούν εμπειρικές έρευνες σε σχέση με τη διαμόρφωση του σχολικού χάρτη και τα κριτήρια της επιλογής των γονιών. Κατόπιν θα παρουσιαστούν τα βασικά χαρακτηριστικά της περιοχής του Άστρους, και θα γίνει αναφορά στα στοιχεία της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για την εμπειρική έρευνα. Τέλος, θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας και θα γίνει συζήτηση για να καταγραφούν οι απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα που καλείται να αντιμετωπίσει η εργασία.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας

1.1 Εννοιολογικές οριοθετήσεις

- **Η προσπάθεια ενσωμάτωσης του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο-Γενικές θεωρήσεις**

Γενικά, η κοινωνικοποίηση θα μπορούσε να οριστεί ως η πορεία συγκρότησης και εξέλιξης της προσωπικότητας και κοινωνικής ένταξης του υποκειμένου. Σύμφωνα με τον HurrelMan (οπ. αναφ. στο Καλτσούνη, 2002), η κοινωνικοποίηση είναι η διαδικασία διαμόρφωσης και ανάπτυξης της ανθρώπινης προσωπικότητας σε εξάρτηση από και σε αντιπαράθεση με τους κοινωνικούς και πραγματικούς-υλικούς όρους ζωής, που απαντώνται σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή της ιστορικής πορείας της κοινωνίας. Πρόκειται για μια διαδικασία στην οποία συμπράττουν άτομο και κοινωνία και στην πορεία της οποίας ένας βιολογικός οργανισμός διαμορφώνεται σε μια κοινωνική προσωπικότητα που αναπτύσσεται συνεχώς σε μια σχέση αλληλεπίδρασης με τις συνθήκες ζωής (Καλτσούνη, 2002).

Υπό την κοινωνιολογική οπτική με τον όρο κοινωνικοποίηση συνυποδηλώνεται η διαδικασία μέσα στην οποία τα άτομα μαθαίνουν κοινωνικές συμπεριφορές, κοινωνικούς κανόνες και αξίες, ενώ αποκτά μορφή η κοινωνική προσωπικότητα των ατόμων. Συμβάλλει στο να εξηγήσουν τα άτομα τους διάφορους ρόλους που καλούνται να διαδραματίσουν στις διαφορετικές κοινωνικές καταστάσεις.

Σύμφωνα με τον A. Goslin «κοινωνικοποίηση, είναι η διαδικασία κατά την οποία τα άτομα αποκτούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις διαθέσεις που τα καθιστούν ικανά να συμμετέχουν περισσότερο ή λιγότερο αποτελεσματικά σαν μέλη των ομάδων ή της κοινωνίας». (Νέστορος, 1992, σελ.77)

Επίσης, κατά τον E. Scheuch ο ορισμός της κοινωνικοποίησης αποδίδεται στη μεταβίβαση τρόπων συμπεριφοράς, κανόνων και αξιών σ' ένα πρόσωπο, έτσι ώστε οι γενικές προσδοκίες να γίνουν δικές τους προσδοκίες (Νέστορος, 1992, σελ.77).

Οι σύγχρονοι ορισμοί της κοινωνικοποίησης την παρουσιάζουν ως μια διαδικασία που ξεκινά με τη γέννηση και παύει με το θάνατο του ανθρώπου. Θεωρείται μια δυναμική διαδικασία κατά την οποία το άτομο δεν αντιμετωπίζεται ως παθητικό υποκείμενο το οποίο απλώς δέχεται την επιρροή της κοινωνίας αλλά σαν ένας ζωντανός οργανισμός που δρα επηρεάζοντας το περιβάλλον και διαμορφώνοντας τη ζωή του στα πλαίσια του εκάστοτε πλαισίου. Οι φορείς εντός των οποίων συντελείται η κοινωνικοποίηση των νεαρών μελών της κοινωνίας είναι αρχικά η οικογένεια και στη συνέχεια και παράλληλα με αυτή το σχολείο, η γειτονιά, ο χώρος εργασίας κτλ. Ως φορείς κοινωνικοποίησης οι δυο πρώτοι θεωρούνται οι πιο σημαντικοί γιατί το παιδί έρχεται σε επαφή μαζί τους σε ηλικίες που είναι ιδιαίτερα ευάλωτο και κατά συνέπεια πιο εύκολο να χειραγωγηθεί. Γι' αυτό και ο τρόπος που η εκάστοτε εξουσία προσπαθεί να διαμορφώσει τους πολίτες που επιθυμεί περνάει μέσα από τον έλεγχο της οικογένειας και της εκπαίδευσης.

Με τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης τα ήθη και τα έθιμα, οι θεμελιακές παραδόσεις και όλα τα οικειοποιημένα πολιτιστικά πρότυπα γίνονται βασικά στοιχεία

της προσωπικότητας και του κοινωνικού συστήματος κατά τον T. Parsons (οπ. αναφ. στο Βουϊδάσκη, 1987).

Σύμφωνα με τον Τερλεξή Π., τόσο η διαδικασία της μεταδόσεως στις επερχόμενες γενεές των παραδεκτών προτύπων συμπεριφοράς, όσο και τη διαδικασία της διαδόσεως των προτύπων αυτών συμπεριφοράς, ονομάζεται κοινωνικοποίηση (Βουϊδάσκη, 1987).

Συμπερασματικά, κοινωνικοποίηση μπορούμε να πούμε ότι είναι η διαδικασία ένταξης και ενσωμάτωσης του ατόμου σε ένα κοινωνικό σύνολο. Σύμφωνα με την παραπάνω διαδικασία το άτομο που υποβάλλεται στη διαδικασία κοινωνικοποίησης, αφομοιώνει τις αξίες και τους κανόνες, που διέπουν τη συγκεκριμένη ομάδα στην οποία ανήκει. Έτσι, το άτομο αποκτά νέα θέση μέσα στο σύνολο (ένταξη), γίνεται πλέον μέρος αυτού, εφόσον ήδη έχει ενσωματωθεί.

Οι διάφοροι φορείς μέσα από τους οποίους το άτομο έχει τη δυνατότητα να κοινωνικοποιηθεί αναφέρθηκαν και προηγουμένως. Πιο συγκεκριμένα, αυτοί μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως ακολούθως:

1. Η οικογένεια

Η οικογένεια αποτελεί βάση για την κοινωνικοποίηση του ανθρώπου. Η κοινωνική μάθηση που παρέχεται σε αυτήν είτε είναι καλή είτε όχι τα αποτελέσματα της, θετικά ή αρνητικά είναι εμφανή και επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό τη μελλοντική ζωή του ατόμου, καθώς και τη κοινωνικοποίηση του στα διάφορα κοινωνικά σύνολα.

2. Το σχολείο

Το σχολείο συμβάλλει στη μεταβίβαση των ηθών, εθίμων, των θεμελιωδών παραδόσεων και στοιχείων της κουλτούρας και του πολιτισμού της εκάστοτε κοινωνίας. Αποτελεί το σημαντικότερο μετά την οικογένεια φορέα κοινωνικοποίησης. Κατά τη μετάβαση του ατόμου από την οικογένεια στο σχολείο, έχουμε την πρώτη επαφή και ένταξη του σε ένα κοινωνικό σύστημα.

3. Παρέα των Συνομηλίκων

Οι έφηβοι αλλά και τα μικρότερα σε ηλικία άτομα περνούν σημαντικό μέρος του χρόνου τους με τους συνομηλίκους, είτε μέσα στο σχολείο, είτε στη γειτονιά, είτε σε κάποια κοινών ενδιαφερόντων, που τυχόν ανήκουν αναπτύσσοντας φιλίες.

Καλλιεργούν την επικοινωνία, τη συνεργασία, την ομαδικότητα και την ικανότητα τους να αποτελέσουν κομμάτι- μέρος της ομάδας- συνόλου. Ταυτόχρονα διασκεδάζουν, ψυχαγωγούνται, γίνονται δέκτες πληροφοριών όχι μόνο της ήδη σχηματισμένης ομάδας που ανήκουν, αλλά και ολόκληρου του κόσμου καθώς και για τον ίδιο τους τον εαυτό, δημιουργώντας πρότυπα στενών σχέσεων. Τα παιδιά που δέχονται μόνο απόρριψη από τους συνομηλίκους, νιώθουν μοναξιά και είναι απομονωμένα.

4. Φορείς ψυχαγωγίας και ελεύθερης ενασχόλησης

Τέτοιοι είναι: τα βιβλία, η τηλεόραση, το διαδίκτυο (internet), το ραδιόφωνο, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια κ.α. (Νέστορος, 1992). Απ' όλα τα παραπάνω σημαντική επίδραση ασκεί η τηλεόραση και τα τελευταία χρόνια το διαδίκτυο, εφόσον οι νέοι

ξοδεύουν αρκετές ώρες απασχολούμενοι σε αυτά, ενώ γίνονται δέκτες απεριόριστων πληροφοριών. Όλα τα παραπάνω δρουν με μέσα στην ανάπτυξη των ενδιαφερόντων και των ικανοτήτων τους.

Σε κάθε περίπτωση, το κοινωνικό ανήκειν αποτελεί μια έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου, όπως αυτό εκφράζεται μέσω της ανάγκης για κοινωνικοποίηση. Πρόκειται για μια διαδικασία ιδιαίτερα σημαντική, καθώς από την μία πλευρά εξασφαλίζει την ομαλή ένταξη του κάθε ατόμου στην κοινωνία - το κάθε άτομο μαθαίνει να συμπεριφέρεται σε κάθε περίπτωση ανάλογα με την κοινωνική του θέση, ενώ παράλληλα διατηρεί την κοινωνική συνοχή και την ομαλή (εύρυθμη) λειτουργία της κάθε κοινωνίας (του ισχύοντος δηλ. κοινωνικού συστήματος) (Καρακατσάνης, 1983).

Με άλλα λόγια, δεν είναι μόνο απαραίτητο για την κοινωνία, να πραγματοποιείται η ομαλή ένταξη του εκάστοτε ανθρώπου σε αυτή, μέσω της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης. Αντίστοιχα, είναι απαραίτητο και για τον κάθε άνθρωπο να νιώθει πως «ανήκει» σε ένα ευρύτερο σύνολο, σε μια κοινωνική ομάδα.

- **Κοινωνικοποίηση και πολιτισμική ταυτότητα**

Το κοινωνικό ανήκειν συνδέεται άρρηκτα και με την έννοια της πολιτιστικής ταυτότητας. Πολιτισμική ταυτότητα είναι η ταυτότητα μιας ομάδας ή πολιτισμού (με την έννοια της κουλτούρας), ή ενός ατόμου στο βαθμό που κάποιος ή κάποια επηρεάζεται από μία ομάδα ή πολιτισμό στον οποίο ανήκει. Είναι παρόμοια ή συμπίπτει με την πολιτική ταυτότητα, αν και δεν είναι ίδια.

Υπάρχουν σήμερα πολλά σύγχρονα ζητήματα πολιτισμού, τα οποία μπορούν να μετατραπούν σε ερωτήσεις που αφορούν την ταυτότητα. Το ζήτημα της πολιτισμικής ταυτότητας αποτελεί αντικείμενο έρευνας σε πολλές μελέτες του πολιτισμού και σε πολλές κοινωνικές θεωρίες. Τις τελευταίες δεκαετίες, έχει εμφανιστεί ένας νέος τύπος αναγνώρισης του όρου. Η νέα αυτή μορφή αναγνώρισης κατανέμει την κατανόηση του ατόμου ως σύνολο σε μια σειρά διαφορετικών αναγνωριστικών πολιτισμού. Αυτά τα πολιτιστικά αναγνωριστικά εξετάζουν τις συνθήκες του ατόμου με βάση διαφορετικές πτυχές, όπως ο τόπος, το φύλο, η φυλή, η ιστορία, η γλώσσα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, οι θρησκευτικές πεποιθήσεις, η εθνικότητα και η αισθητική.

Ο πολιτισμός αφορά μια κοινωνική διαδικασία που βασίζεται στη συμμετοχή των ατόμων, στα πλαίσια της αλλαγής των ιστορικών συνθηκών (Pratt, 2005). Ορισμένοι επικριτές της πολιτισμικής ταυτότητας θεωρούν ότι η διατήρησή της, με βάση τις διαφορές, είναι διασπαστική δύναμη για την κοινωνία και ότι ο κοσμοπολιτισμός δίνει στα άτομα πιο έντονη την αίσθηση της ισότιμης ιθαγένειας (shared citizenship) (Gans, 2000). Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει πάντοτε τη διάσπαση. Αναφορικά με την βοήθεια στην πράξη που εφαρμόζεται σήμερα από την Διεθνή Κοινότητα, τα κράτη μπορεί να μοιράζονται ένα εγγενές τμήμα της 'δημιουργίας' τους που προσφέρει κοινό έδαφος και εναλλακτικά μέσα για την μεταξύ τους αναγνώριση.

Παραδείγματα μπορούν να βρεθούν τόσο από τον παλιό όσο και από τον σύγχρονο κόσμο. Έτσι, στην παλαιά παγκόσμια τάξη τα κράτη της Ευρώπης μοιράζονταν ένα υψηλό επίπεδο πολιτιστικής ομοιογένειας, εξαιτίας της κοινής τους ιστορίας και των "συχνά βίαιων σχέσεων και των πολιτιστικών ριζών από την αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη" (Μπράουν 2001). Ο Μπράουν επίσης θεωρεί ότι οι επιδράσεις

της Δύσης στο έθνος-κράτος αποδείχθηκαν ένας ελκυστικός παράγοντας και κάτι που συνετέλεσε στην ομοιογένεια πολλών πολιτισμών.

- **Κοινωνική αλληλεπίδραση και σχολική ένταξη του ατόμου**

Ο κοινωνικός δεσμός αποτελεί μία από τις σημαντικότερες εκφράσεις της προσπάθειας του ανθρώπου για κοινωνικοποίηση. Είναι, με άλλα λόγια, το αποτέλεσμα της προσπάθειας αυτής, το στοιχείο που αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η δημιουργία μιας κοινωνικής ομάδας, μέσα στην οποία καλλιεργούνται κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των μελών της. Σύμφωνα με τη Φαινομενολογική Κοινωνιολογία ο άνθρωπος δεν είναι ένας παθητικός αποδέκτης του κοινωνικού κόσμου, των κανόνων, των αξιών και των σχέσεων που το διέπουν αλλά ένας ενεργητικός ερμηνευτής τους. Οι κατάλληλες κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις, όπως αυτές εκφράζονται μέσω των αντίστοιχων κοινωνικών δεσμών, είναι αδιαμφισβήτητα ο σημαντικότερος δείκτης της κοινωνικής προσαρμογής. Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι κοινωνικοί ψυχολόγοι υποστήριξαν ότι ο «εαυτός» είναι αποτέλεσμα της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Με την ευρύτερη έννοια ο όρος «κοινωνική αλληλεπίδραση», όταν αναφέρεται σε κοινωνία ανθρώπων, εκφράζει το σύνολο των αμοιβαίων επιδράσεων που ασκούνται στα πλαίσια του κοινωνικού γίνεσθαι και αποτελεί τελικά τη βάση της ανάπτυξης του κοινωνικού δεσμού (Γκότοβος, 2002).

Ο Γεώργας (όπ. αναφ. στο Μαρινάκη, 2006), αναφέρει ότι ο κοινωνικός δεσμός σε μια κοινωνική ομάδα βασίζεται στην κοινωνική αλληλεπίδραση η οποία περιλαμβάνει τη συμπεριφορά μας ανάλογα με τη θέση που έχουμε μέσα στην ομάδα

ενώ ο Τσιπλητάρης (όπ. αναφ. στο Μαρινάκη, 2006) ορίζει την αλληλεπίδραση αυτή ως την «αμφίπλευρη επιρροή μεταξύ των ατόμων, η οποία αρχίζει με την επικοινωνία μέσω γλωσσικών και μη γλωσσικών συμβόλων και διεξάγεται :

- α) μέσω της δύναμης επιρροής του ενός προς τον άλλον ή τους άλλους,
- β) μέσω της καθοδήγησης του ενός προς τον άλλον ή τους άλλους,
- γ) μέσω της επιβολής ποινών ή απονομής αμοιβών του δυνατού προς τον αδύνατο ή τους αδυνάτους και
- δ) μέσω της απόκτησης κέρδους του ενός από τον άλλο ή τους άλλους».

Από την άλλη μεριά, υπάρχουν ερευνητές που έχουν παρουσιάσει την ανθρώπινη κοινωνία σαν ένα τεράστιο «πίνακα» αλληλεπιδράσεων, μέσω των οποίων οι άνθρωποι διαπραγματεύονται την εννοιολόγηση της πραγματικότητας και τελικά διαμορφώνουν τους εκάστοτε κοινωνικούς δεσμούς. Η συμβολή της κοινωνικής αλληλεπίδρασης συνίσταται στην υποχώρηση του εγωκεντρισμού και στην οικοδόμηση πιο ευέλικτων και αντικειμενικών δομών που θα συμβάλλουν στην αύξηση της κοινωνικότητας των ατόμων (Κολιάδης, 1997).

Για πολλούς ερευνητές η δημιουργία κοινωνικών δεσμών είναι η κύρια δραστηριότητα μέσα στην οποία συντελείται η μάθηση (Βοσνιάδου, 2001). Η δημιουργία μιας παραγωγικής και συνεργατικής ατμόσφαιρας αποτελεί ουσιαστικό κομμάτι της μάθησης στο σχολείο. Η κοινωνική συνεργασία μπορεί να βελτιώσει τις επιδόσεις των μαθητών, αφού η μάθηση είναι πρωτίστως μια κοινωνική δραστηριότητα και η συμμετοχή στην κοινωνική ζωή του σχολείου είναι βασική για να υπάρξει μάθηση. Σύμφωνα με τον Vygotsky (1978:57 στο: Βοσνιάδου, 2001), η δημιουργία κοινωνικών δεσμών παίζει θεμελιώδη ρόλο στην ανάπτυξη της γνώσης.

Μέσα από την κοινωνική αλληλεπίδραση το παιδί αναπτύσσει το εύρος των ικανοτήτων του υπερβαίνοντας όσα θα μάθαινε μόνο του. Η συμβολή της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της δημιουργίας κοινωνικών δεσμών συνίσταται στην υποχώρηση του εγωκεντρισμού και στην οικοδόμηση πιο ευέλικτων και αντικειμενικών δομών που θα συμβάλλουν στην αύξηση της κοινωνικότητας του παιδιού (Κολιάδης, 1997:128). Ενώ σύμφωνα με τον De Vries (1978 στο: Βοσνιάδου, 2001) ο σχηματισμός κοινωνικών δεσμών οδηγεί στην αναγνώριση της ανάγκης για αντικειμενική επιβεβαίωση στο διανοητικό επίπεδο και για κοινωνική αμοιβαιότητα στο ηθικό επίπεδο.

Μέσα στην τάξη η αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται και οδηγεί στον σχηματισμό κοινωνικών ομάδων μπορεί να είναι γλωσσική και μη - γλωσσική, συγκινησιακή αλλά και νοητική. Η αλληλεπίδραση των συνομηλίκων μπορεί να βοηθήσει τη διανοητική επεξεργασία, γιατί αναγκάζει τα άτομα να αναγνωρίσουν και να συντονίσουν τις αντικρουόμενες απόψεις ανάμεσά τους. Από την άλλη μεριά μέσα από την αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται ορισμένοι μαθητές ασκούν πάνω στους άλλους εντονότερη επίδραση με επιβολή των απόψεων συνήθως της πλειοψηφίας σε βάρος της μειοψηφίας (μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες, αλλοδαποί μαθητές κ.τ.λ.) (Μπέλλας, 1985).

Η σχολική τάξη αποτελεί ένα σημαντικό μέρος του κοινωνικού περιβάλλοντος του παιδιού και ταυτόχρονα αποτελεί μια κοινωνική ομάδα στο πλαίσιο της οποίας ο μαθητής επιδιώκει να γίνει αποδεκτός από την ομάδα των συμμαθητών του, αλληλεπιδρά μαζί τους και διαμορφώνει μια ταυτότητα βασιζόμενος στην αυτοεικόνα του, η οποία σχετίζεται κατά κύριο λόγο με τις προσδοκίες που έχουν ο ίδιος για τον εαυτό του και οι άλλοι γι' αυτόν (Λεονταρή, 1998).

Η παιδευτική σημασία του ψυχολογικού κλίματος της σχολικής τάξης και των διαπροσωπικών σχέσεων που αναπτύσσονται μέσα σ' αυτή οφείλονται στην αλληλεπίδραση και επικοινωνία των μελών της, η οποία κατ' αντιστοιχία οδηγεί σε δημιουργία κοινωνικών ομάδων και εντός της σχολικής τάξης (Μπέλλας 1985, Γκότοβος 2002, Τσιπλητάρης 2004, Μπακιρτζής 1996).

Σε αυτό το πλαίσιο, τα μέλη της τάξης αναπτύσσουν μεταξύ τους σχέσεις επικοινωνίας, καθώς οι μαθητές που συμμετέχουν σ' αυτή μοιράζονται ορισμένες λειτουργίες ή «ρόλους» και αποκτούν την αίσθηση μιας ιδιαίτερης ταυτότητας. Ο ρόλος των μελών της ομάδας στη σχολική τάξη καθορίζεται με βάση νόρμες, που προσδιορίζουν και τη διαδικασία της αλληλεπίδρασης. Στο εσωτερικό της ομάδας διαμορφώνονται και αυθόρμητες ή ανεπίσημες ομαδοποιήσεις, συνιστώντας έτσι την «άτυπη δομή» της τάξης, η οποία επηρεάζει περισσότερο ή λιγότερο τις επαφές και τους ρόλους μεταξύ των μελών της τάξης. Η κοινωνική αλληλεπίδραση, ρεαλιστική ή συμβολική ή πρόσωπο με πρόσωπο, αποτελεί μια διαδικασία καθημερινής «διαπραγμάτευσης», που υπόκειται σε κανόνες.

Η θεωρία του Mead (1934) ορίζει ότι η κοινωνική αλληλεπίδραση συμβαίνει στα πλαίσια της επικοινωνίας του ατόμου με τους «Σημαντικούς Άλλους», δηλαδή τους γονείς, καθηγητές, συμμαθητές, φίλους. Οι αντιδράσεις των «Σημαντικών Άλλων» διαμορφώνουν τη συμπεριφορά του ατόμου που μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο μέσω της ερμηνείας του νοήματός της σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο σχέσεων (Γκότοβος, 2002).

Για τον κοινωνιολόγο Goffman (1959), ο ορισμός της διαπροσωπικής αλληλεπίδρασης ως μέσω σχηματισμού κοινωνικών δεσμών αφορά στην αμοιβαία επιρροή του κάθε ατόμου πάνω στο άλλο. Ο εν λόγω μελετητής διερεύνησε πως οι

άνθρωποι επιδρούν ο ένας πάνω στον άλλο μέσα από μια σειρά καταστάσεων και κατέληξε στο ότι η κοινωνική αλληλεπίδραση αφορά κάθε κατάσταση κατά την οποία τα άτομα επικοινωνούν και εμπλέκονται σε καταστάσεις μεταξύ τους. Η λειτουργία της αλληλεπίδρασης, σύμφωνα με τον Goffman, συνίσταται σε μια περίπλοκη διαδικασία αντιληπτικών διαδικασιών και επικοινωνίας μεταξύ των ατόμων που συμμετέχουν.

Με την άποψη αυτή συμφωνεί και ο LuhMann (1987 στο: Vanders, 2001), σύμφωνα με τον οποίο η δημιουργία των εκάστοτε κοινωνικών ομάδων βασίζεται σε μια πρόσωπο με πρόσωπο διαδικασία διαπροσωπικής επαφής. Κατά τον Blumer (1986) με τον όρο «παιδαγωγική αλληλεπίδραση» οριοθετείται εκείνη η κατηγορία της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, η οποία εκδηλώνεται στα πλαίσια παιδαγωγικών σχέσεων είτε μεταξύ παιδιού και εκπαιδευτικών είτε μεταξύ παιδιού και συμμαθητών του, και αντίστοιχα οδηγεί στην δημιουργία κοινωνικών ομάδων στο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Το παιδί μέσα από την αλληλεπίδραση πρόσωπο με πρόσωπο με τον «άλλο», διαμορφώνει την εικόνα του εαυτού του, ενώ μέσα από τα μάτια του «άλλου» διαμορφώνει γενικότερα και την εικόνα του περιβάλλοντός του (Κελπανίδης 2002, Μπακιρτζής 2002). Τα δρώντα πρόσωπα στην τάξη εμπλέκονται έτσι σε τρόπους επικοινωνίας και αλληλενέργειας, που ερμηνεύονται και για να αποτελέσουν τα στοιχεία που διαμορφώνουν τη δράση του καθενός.

- **Η διαμόρφωση του σχολικού χάρτη**

1.1.1.1 Η αλλαγή του σχολικού χάρτη με τις πρόσφατες εκπαιδευτικές αλλαγές

Σχολικός χάρτης είναι ο κατάλογος των σχολείων μιας περιοχής, στον οποίο αναφέρονται όλες οι διοικητικές υποδιαιρέσεις και τα γεωγραφικά όρια των εκπαιδευτικών οργανισμών.

Ειδικά τα τελευταία χρόνια, οι αλλαγές στον σχολικό χάρτη της χώρας είναι διαρκείς.

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη ανακοίνωση του Υπουργείου Παιδείας, η επόμενη σχολική χρονιά θα βρει καθηγητές και μαθητές με 1.056 σχολεία λιγότερα, τα οποία καταργούνται ή συγχωνεύονται¹.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση αυτή, που έλαβε χώρα στις αρχές Μαρτίου του 2011, ο αριθμός των συγχωνεύσεων – καταργήσεων χαρακτηρίζεται έκπληξη, καθώς συγχωνεύονται συνολικά 1.933 σχολεία και προκύπτουν 877 νέα, από το σύνολο των 16.000 σχολικών μονάδων. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση συνενώνονται 1.523 σχολεία και προκύπτουν 672 νέα σχολεία. Στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση συνενώνονται 410 σχολεία και προκύπτουν 205 νέα συγκροτήματα.

Σύμφωνα με το υπουργείο Παιδείας, πάντως, θα διατηρηθεί το πλαφόν των 25 μαθητών ανά τάξη, με μια προσαύξηση 10% μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Σε σχετικό δελτίο Τύπου επισημαίνεται εξάλλου ότι τα κριτήρια για τις συνενώσεις των σχολείων είναι αποκλειστικά παιδαγωγικά.²

«Το υπουργείο αλλάζει το σχολικό χάρτη της χώρας, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας στη δημόσια εκπαίδευση» αναφέρεται².

---

¹ http://www.minedu.gov.gr/publications/docs/egkyklios_synenwsewn_110131.pdf

«Δημιουργούνται σχολεία που εξασφαλίζουν τις απαιτούμενες υποδομές αλλά και τον απαραίτητο αριθμό μαθητών ώστε να λειτουργούν παιδαγωγικά και να εφαρμόζουν άρτια το ωρολόγιο πρόγραμμα».

Οι στόχοι των συνενώσεων είναι πρωτίστως παιδαγωγικοί, όπως αναφέρεται από το αρμόδιο υπουργείο. Οι λόγοι των συνενώσεων είναι πρωτίστως εκπαιδευτικοί και έχουν ως σκοπό την βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Στόχος του Υπουργείου Παιδείας είναι η δημιουργία εύρωστων σχολικών μονάδων (6-θέσιων και 12-θέσιων στην Πρωτοβάθμια) τα όποια θα έχουν πλέον τη δυνατότητα- και τις απαιτούμενες υλικοτεχνικές υποδομές- να υποστηρίξουν τις καινοτόμες δράσεις που δρομολογούνται στο Νέο Σχολείο ³.

Προς την ίδια κατεύθυνση, οι συνενώσεις καλύπτουν την ανάγκη των σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αφενός για εργαστηριακές υποδομές, επαρκές εκπαιδευτικό προσωπικό και αφετέρου για την εξασφάλιση ενός κατώτατου αριθμού μαθητών, ώστε να λειτουργούν όλες οι προβλεπόμενες εξειδικεύσεις και κατευθύνσεις, αλλά και όμιλοι δραστηριοτήτων και οι δράσεις έρευνας (ερευνητικές διαδικασίες) που εισάγονται στο Νέο Λύκειο.

Παράλληλα με τους παιδαγωγικούς λόγους, οι συνενώσεις επιφέρουν και την ορθολογική αξιοποίηση του υπάρχοντος εκπαιδευτικού δυναμικού, το οποίο είναι κατακερματισμένο στη χώρα με άνισο τρόπο λόγω της ύπαρξης πολλών ολιγοθέσιων και κατακερματισμένων σχολικών μονάδων οι οποίες αδυνατούν ως εκ τούτου να προσφέρουν την προβλεπόμενη και απαιτούμενη ποιότητα εκπαίδευσης.

---

² <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11378&subid=2&pubid=58472952>

³ <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11378&subid=2&pubid=58472952>

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι τα μικρά Δημοτικά Σχολεία στα χωριά όπου ένας ή δύο δάσκαλοι αναλαμβάνουν και τις 6 τάξεις και όπου δεν υπάρχει δυνατότητα ειδικοτήτων όπως γυμναστή και καθηγητή ξένης γλώσσας. Ο στόχος των 6-θέσιων Δημοτικών Σχολείων όπου κάθε τάξη έχει το δάσκαλό της επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό με τις συνενώσεις ⁴.

Στα αστικά κέντρα αντίστοιχα, η συνένωση Δημοτικών Σχολείων που συστεγάζονται ή συναυλίζονται, δίνει τη δυνατότητα να ενταχθούν τα σχολεία αυτά, που γίνονται 12-θέσια, στα πιλοτικά Ολοήμερα με Ενιαίο Αναμορφωμένο Πρόγραμμα. Αυτό σημαίνει περισσότερη και πληρέστερη διδασκαλία ξένης γλώσσας, καλλιτεχνικών, μουσικής, πληροφορικής, χορού και φιλαναγνωσίας, στο κανονικό πρόγραμμα για όλα τα παιδιά.

Υπάρχουν περιπτώσεις όπου από τη συνένωση των σχολείων καταργείται η διπλοβάρδια (πρωί – απόγευμα), όπως, στο 14ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης με το 14ο Λύκειο Θεσσαλονίκης και στο 21ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης με το 21ο Λύκειο Θεσσαλονίκης. Με τη συνένωση των δυο Γυμνασίων και των δυο Λυκείων προκύπτουν το 14ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης και το 14ο Λύκειο Θεσσαλονίκης αντίστοιχα, τα οποία θα λειτουργούν μόνο με πρωινή βάρδια. Επίσης, το 122ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών και το 45ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών που λειτουργούσαν με διπλοβάρδια, συνενώνονται στο 45ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών μόνο με πρωινή βάρδια.

Από την άλλη μεριά, η διαμόρφωση του σχολικού χάρτη δεν αφορά μόνο στον τρόπο με τον οποίο αναδιαρθρώνονται τα σχολεία. Πιο συγκεκριμένα, πέρα από τα

---

⁴ <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=11378&subid=2&pubid=58472952>

παραπάνω, ο σχολικός χάρτης διαμορφώνεται και με βάση τις επιλογές των γονέων αναφορικά με τα σχολεία στα οποία επιθυμούν να στείλουν τα παιδιά τους. Οι επιλογές αυτές έχουν να κάνουν με διάφορα κριτήρια, τα οποία, σε κάθε περίπτωση, είναι πιθανό σε συνδυασμό με τις ανωτέρω αλλαγές, να επηρεάσουν σημαντικά τα διάφορα στάδια κοινωνικοποίησης του παιδιού, αλλά και την σχέση των γονέων με τις διάφορες κοινωνικές ομάδες.

1.1.1.2 Η εμπλοκή των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών

Η ισότητα των ευκαιριών γενικότερα στον εκπαιδευτικό χώρο, έχει χαρακτηριστεί ως ουτοπική εδώ και δεκαετίες (Φραγκουδάκη 1985: 32). Αντίθετα, είναι πλέον γενικότερα αποδεκτό πως ο βασικός ρόλος του σχολείου αναφορικά με αυτό είναι, όπως αναφέρει και ο Charlot (1992), να πραγματοποιεί τον κοινωνικό καταμερισμό εργασίας ανάλογα με τις ικανότητες των νέων από τη σχολική τους ακόμη σταδιοδρομία. Σύμφωνα εξάλλου με τον ίδιο ερευνητή η επιτυχία στο σχολείο είναι άμεσα συνδεδεμένη με τα φυσικά χαρίσματα και τις προσωπικές δυνατότητες που έχει ο κάθε μαθητής. Επομένως, η ενδεχόμενη αποτυχία του εκλαμβάνεται ως προσωπική του ανικανότητα και έλλειψη φυσικών χαρισμάτων. Με άλλα λόγια, η επιτυχία στο σχολείο και τη ζωή είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη θέληση, την εξυπνάδα, και τα φυσικά χαρίσματα.

Η άποψη αυτή, αναφορικά με τη σημασία των φυσικών ικανοτήτων, είναι μία από τις αρχές της αστικής τάξης, και προέρχεται από τις αρχές του διαφωτισμού και κυρίως των διακηρύξεων του Rousseau. Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, όπως αναφέρεται και από τους Κάτσικα και Καββαδία (2000), όσα παιδιά αποτυγχάνουν

στερούνται των «φυσικών δώρων» και σίγουρα την ευθύνη την έχουν αυτοί και σε καμία περίπτωση το σχολείο ή η κοινωνία. Οι ίδιοι εξάλλου ερευνητές, τονίζουν πως πλέον στις μέρες μας το σχολείο θεωρείται ως «κοινωνικός εξισωτής». Αυτό, συνεπάγεται πως ουσιαστικά κάθε κυρίαρχη τάξη έχει την τάση να ερμηνεύει ως «φυσική» ανικανότητα τους κοινωνικούς φραγμούς που η ίδια υψώνει στη μόρφωση του λαού.

Τα φυσικά χαρίσματα που αναφέρουμε, σύμφωνα και με τον Πυργιωτάκη (2001), συνδέονται κατά κύριο λόγο με την ευφυΐα, η οποία θεωρείται μέγεθος μόνο κληρονομικό και δε λαμβάνεται καθόλου υπόψη το περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγαλώνει το κάθε παιδί και τις θετικές ή αρνητικές επιδράσεις που μπορεί να έχει μέσα από τη συναναστροφή του.

Σημαντικό θέμα αναφορικά με την ισότητα ευκαιριών και τη σχέση της με την εμπλοκή των γονέων στην επιλογή σχολείου, αποτελεί και η γενική παραδοχή αρκετών ερευνητών σήμερα ότι τη μεγαλύτερη σημασία για την κοινωνική ανέλιξη ή την κοινωνική συνέχεια έχει το πολιτιστικό ή μορφωτικό κεφάλαιο. Παραδείγματος χάριν, σύμφωνα με την έρευνα της Φραγκουδάκη (1985), μόνο του το οικονομικό κεφάλαιο όσο και να αυξηθεί δεν μπορεί να παράξει το πολιτιστικό κεφάλαιο πάνω στο οποίο κυρίως στηρίζεται το εκπαιδευτικό μοντέλο. Εξάλλου, στον όρο «πολιτιστικό κεφάλαιο», ουσιαστικά περιλαμβάνονται όλα τα προνόμια που φέρει μαζί του ο μαθητής που προέρχεται από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, όπως παραδείγματος χάριν ο τόπος κατοικίας του, ο ιδιωτικός του χώρος μέσα σ' αυτήν την ευρύχωρη συνήθως κατοικία, κάποιες γνώσεις που είναι πιθανόν να έχει αναφορικά με ξένες γλώσσες ή με τη μουσική, η σχέση του με τα βιβλία, οι εξωσχολικές του δραστηριότητες (όπως για παράδειγμα θέατρα, μουσεία κλπ), οι διακοπές του, αλλά και ο βαθμός πληροφόρησής του για τα εκπαιδευτικά πράγματα.

Με άλλα λόγια, το πολιτιστικό αυτό κεφάλαιο του παιδιού, ουσιαστικά εκφράζει το σύνολο των ενδιαφερόντων του και κατά προέκταση την ποιότητα των κωδικών επικοινωνίας που μπορεί να έχει με το σχολείο. Κατά συνέπεια, ένας μαθητής που πιθανώς προέρχεται από τα λεγόμενα «ανώτερα στρώματα» είναι λογικό να έχει πολύ καλύτερους τέτοιους κώδικες επικοινωνίας, από έναν που προέρχεται από την εργατική τάξη, και άρα, όπως τονίζεται και από την έρευνα των Κάτσικα και Καββαδία (2000), τα χαρακτηριστικά αυτά του μαθητή της 1^{ης} κατηγορίας λειτουργούν ως «φυσικά χαρίσματα» και προσόντα σε βάρος του μαθητή της 2^{ης} κατηγορίας.

Συνεχίζοντας την μελέτη για τη σημασία του πολιτισμικού κεφαλαίου και για το κατά πόσο αυτό εκφράζει ουσιαστικά ανισότητες αναφορικά με τις ευκαιρίες των παιδιών στο εκπαιδευτικό περιβάλλον, πάντα στο πλαίσιο των αντίστοιχων επιλογών που μπορούν να κάνουν οι γονείς, μπορούμε να πούμε, όπως αναφέρει και ο Λάμνιαν (2002), πως μέσα στο σχολείο υπάρχουν ουσιαστικά δύο διαφορετικοί τύποι κουλτούρας. Ο πρώτος, αφορά ουσιαστικά την νομιμοποιημένη κουλτούρα του σχολείου (ή αλλιώς, η κουλτούρα των κυρίαρχων ομάδων) και ο δεύτερος αφορά στις διάφορες κουλτούρες που το κάθε παιδί έχει αποκτήσει μέσα στην οικογένειά του.

Η ύπαρξη των δύο αυτών τύπων κουλτούρας, ουσιαστικά εκφράζει και τις αντιθέσεις αναφορικά με τα παιδιά που προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα. Με άλλα λόγια, η κουλτούρα που υπάρχει στο σχολείο σχετίζεται πιο άμεσα με τα παιδιά που προέρχονται από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, δεδομένου ότι ουσιαστικά αποτελεί προέκταση της κουλτούρας στην οποία ζουν μέχρι τη στιγμή που προσέρχονται στο σχολείο, ενώ από την άλλη μεριά απαιτείται σημαντική προσπάθεια από τα παιδιά που προέρχονται από τα χαμηλότερα

κοινωνικοοικονομικά στρώματα για να ενσωματωθούν σε μια τέτοια κουλτούρα και καθημερινότητα.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε πως είναι γεγονός ότι άτομα με διαφορετική κοινωνική προέλευση έχουν διαφορετικές ευκαιρίες να ανέλθουν στην εκπαιδευτική πυραμίδα. Όπως εξάλλου αναφέρει και ο Πυργιωτάκης (2001), υπάρχει μέσα στην κοινωνία το εξής παράδοξο φαινόμενο: τα χαμηλά κοινωνικά στρώματα, ενώ είναι τα πολυπληθέστερα, υποεκπροσωπούνται στις ανώτερες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Μάλιστα, σύμφωνα με τον ίδιο ερευνητή, ενώ γίνονται προσπάθειες να υπάρξει κράτος πρόνοιας και ουσιαστική άνοδος του εκπαιδευτικού επιπέδου των λαών, από την άλλη μεριά συνεχίζει να υπάρχει κοινωνική ανισότητα σε βάρος των κατώτερων κοινωνικών ομάδων. Παράλληλα, η έρευνα του Charlot (1992) κάνει ένα ακόμα βήμα συνδέοντας την αύξηση των μαθητών που αποτυγχάνουν στο σχολείο με τα πλήθη ανειδίκευτου και φθηνού εργατικού δυναμικού που απαιτούνται για την εξυπηρέτηση των αναγκών της ραγδαίας ανάπτυξης των βιομηχανιών στο δεύτερο μισό του προηγούμενου αιώνα.

Είναι λοιπόν σαφές από τα παραπάνω, ότι το ζήτημα των ίσων ευκαιριών στο σχολικό περιβάλλον έχει πληθώρα πτυχών και σε καμία περίπτωση δεν είναι απλά αντιμετωπίσιμο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, είναι σαφές πως οι γονείς έρχονται σε θέση να κάνουν επιλογές για το παιδί τους, αναφορικά με την σχολική μονάδα που κατά την γνώμη τους θα παρέχει τις καλύτερες δυνατές συνθήκες σε αυτό, είτε αυτό σημαίνει άμβλυνση των διαφορών στις ευκαιρίες, για ένα παιδί προερχόμενο από την εργατική τάξη, είτε διατήρηση της «κεκτημένης» διαφορετικότητας για την άλλη περίπτωση.

1.2 Τα Κοινωνικά Διακυβεύματα Της Εμπλοκής Των Γονιών Στη Σχολική Φοίτηση Των Μαθητών Σήμερα

Αποτελεί γεγονός ευρύτατα αποδεκτό, πως ιδίως τα τελευταία χρόνια όλες οι κοινωνίες του πλανήτη έχουν αρχίσει να έρχονται πολύ κοντά, επηρεάζοντας η μία την άλλη σε μεγάλο βαθμό. Πρόκειται, ουσιαστικά, για μια από τις σημαντικές εκφράσεις του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης. Το φαινόμενο αυτό, έχει μεταξύ άλλων έμμεσα οδηγήσει στην απομάκρυνση, ως ένα βαθμό της αξιοκρατίας από την κοινωνία μας. Πιο συγκεκριμένα, πλέον η επιτυχία του ατόμου δεν εξαρτάται τόσο από την προσπάθειά του και την ικανότητά του, αλλά κυρίως από την συγκέντρωση ακαδημαϊκών τίτλων. Αυτό, έχει άμεσες συνέπειες, ιδίως στις μεσαίες κοινωνικές τάξεις. Οι γονείς στις τάξεις αυτές πλέον έχουν αρχίσει να ανησυχούν, και όπως αναφέρει οι Bosetti (2007), προσπαθούν ώστε τα παιδιά τους να λαμβάνουν κατά το δυνατόν την βέλτιστη εκπαίδευση ώστε να μην «χάσουν» την κοινωνική τους θέση. Όπως λοιπόν είναι κατανοητό, η κατάσταση αυτή και αυτή η τάση των γονέων οδηγεί αναπόφευκτα στην εμπλοκή των γονέων στην σχολική φοίτηση.

Η εμπλοκή αυτή των γονέων, είναι δυνατό να μελετηθεί υπό διάφορα πρίσματα, όπως αναφέρεται και από τον Γεωργίου (2007). Παραδείγματος χάριν, είναι δυνατό η οικογένεια να έχει λόγο στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στη λειτουργία και διαχείριση του σχολείου με τη συμμετοχή της στα αντίστοιχα όργανα, ή απλά να παρέχει στον μαθητή την απαραίτητη βοήθεια εντός σπιτιού, ώστε να μπορεί αυτός να ανταπεξέλθει με περισσότερη ευκολία στις πιθανές δυσκολίες της σχολικής εργασίας.

Όσον αφορά την εμπλοκή των γονέων, όταν αυτή εκφράζεται μέσω της συμμετοχής τους στη διαμόρφωση και τη λειτουργία του σχολείου, η συμμετοχή αυτή

σχετίζεται άμεσα με την εικόνα που έχει όλο το σχολείο, όπως και με τον βαθμό στον οποίο είναι διατεθειμένοι ο διευθυντής και το εκπαιδευτικό προσωπικό να «επιτρέψουν» αυτή την «παρέμβαση». Είναι όμως γενικότερα αποδεκτό, πως οι γονείς που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα έχουν συνήθως τη δυνατότητα να εμπλέκονται περισσότερο στη λειτουργία του σχολείου λόγω του γεγονότος πως η κουλτούρα τους ταυτίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό με αυτή του σχολείου. Σύμφωνα δε με έρευνες στη Βρετανία, όπως για παράδειγμα αυτήν που δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα parents.website@dfes.gsi.gov.uk, αλλά και έρευνα από την Georgiou (2007), αποδεικνύεται πως η εμπλοκή των γονέων με το σχολείο συνεπάγεται κατά κανόνα θετικά αποτελέσματα στην ακαδημαϊκή του πορεία.

Ο Goldring (1999) παρέχει μια άλλη, εναλλακτική οπτική γωνία αναφορικά με τις επιλογές των γονέων που αφορούν στο σχολείο και τα διακυβεύματά της. Πιο συγκεκριμένα, ο ερευνητής αυτός τονίζει πως οι γονείς που μπορούν να λειτουργήσουν ως επιλογείς είναι αυτοί που έχουν καλύτερη εκπαίδευση, επομένως, τούτο συνεπάγεται καλύτερες συνθήκες εργασίας και περισσότερες απολαβές από την εργασία τους σε αντίθεση με γονείς με λιγότερα προσόντα που τις περισσότερες φορές δεν έχουν ούτε σταθερή δουλειά που σημαίνει ότι δεν έχουν την ικανότητα να μπουν σε διαδικασίες επιλογής σχολείου τη στιγμή που θα πρέπει να επιλύσουν περισσότερο βιοποριστικά προβλήματα.

Σε κάθε περίπτωση, το σχολείο καλείται να λειτουργεί με τέτοιο τρόπο και να υιοθετεί πρακτικές που ακολουθούνται στην αγορά. Εξάλλου, μια ιδιαίτερα σημαντική δαπάνη για τον κρατικό προϋπολογισμό είναι τα έξοδα που αφορούν στην παιδεία, και επομένως, επιχειρώντας να τα περιορίσει διάφορες πρακτικές, μια εκ των οποίων είναι και η γονεϊκή επιλογή και η επικράτηση των όρων και κανόνων της

αγοράς στο χώρο της εκπαίδευσης. Η πολιτική της γονεϊκής επιλογής έχει χαρακτηριστεί ως κρυμμένη ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης. Με άλλα λόγια, και όπως σημειώνεται και από τον Charlot (1992), η εκπαίδευση λειτουργεί πια με όρους αγοράς και αναλύεται με όρους κόστους, κινδύνων και αναμενόμενων κερδών. Στο ίδιο πλαίσιο, ο Goldring (2008) σημειώνει πως οι γονείς έχουν μετατραπεί σε καταναλωτές μέσα σε όλο αυτό το σύνδρομο της αγοράς και τελικά φθάνει να έχει περισσότερη σημασία η επιλογή αυτή καθαυτή παρά το επιτυχές ή όχι αποτέλεσμα της.

Η νοοτροπία αυτή σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση αντιμετωπίζεται ως αγορά βασίζεται, ουσιαστικά, στη γονεϊκή επιλογή γιατί προβάλλοντας το «δικαίωμα» της επιλογής από μία μεγαλύτερη λίστα σχολείων μπορούν οι γονείς να επιλέγουν το καλύτερο σχολείο για τα παιδιά τους με βάση τα δικά τους κριτήρια, χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να ακολουθήσουν αποκλειστικά μια λύση της δημόσιας εκπαίδευσης. Με αυτόν τον τρόπο, ουσιαστικά η δυνατότητα αυτή επιλογής από τους γονείς συνδέεται άμεσα με την επικράτηση της αγοράς στη λειτουργία των σχολείων. Αναπόφευκτη συνέπεια της κατάστασης αυτής, όπως αναφέρεται και από τον Bosetti (2007) είναι η δημιουργία διαφορετικών ποιοτικά σχολείων ακόμα και μέσα στο δημόσιο, από τη στιγμή που οι γονείς επεμβαίνουν με σκοπό να εξασφαλίσουν μια, κατά το δυνατόν, ποιοτικότερη εκπαίδευση για τα παιδιά τους.

Η γνεοκρατία είναι ένας όρος που χρησιμοποιήθηκε από τον Bosetti στην έρευνα του το 2007. Ο όρος αυτός εκφράζει το γεγονός ότι η μεσαία τάξη προσπαθεί με κάθε τρόπο να προσφέρει στα παιδιά της το καλύτερο βιοτικό επίπεδο εκμεταλλευόμενη τα περαιτέρω κεφάλαια που κατέχει (οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό). Κατ' αυτόν τον τρόπο, δημιουργεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο η εκπαίδευση ενός παιδιού πλέον εξαρτάται περισσότερο από τις επιθυμίες των

γονέων του ασκώντας τη γονεϊκή επιλογή και επεμβαίνοντας στην επιλογή του σχολείου, και όχι από τις ικανότητες και τις προσπάθειες του ίδιου.

Τα περισσότερα οφέλη από τη διαδικασία προεπιλογής που παρατηρείται μέσω του σχολείου, κατά κανόνα προσπαθεί να τα αποκομίσει η μεσαία τάξη μέσω συγκεκριμένων πρακτικών. Εξάλλου, τα μεσαία (και τα ανώτερα) στρώματα είναι αυτά που θεωρούν την εκπαιδευτική πορεία των παιδιών τους τόσο σημαντική, ώστε ν' ασχοληθούν και να παρέμβουν σε αυτήν (Goldring, 2008). Μια λοιπόν από τις πρακτικές αυτές, όπως ήδη έχει αναφερθεί, είναι και η επιλογή σχολείου, η οποία δεν περιορίζεται μόνο στην επιλογή μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού σχολείου, αλλά και μέσα στην ίδια τη δημόσια εκπαίδευση. Μέσα από διάφορες έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, όπως παραδείγματος χάριν του Goldring (2008), έχει διαπιστωθεί ότι αυτού του είδους η λειτουργία βοηθάει κατά κύριο λόγο τους γονείς της μεσαίας τάξης, οι οποίοι επειδή διαθέτουν το κατάλληλο κοινωνικό κεφάλαιο μπορούν να εξασφαλίσουν στα παιδιά τους την καλύτερη δυνατή πρόσβαση στα καλύτερα σχολεία.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί, πως σύμφωνα με τον ίδιο ερευνητή, οι γονείς με μεγαλύτερη μόρφωση συνήθως εμπλέκονται περισσότερο στη σχολική ζωή, καθώς έχουν ένα ανώτερο κοινωνικό δίκτυο που τους βοηθά στην επιλογή του καλύτερου δυνατού σχολείου για τα παιδιά τους. Μάλιστα, σύμφωνα με τον Bosetti (2007), από τους γονείς της μεσαίας τάξης η επιλογή του καλού σχολείου θεωρείται ως ένα γονεϊκό καθήκον το οποίο εάν δεν εκπληρωθεί θεωρούν ότι δεν έχουν ανταπεξέλθει στις ανάγκες του ρόλου τους ως σωστοί γονείς. Μάλιστα, έχουν γίνει έρευνες που μελετούν τον τρόπο με τον οποίο οι γονεϊκές πρακτικές επηρεάζουν το διαχωρισμό της πόλης των Αθηνών. Από την έρευνα αυτή, μπορεί κανείς να συμπεράνει πως οι

γονείς ακολουθούν συγκεκριμένα βήματα, ώστε να εξασφαλίσουν την επιτυχία των παιδιών τους. Το πρώτο εξ αυτών των βημάτων, δεν είναι άλλο από την επιλογή του σχολείου με υψηλά ποσοστά επιτυχίας στην είσοδο προς το πανεπιστήμιο και πρόσβαση σε κοινωνικά δίκτυα. Όπως αναφέρεται, οι γονείς που προέρχονται από τα μεσαία κοινωνικά στρώματα εάν δε διαθέτουν το αντίστοιχο οικονομικό κεφάλαιο για να προσφέρουν στα παιδιά τους τη δυνατότητα φοίτησης σε ιδιωτικό σχολείο, επιλέγουν τα καλά δημόσια σχολεία ώστε να βοηθήσουν το παιδί τους όσο το δυνατόν περισσότερο.

Η λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος γενικότερα και της επιλογής σχολείου ειδικότερα με τη μορφή της αγοράς, αποτελεί ουσιαστικά μία εναλλακτική λύση στη μοναδική ύπαρξη του δημόσιου σχολείου. Η διαδικασία όμως αυτή, αναπόφευκτα οδηγεί στη δημιουργία τελικά μίας κοινωνίας «χαμένων» και «κερδισμένων». Όλοι όμως, οφείλουν να πληρώνουν τους φόρους, ώστε να συνεχίσει να παρέχεται αυτού του είδους η δημόσια εκπαίδευση – ακόμα και αυτοί που ανήκουν στους «χαμένους», και οι οποίοι δεν συμμετείχαν ή δεν συμφωνούσαν σε καμία εκ των ληφθέντων αποφάσεων, όπως αναφέρει και ο Ball (1993). Κατά συνέπεια, ο βασικός κερδισμένος δεν είναι άλλος από αυτόν που κατέχει το κεφάλαιο (οικονομικό και πολιτιστικό), δηλαδή η μεσαία και ανώτερη τάξη, και σίγουρα όχι η εργατική. Και αυτό, κυρίως γιατί τα κατώτερα στρώματα δίνουν προτεραιότητα στην κοινότητα και την τοπικότητα και φυσικά δεν έχουν το προνόμιο του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού αφού αυτό που ενδιαφέρει είναι να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της κάθε ημέρας. Με αυτόν τον τρόπο, όπως σημειώνεται από τον Ball (1993), υπάρχουν τελικά κοινωνικές ομάδες που αυτό - αποκλείονται από την όλη διαδικασία. Ο ίδιος εξάλλου ερευνητής, σημειώνει

πως με την επικράτηση της αγοράς στην εκπαίδευση δημιουργείται ένας μηχανισμός επανα-ανακάλυψης και νομιμοποίησης της ιεραρχίας και της διαφοροποίησης μέσω της ιδεολογίας της διαφορετικότητας, του ανταγωνισμού και της επιλογής. Έτσι, και μέσα σε όλο αυτό το πλαίσιο, είναι αναμενόμενο πως αρκετά σχολεία θα αναγκαστούν να κλείσουν καθώς δε θα μπορούν να αλλάξουν, ώστε να ανταπεξέλθουν στις καινούργιες συνθήκες που τους ζητούνται για να επιβιώσουν.

Σύμφωνα με έρευνες, οι λόγοι που οδηγούν τους γονείς στην επιλογή συγκεκριμένων δημόσιων σχολείων είναι συγκεκριμένοι. Ο πρώτος και σημαντικότερος, όπως αναμενόταν, είναι το πόσο κοντά στο σπίτι είναι το σχολείο. Ο δεύτερος λόγος / κριτήριο είναι η ακαδημαϊκή φήμη του σχολείου και μετά ο διευθυντής του σχολείου. Από εκεί και πέρα, η επιλογή εναλλακτικού σχολείου γίνεται κατά κύριο λόγο με γνώμονα την φήμη του σχολείου, ενώ σε σημασία ακολουθούν τα προγράμματα που προσφέρονται από αυτό. Όπως αναφέρει και ο Bosetti (2007), υπάρχει κι ένα ποσοστό γονέων που επιλέγει θρησκευτικά σχολεία για αντίστοιχους θρησκευτικούς λόγους. Παράλληλα, έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε οικογένειες που ίσως δε διαθέτουν το απαιτούμενο οικονομικό κεφάλαιο αλλά διαθέτουν το πολιτιστικό κεφάλαιο, όπως για παράδειγμα σημειώνει ο Roupheu (2007), έχουν δείξει ότι και πάλι μπορούν και απευθύνονται σε καλύτερα δημόσια σχολεία. Στην διαδικασία αυτή δεν συμμετέχει η εργατική τάξη, καθώς δεν κατέχει ούτε το οικονομικό ούτε και το πολιτιστικό κεφάλαιο που απαιτείται, ενώ όπως αναφέρει και ο Goldring (2008), δεν έχει και τις κατάλληλες πηγές για να μπορέσει να μπει στην επιλεκτική διαδικασία.

Από την άλλη μεριά, και εστιάζοντας στην ελληνική κοινωνία, όπως εξάλλου αναφέρει και ο Μαλούτας (2007), οι γονείς πολύ δύσκολα θα εγκατέλειπαν τον τόπο

κατοικίας τους για να εξασφαλίσουν μία καλύτερη θέση σε κάποιο σχολείο. Ο ίδιος ερευνητής τονίζει πως το κόστος ιδιοκτησίας και μετακίνησης είναι πολύ μεγάλο κι έτσι δύσκολα εγκαταλείπει κάποιος τον τόπο διαμονής. Από την άλλη μεριά, άλλοι ερευνητές τονίζουν πως οι Έλληνες γονείς χρησιμοποιούν, όσο μπορούν, αυτή τη δυνατότητα με τη μετακίνηση όλης της οικογένειας προς τα βόρεια συνήθως προάστια όπου το βιοτικό επίπεδο είναι καλύτερο.

1.3 Ο ρόλος των πολιτισμικών παραγόντων στην επιλογή των γονιών όσον αφορά τη σχολική φοίτηση

- Εισαγωγή

Στην προσπάθεια να εφαρμοστούν παιδαγωγικά κριτήρια, μέσα από τις συνενώσεις σχολικών μονάδων επιχειρήθηκε να απελευθερωθούν κτηριακές υποδομές, με σκοπό στα νέα σχολεία που δημιουργούνται να φοιτούν παιδιά της ίδιας σχολικής βαθμίδας.

Η προσπάθεια αυτή είναι δυνατόν να έχει άμεσες συνέπειες και στη διαδικασία κοινωνικοποίησης των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα, οι επικείμενες αυτές αλλαγές στον σχολικό χάρτη, είναι δυνατόν να συμβάλλουν στην ομαλότερη κοινωνικοποίηση των μαθητών, καθώς θα υπάρχει τάση να συστεγάζονται σχολεία με παιδιά της ίδιας σχολικής βαθμίδας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατόν να αποφεύγονται η σχολική βία και η διαρροή.

Παραδείγματος χάριν, σήμερα υπάρχουν περιπτώσεις όπου συστεγάζονταν ένα Γυμνάσιο, ένα Ειδικό Σχολείο και ένα Δημοτικό Σχολείο ή ένα Γυμνάσιο και ένα Δημοτικό. Αυτές οι συνθήκες, είναι πιθανόν να προκαλούν προβλήματα στην προσπάθεια του παιδιού για ένταξη στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, καθώς έχει να αντιμετωπίσει πληθώρα συμπεριφορών που ενδεχομένως να μην μπορεί να κατανοήσει. Σε αυτό το πλαίσιο, στις σχολικές μονάδες που προκύπτουν μετά τις συνενώσεις δημιουργούνται σχολεία με παιδιά της ίδιας σχολικής βαθμίδας ή τουλάχιστον Νηπιαγωγεία με Δημοτικά και Γυμνάσια με Λύκεια.

Από την άλλη μεριά, η διαμόρφωση του σχολικού χάρτη δεν αφορά μόνο στον τρόπο με τον οποίο αναδιαρθρώνονται τα σχολεία, όπως ήδη αναφέρθηκε. Πιο

συγκεκριμένα, ο σχολικός χάρτης διαμορφώνεται και με βάση τις επιλογές των γονέων για το που επιθυμούν να στείλουν τα παιδιά τους. Από τις επιλογές αυτές, καθορίζεται και ο κοινωνικός περίγυρος τόσο των παιδιών, όσο, κατ' επέκταση, και των γονέων τους. Αντίστροφα δε, η ανάγκη για κοινωνικοποίηση και ένταξη στις εκάστοτε κοινωνικές ομάδες είναι πιθανό να επηρεάσει τις αποφάσεις των γονέων και άρα να διαμορφώσει, ως ένα βαθμό, τον σχολικό χάρτη της κάθε περιοχής.

Συνεπώς, υπάρχει μια άμεση σύνδεση του τρόπου με τον οποίο διαμορφώνεται ο σχολικός χάρτης, με τις διαδικασίες κοινωνικοποίησης τόσο των παιδιών όσο και των γονέων. Ειδικότερα δε στις επαρχιακές πόλεις της Ελλάδος, όπου οι ανακατατάξεις του Υπουργείου Παιδείας είναι σημαντικότερες, η σχέση αυτή παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Σε αυτό το πλαίσιο, στην παρούσα εργασία θα μελετηθεί το φαινόμενο αυτό στην ευρύτερη περιοχή του Άστρους Κυνουρίας.

- **Φυλετικές διαφορές**

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο, πως οι οικογένειες των μαθητών που φοιτούν στα ελληνικά σχολεία διαφοροποιούνται σήμερα ως προς την εθνική και φυλετική καταγωγή περισσότερο από κάθε άλλη φορά στην εκπαιδευτική ιστορία. Από τη δεκαετία του 1990 και μετά κατέκλυσαν τον ελληνικό χώρο, διάφορες κοινωνικές ομάδες αλλοδαπής προέλευσης με ελληνική ή ξένη καταγωγή. Είναι γεγονός ότι οι παλινοστούντες, αλλά και οι μετανάστες από την Αλβανία έδωσαν ένα νέο χαρακτήρα στη σχολική εκπαίδευση και δημιούργησαν έναν ευρύτατο επιστημονικό και κοινωνικό προβληματισμό σε ότι αφορά τη μόρφωση των μαθητών που ανήκουν

σε αυτές τις κοινωνικές ομάδες. Τα μέλη των οικογενειών των μαθητών που προέρχονται από άλλες χώρες διαθέτουν ένα ιδιαίτερο σύστημα αξιών, πεποιθήσεων και αντιλήψεων για το σχολείο που αναγκαστικά δεν συμπίπτει με τις μορφωτικές και πολιτιστικές αξίες που αντιπροσωπεύει η ελληνική εκπαίδευση.

Πολλές φορές η συνεργασία αλλά και η επικοινωνία με οικογένειες μαθητών που προέρχονται από άλλες χώρες είναι ανέφικτη από τη στιγμή που οι γονείς δεν γνωρίζουν καν την ελληνική γλώσσα. Με αυτόν τον τρόπο ο εκπαιδευτικός έχει σημαντικά προβλήματα στην προσέγγιση και στην επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών για την εκτέλεση των σχετικών εργασιών στο σπίτι και φυσικά δεν είναι δυνατό να μιλήσει κανείς για τη συμμετοχή του γονέα στις υπόλοιπες εκπαιδευτικές δραστηριότητες του σχολείου (Φραγκουδάκη, 2000). Ο εκπαιδευτικός όταν γνωρίζει την ιδιαίτερη πολιτιστική κουλτούρα, τις αξίες και τις πεποιθήσεις μιας οικογένειας με διαφορετική εθνική και φυλετική καταγωγή, μπορεί να υπερβεί τα μεγάλα εμπόδια και να βοηθήσει ουσιαστικά την οικογένεια να αναπτύξει καλές και δημιουργικές σχέσεις με το σχολείο. Από τη δική του πλευρά, το σχολείο, ως ίδρυμα μπορεί να διαθέσει χρόνο αλλά και πρόσωπα για την ουσιαστικότερη επικοινωνία με τις οικογένειες των αλλοδαπών ή των παλιννοστούντων, για παράδειγμα να τηλεφωνήσει αν υπάρχει ανάγκη ή να χρησιμοποιήσει διερμηνέα για την επικοινωνία εκπαιδευτικού, σχολείου και γονέα (Φραγκουδάκη, 2000).

Μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι και οι τσιγγάνοι, οι οποίοι δεν έχουν βασικά πρόβλημα επικοινωνίας με τη γλώσσα αφού γνωρίζουν ελληνικά. Ωστόσο, η προσαρμογή τους σε κάθε κοινωνία είναι ελαστική και χαρακτηρίζονται για την πίστη τους σε ένα ιδιόμορφο πλέγμα αξιών, πεποιθήσεων και μεταφυσικής που δεν είναι ανάλογο των πεποιθήσεων και των αξιών που προβάλλει το σύγχρονο ελληνικό σχολείο. Η συμμετοχή τους συνεπώς στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες είναι πάντα

προβληματική και απαιτεί από τον εκπαιδευτικό να έχει ιδιαίτερες επικοινωνιακές αρετές για να τους πείσει να συμμετέχουν σε σχολικά προγράμματα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι αρκετοί από τους τσιγγάνους δείχνουν αξιοθαύμαστη προθυμία συμμετοχής στο σχολείο κυρίως όταν πρόκειται να ασχοληθούν με αντικείμενα στο σχολείο που γνωρίζουν επαρκώς (Γκότοβος, 2002).

Οι δυσκολίες που εισάγουν οι φυλετικές διαφορές έχουν ως αποτέλεσμα να καθορίζονται σε σημαντικό βαθμό και οι όποιες αποφάσεις των γονέων αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους, και άρα και σχετικά με την επιλογή του σχολείου. Πιο συγκεκριμένα, μια πιθανή αδυναμία για παράδειγμα επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς ενός σχολείου, είναι πιθανό να οδηγήσει έναν γονέα στην επιλογή άλλου σχολείου. Από την άλλη μεριά, είναι επίσης πιθανό ένα σχολείο που έχει πολλά παιδιά μεταναστών να μην προτιμηθεί από Έλληνες γονείς για το παιδί τους.

- **Οικογενειακή δομή και σύνθεση**

Είναι γενικά αποδεκτό ότι η σύνθεση της ελληνικής οικογένειας και γενικά της παγκόσμιας οικογένειας έχει αλλάξει αρκετά από την δεκαετία του 1960 και μετά. Οι μαθητές που οι οικογένειές τους διαθέτουν και τους δύο φυσικούς γονείς υπερτερούν, ωστόσο, σημαντική είναι και η ύπαρξη των μονογονεϊκών οικογενειών εξ αιτίας βέβαια της έκρηξης των διαζυγίων. Επίσης, αξιοσημείωτος είναι και ο αριθμός μικτών οικογενειών, στις οποίες μόνο ο ένας από τους δύο γονείς είναι ο φυσικός, ως συνέπεια της ύπαρξης μονογονεϊκών οικογενειών.

Η ποιότητα της ζωής των οικογενειών που διαθέτουν μόνο τον ένα γονέα επηρεάζονται ισχυρά από δύο παράγοντες:

- Τη χρονική περίοδο κρίσης μετά το διαζύγιο και
- Την οικονομική κατάσταση της οικογένειας.

Κατά τη χρονική περίοδο κρίσης, το παιδί βιώνει συναισθήματα θυμού, κατάθλιψης και ενοχής πιο έντονα από την περίπτωση που ο ένας από τους δύο γονείς πεθάνει από φυσικό θάνατο. Μετά από δεκαοκτώ μήνες, η περίοδος κρίσης περνά στη φάση αποδοχής του γεγονότος από το παιδί, ωστόσο, τα χρονικά αυτά όρια δεν πρέπει να θεωρηθούν απόλυτα. Το μέγεθος της χρονικής περιόδου κρίσης εξαρτάται από την ιδιοσυγκρασία των παιδιών και γενικά από το χαρακτήρα των μελών της οικογένειας. Πολλές φορές υπάρχει η αίσθηση ότι η φάση της εσωτερίκευσης συναισθημάτων και του φόβου δεν θα ξεπεραστεί ποτέ αλλά τα παιδιά και η οικογένεια των χωρισμένων γονέων, με την πάροδο του χρόνου, ξαναβρίσκουν τη χαμένη ισορροπία τους και προχωρούν (Georgiou, 2007).

Η μονογονεϊκή οικογένεια θα πρέπει να κατανοηθεί, επίσης, από την άποψη της οικονομικής υποβάθμισης που αιφνιδιάζει τα παιδιά και τους χωρισμένους γονείς, κυρίως τον γονέα που αναλαμβάνει την επιμέλεια των παιδιών. Είναι μια κατάσταση που προσθέτει άγχος και αγωνία για το μέλλον της οικογένειας. Τα μέλη πολλών από τις μονογονεϊκές οικογένειες κατά την χρονική περίοδο κρίσης αλλά και ύστερα από αυτή έχουν ανεπαρκή διατροφή και προβληματική υγειονομική περίθαλψη. Το ζήτημα είναι ότι το οικονομικό πρόβλημα, αν υπάρχει, θα πρέπει να θεωρείται ως σημαντικότερος παράγοντας μείωσης της ποιότητας ζωής από ότι οι διάφοροι ψυχολογικοί παράγοντες που επηρεάζουν την οικογένεια των χωρισμένων γονέων.

Πρέπει να τονιστεί ότι το παιδί των χωρισμένων γονέων υποφέρει από τον κοινωνικό «στιγματισμό» ιδιαίτερα στο χώρο του σχολείου, ως παιδί χωρισμένων γονέων. Πολλά από τα παιδιά των μονογονεϊκών οικογενειών βιώνουν για πολύ

χρόνο καταστάσεις άγχους και φόβο για την εγκατάλειψη και από το δεύτερο γονέα. Ωστόσο τα ευρήματα της επιστημονική έρευνα δίστανται στο ζήτημα αυτό, πολλές έρευνες αμφισβητούν το γεγονός ότι τα παιδιά από χωρισμένους γονείς βιώνουν προβλήματα σε μακροπρόθεσμη βάση (Georgiou, 2007).

Από την άλλη μεριά, σε μακροπρόθεσμη βάση, οι γονείς των μονογονεϊκών οικογενειών δεν συμπεριφέρονται διαφορετικά σε σύγκριση με τους γονείς των οικογενειών που διαθέτουν και τους δύο φυσικούς γονείς. Σε μερικές περιπτώσεις, επίσης, είναι δυνατό να διαθέτουν περισσότερο χρόνο για τα παιδιά τους, και κατά συνέπεια να συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό και στις διάφορες εκπαιδευτικές διαδικασίες, όπως και στην επιλογή του σχολείου.

Πολλές φορές, επίσης οι στατιστικές των ερευνών για τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με χωρισμένους γονείς προκαλούν σύγχυση, για παράδειγμα, όταν αναφέρονται σε προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές οικογένειες όταν τα παιδιά είναι κάτω των 18 ετών δηλαδή ανήλικα και δεν συμπεριλαμβάνουν την μετέπειτα εξέλιξή τους ως ενήλικες στην κοινωνία.

Ως συνέπεια της ύπαρξης μονογονεϊκών οικογενειών σχηματίζονται μεικτές οικογένειες που ενώ διαθέτουν και τους δύο γονείς μόνο ο ένας από αυτούς τους γονείς είναι ο φυσικός γονέας. Για τη συμπεριφορά των οικογενειών αυτής της κατηγορίας απέναντι στο σχολείο δεν έχει γίνει εκτεταμένη έρευνα. Είναι γεγονός ότι όταν οι χωρισμένοι γονείς δημιουργούν ξανά οικογένεια παρέχουν στα παιδιά ένα πιο υποστηρικτικό συναισθηματικό περιβάλλον από τη στιγμή που οι γονείς είναι πιο ευτυχισμένοι. Το μεγαλύτερο κέρδος υπάρχει για τα παιδιά που έχουν ζήσει προηγούμενα σε καταστάσεις εχθρότητας και μίσους. Ωστόσο, οι μεικτές οικογένειες δεν είναι παραδοσιακές οικογένειες και μπορεί να διακρίνει κανείς δυνατά αλλά και αδύνατα σημεία (Bossetti, & Pyryl, 2007).

Οι μεικτές οικογένειες αλλά και οι οικογένειες όλων των κατηγοριών διαφοροποιούνται αναφορικά με το χρόνο συνεπώς μεταβάλλονται ανάλογα και οι ανάγκες τους. Η οικογένεια μετακινείται από περιοχή σε περιοχή, το επάγγελμα των γονέων αλλάζει, το οικονομικό επίπεδο αυξομειώνεται. Οι οικογένειες βρίσκονται σε ένα πλαίσιο συνεχόμενης μεταβολής και διαφοροποίησης των συνθηκών επιβίωσης. Χαρακτηρίζονται έτσι από τη αντίστοιχη τροποποίηση της συμπεριφοράς τους απέναντι στο σχολείο και τους εκπαιδευτικούς, γεγονός που δυσχεραίνει τη δυνατότητα επικοινωνίας γονέα και σχολείου και κάνει το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, τουλάχιστο πιο απαιτητικό και σύνθετο σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη. Όταν η οικογένεια μεταβάλλεται δομικά τότε η συμπεριφορά των γονέων απέναντι στο σχολείο είναι απρόβλεπτη, όπως απρόβλεπτες είναι και οι μεταβολές που συμβαίνουν στα δομικά χαρακτηριστικά μιας οικογένειας. Η μελέτη της δομής της οικογένειας δεν προσφέρεται συνεπώς για ισχυρές αναλύσεις και εξηγήσεις της συμπεριφοράς και της ανάμιξης των γονέων στη διαδικασία μόρφωσης και εκπαίδευσης του μαθητή.

Πολλοί επιστήμονες της κοινωνιοκεντρικής τάσης στράφηκαν στη μελέτη των ατομικών χαρακτηριστικών της οικογένειας για να ερμηνεύσουν τη στάση των γονέων απέναντι στο σχολείο αγνοώντας τα δομικά χαρακτηριστικά της καθώς και τις άλλες παραμέτρους που υπεισέρχονται στην επίδραση της οικογένειας σε σχέση με τη συνεργασία γονέων και σχολείου. Σε κάθε περίπτωση όμως, δεν αμφισβητείται ότι τα ατομικά αυτά χαρακτηριστικά αποτελούν έναν ακόμα ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα που καθορίζει αυτού του είδους τις αποφάσεις.

- **Ατομικά χαρακτηριστικά**

Πολλές από τις έρευνες, που είχαν ως αντικείμενο τη μελέτη των κοινωνικών χαρακτηριστικών της οικογένειας σε σχέση με τη συμπεριφορά της απέναντι στο σχολείο, στράφηκαν προς την έρευνα της ατομικής λειτουργικότητας της οικογένειας για να ερμηνεύσουν τη δυνατότητα ευρύτερης και καλύτερης συνεργασίας του γονέα με το σχολείο. Η μελέτη των ατομικών χαρακτηριστικών δεν ελάμβανε υπόψη της τα δομικά χαρακτηριστικά της οικογένειας καθώς και άλλους παράγοντες αλλά την τελική έκβαση των οικογενειακών σχέσεων με το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς με βάση ορισμένες συμπεριφορές και πρακτικές των γονέων.

Η λειτουργικότητα μιας οικογένειας δεν εξαρτάται από τα ιδιαίτερα δομικά χαρακτηριστικά της. Μια οικογένεια μπορεί κάλλιστα να είναι λειτουργική έστω και αν είναι μονογονεϊκή ή μεικτή, ή αν ανήκει σε χαμηλή κοινωνική και οικονομική τάξη. Επίσης θα πρέπει να τονίσει κανείς ότι μια λειτουργική οικογένεια, έχει προβλήματα και πολλές φορές απευθύνεται σε ειδικούς για να τα λύσει. Ωστόσο και η ικανότητα επίλυσης των προβλημάτων μπορεί να αποτελεί χαρακτηριστικό μιας λειτουργικής οικογένειας.

Τα γενικά χαρακτηριστικά μιας λειτουργικής οικογένειας, τα οποία παράλληλα είναι δυνατόν να επηρεάσουν και τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς επεμβαίνουν στην εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών και δη στην επιλογή του σχολείου τους, είναι τα εξής (Bossetti, & Pyryl, 2007):

- Η οικογενειακή υπερηφάνεια
- Η οικογενειακή υποστήριξη
- Η συνοχή
- Ικανότητα προσαρμογής

- Επικοινωνία
- Κοινωνική υποστήριξη
- Αξίες
- Καλή διαβίωση

Αναφορικά με την οικογενειακή υπερηφάνεια, τα μέλη μιας λειτουργικής οικογένειας είναι συνεργατικά και έχουν θετική στάση απέναντι στην οικογένεια και τα προβλήματά που αντιμετωπίζει. Η οικογενειακή υποστήριξη αναφέρεται στο γεγονός ότι τα μέλη μιας «καλής» οικογένειας περνούν αρκετό χρόνο μαζί. Η οικογένεια δείχνει αγάπη για τα μέλη της και ευαισθησία για τις ιδιαίτερες ανάγκες του κάθε μέλους.

Αναφορικά με την συνοχή, πρέπει να υπάρχει μια ισορροπία μεταξύ της εξάρτησης και της ανεξαρτησίας του κάθε μέλους και σεβασμός στην ατομικότητα που έχει, ενώ η ικανότητα προσαρμογής αναφέρεται σε έναν κόσμο που μεταβάλλεται συνέχεια τα άτομα μιας λειτουργικής οικογένειας χαρακτηρίζονται για την ελαστικότητά τους και είναι έτοιμα να συμβιβαστούν με τις αναγκαίες αλλαγές.

Αντίστοιχα, τα μέλη μιας καλής οικογένειας έχουν ικανότητα επικοινωνίας. Θέλουν να εκφράζουν τις απόψεις τους αλλά κυρίως έχουν τη διάθεση να ακούσουν και τι θα πει το έτερο μέλος της οικογενείας. Επίσης, δραστηριοποιούνται σχετικά με τις κοινωνικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες και δείχνουν κοινωνική υπευθυνότητα.

Τέλος, οι καλές οικογένειες πιστεύουν σε ένα πλέγμα αναγνωρισμένων κοινωνικά αξιών και πεποιθήσεων. Οι γονείς προσπαθούν να γίνουν πρότυπα συμπεριφοράς ανάλογα με τις αξίες που υπερασπίζονται. Πολλές από τις λειτουργικές οικογένειες ανήκουν, για παράδειγμα σε κάποια θρησκεία ενώ άλλες δεν ανήκουν,

ενώ τα μέλη των καλών οικογενειών έχουν συνήθως καλή διάθεση και χαρακτηρίζονται για την ικανότητα να αντλούν ευχαρίστηση από τη ζωή.

Οι γονείς των καλών οικογενειών έχουν θετική στάση απέναντι στο σχολείο. Οδηγούν τα παιδιά τους στη μαθησιακή επιτυχία και δείχνουν προθυμία να εκτελέσουν οποιαδήποτε δραστηριότητα ή πρόγραμμα μαζί με τον εκπαιδευτικό. Συνήθως εκλέγονται μέλη του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων και βοηθούν το σχολείο σε οποιοδήποτε τομέα είναι ικανοί και αποδοτικοί. Το αντίθετο συμβαίνει με τους γονείς των οικογενειών που παρουσιάζουν έντονα λειτουργικά προβλήματα.

Οι δυσλειτουργικές οικογένειες χαρακτηρίζονται για την πόλωση της δομής τους, δηλαδή είναι τελείως αδόμητες με αποτέλεσμα τα μέλη να βιώνουν άγχος και ανασφάλεια ή πολύ δομημένες με αποτέλεσμα να χάνεται η αίσθηση της ατομικότητας και του εαυτού. Τα παιδιά που προέρχονται από τις δυσλειτουργικές οικογένειες παρουσιάζουν ένα σύνολο αρνητικών χαρακτηριστικών που είναι τα ακόλουθα:

- Έλλειψη εμπιστοσύνης
- Χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Κακή διάθεση
- Η αίσθηση της ντροπής

Πιο συγκεκριμένα, τα παιδιά που προέρχονται από δυσλειτουργικές οικογένειες έχουν μεγάλη δυσκολία να εμπιστευτούν άλλους ανθρώπους, συμπεριφορά που τους οδηγεί στην αποξένωση και την απαξίωση από την κοινωνική ομάδα. Επιπλέον, τα παιδιά από οικογένειες με λειτουργικά προβλήματα είναι πολύ επικριτικά για τον εαυτό τους και βιώνουν συναισθήματα ενοχής. Επίσης είναι συχνά

νευρικά και έχουν κατάθλιψη και στεναχώρια. Δεν μπορούν να νιώσουν χαρά αφού εκλαμβάνουν τους εαυτούς τους υπερβολικά σοβαρά.

Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που εμφανίζονται σε μια δυσλειτουργική οικογένεια, είναι πολύ πιθανό να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό τον τρόπο με τον οποίο κοινωνικοποιείται το παιδί στο σχολείο, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς επεμβαίνουν στο σύνολο της εκπαιδευτικής διαδικασίας του παιδιού, και κατά συνέπεια και στην επιλογή σχολείου. Έτσι, παραδείγματος χάριν, είναι πιθανό ο γονέας να παρατηρήσει τη δυσκολία κοινωνικοποίησης του παιδιού του σε ένα σχολείο, λόγω των ανωτέρω προβλημάτων, και να επιχειρήσει να διορθώσει το πρόβλημα όχι στην ουσία του, αλλά απλά επιλέγοντας διαφορετικό σχολείο για το παιδί.

1.4 Εμπειρικές έρευνες σε σχέση με τη διαμόρφωση του σχολικού χάρτη και τα κριτήρια της επιλογής των γονιών

Σε γενικές γραμμές λοιπόν, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει πληθώρα κριτηρίων που καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο παρεμβαίνουν οι γονείς στην εκπαιδευτική διαδικασία γενικότερα, και στην επιλογή σχολείου ειδικότερα. Με άλλα λόγια, το κοινωνικό ανήκειν έχει τελικά άμεσα σχέση με την οικονομική ομάδα στην οποία ανήκουν οι διάφορες οικογένειες, όπως και με το πολιτιστικό κεφάλαιο της ομάδας στην οποία θα ήθελαν οι γονείς να ενταχθεί το παιδί τους.

Σύμφωνα με έρευνα που είχε γίνει από τους Raveaud, Maroussia και van Zanten, Agnes (2007), αναφορικά με τέτοιου είδους επιλογές γονέων στο Λονδίνο και το Παρίσι, παρά το γεγονός ότι αναφερόμαστε σε δύο διαφορετικές πόλεις, ο παράγοντας που έχει περισσότερη σημασία είναι οι αρχές των γονέων. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα έδειξε πως οι γονείς στις δύο αυτές πόλεις έχουν αρκετά κοινά αναφορικά με τις απόψεις τους για την σωστή εκπαίδευση, αλλά διαφέρουν αναφορικά με τη σημασία που δίνουν σε κάθε παράγοντα που επηρεάζει την εκπαίδευση αυτή.

Σύμφωνα με τους ίδιους ερευνητές, τόσο στον Λονδίνο όσο και στο Παρίσι υπάρχουν τάσεις αλλά και διλλήματα ανάμεσα στο να είναι κάποιος καλός πολίτης (κάτι που σημαίνει ότι σαν γονέας πρέπει να στέλνει τα παιδιά του σε ένα μικτό σχολείο χωρίς πρόβλημα) και στο να είναι «καλός γονιός», κάτι που αντιστοιχεί στο να παρέχει στα παιδιά του την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση ώστε να εξασφαλίσει την ανάπτυξη και την επιτυχία τους.

Για να αντιμετωπιστούν αυτού του είδους τα διλήματα, οι γονείς της μεσαίας τάξης θεωρούν σαν κύρια λύση το να χρησιμοποιήσουν τον πολιτισμό και τις λοιπές κοινωνικές πηγές τους για να περιορίσουν τα μειονεκτήματα των τοπικών, μικτών σχολείων διατηρώντας παράλληλα τα πλεονεκτήματά τους., όπως σημειώνεται από την ίδια ομάδα ερευνητών.

Μια άλλη έρευνα, που έχει γίνει από τους Poupeau, François και Couratier (2007), μελετά την υπόθεση σύμφωνα με την οποία οι εκπαιδευτικές τεχνικές μπορούν να γίνουν κατανοητές μόνο αν με κάποιον τρόπο αναλυθεί το πώς οι διάφορες οικογένειες μπορούν να προσαρμόσουν τις δικές τους στρατηγικές σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα με συγκεκριμένα κοινωνικό – χωρικά χαρακτηριστικά, και πάντα δεδομένης της δικής τους οικονομικής και πολιτιστικής θέσης.

Οι ίδιοι ερευνητές παρουσιάζουν τα αποτελέσματα έρευνας που έχει γίνει σε συγκεκριμένη κοινότητα, σε μαθητές της 6^{ης} τάξης, και μελέτησαν το κατά πόσο οι οικογένειες ήταν σε θέση να προσαρμοστούν σε διάφορες εκπαιδευτικές τακτικές, ανάλογα με το πώς κατανέμονται με βάση την οικονομική και την πολιτιστική τους κατάσταση.

Τέλος, οι Maloutas και Thomas (2007) σε έρευνα που έκαναν στην Αθήνα, οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα ότι οι διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, έχουν διαφορετικά υπόβαθρα τα οποία μεταφράζονται σε πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα και κατά συνέπεια σε διαφορετικά επίπεδα κοινωνικότητας. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις στρατηγικές των οικογενειών μεσαίας τάξης, αναφορικά με τη χρήση για παράδειγμα ιδιωτικών σχολείων αλλά και εξειδικευμένων συμπληρωματικών εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

Επιπλέον, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, οι εκπαιδευτικές στρατηγικές που χρησιμοποιούνται από τις οικογένειες μεσαίας τάξης έχουν μεγάλη ποικιλία, καθώς εκτείνονται από κάποιες τοπικές προσπάθειες επηρεασμού των τοπικών δημόσιων εκπαιδευτικών υπηρεσιών, μέχρι την μετακόμιση σε περιοχές που θεωρείται ότι παρέχουν καλύτερες συνθήκες εκπαίδευσης. Σε αυτή τη βάση, όπως υποστηρίζουν οι ερευνητές, ενισχύεται ως ένα βαθμό ο αστικός διαχωρισμός σε χωρικό επίπεδο, μέσω ποικιλίας διαδικασιών. Ο διαχωρισμός αυτός όμως δεν είναι απαραίτητα κοινωνικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

Εμπειρική μελέτη των σχολείων του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας του Νομού Αρκαδίας

2.1 Ιδιαιτερότητες της περιοχής – Κυνουρία Αρκαδίας

- Γενικά για την Κυνουρία Αρκαδίας

Η σημερινή επαρχία Κυνουρίας στην Αρκαδία έχει ιστορία που φτάνει μέχρι τα αρχαία χρόνια. Φυσικά, δεν είναι ακριβώς ίδια με την αρχαία, δεν παρουσιάζει όμως και πολύ μεγάλες διαφορές απ' αυτήν. Η περιοχή είχε σημαντική ιστορική συμμετοχή και σε ιστορικές περιόδους, όπως οι Πελοποννησιακοί πόλεμοι, αλλά και το Βυζάντιο. Σημαντική ήταν επίσης η παρουσία της Κυνουρίας στην Ελληνική Επανάσταση. Αξιοσημείωτη ήταν η συμβολή στην Επανάσταση της μάχης των Βερβένων και των Δολιανών στις 18 Μαΐου 1821. Το 1823 στο Άστρος, το οποίο αποτελεί και την ειδική περιοχή στην οποία θα εστιάσει η παρούσα μελέτη, έγινε η Β' Εθνική Συνέλευση των Ελλήνων. Η επίσημη έναρξη των εργασιών της Β' Εθνικής Συνέλευσης έγινε στις 29 Μαρτίου υπό την προεδρία του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη. Στις 13 Απριλίου του 1823 η Εθνοσυνέλευση ψήφισε το νέο αναθεωρημένο Σύνταγμα της επαναστατημένης Ελλάδας που, επειδή βασίζεται στο σύνταγμα της Επιδάουρου, ονομάστηκε "Νόμος της Επιδάουρου". Στις 18 Απριλίου, αφού ορίστηκε έδρα της διοίκησης η Τρίπολη και αποφασίστηκε σύγκληση νέας Εθνοσυνέλευσης μετά από μια διατία, η Β' Εθνική Συνέλευση των Ελλήνων έκλεισε τις εργασίες της με διακήρυξη που διασάλπιζε για μια ακόμη φορά "την πολιτική των Ελλήνων ύπαρξιν και ανεξαρτησίαν". Η Β' Εθνική Συνέλευση τέλεσε τις εργασίες της στο "Αγροκήπιο" του Άστρους δίπλα από τη Σχολή Καρυτσιώτη. Στον χώρο της Β' Εθνικής

Συνέλευσης το 1899 τοποθετήθηκε αναθηματική πλάκα που υπενθυμίζει στους επισκέπτες την ιερότητα του χώρου⁵.

- **Ο σχολικός χάρτης στο Άστρος Κυνουρίας στην Αρκαδία**

Στο Άστρος επισημαίνεται έντονη πνευματική ζωή και κίνηση, ήδη από τον 14ο αι., καθώς και μαρτυρίες για μελέτη και αντιγραφή αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων. Από το Πατριαρχικό Σιγίλλιο, του Μαΐου 1765 του Πατριάρχη Σαμουήλ Χατζερή, μαθαίνουμε για ίδρυση και λειτουργία Σχολείου Ελληνικών μαθημάτων στον Άγιο Ιωάννη⁶. Δηλώνεται καθαρά ότι προϋπήρχε του 1765 Ελληνική Σχολή στον Αγιάννη. Πρόκειται προφανώς για το Σχολείο που επιτράπηκε στους κατοίκους του Αγίου Ιωάννου Ναυπλίου να ιδρύσουν το 1715. Στα αιτιολογικά εισαγωγικά του Σιγιλίου αναφέρεται σύσταση της Σχολής «εκ νέου», ως «Φροντιστήριον και Σχολείον Ελληνικών μαθημάτων».

Το εν λόγω «πατριαρχικόν συνοδικόν Σιγιλλιώδες Γράμμα» απεστάλη κατόπιν αναφοράς – αίτησης των «χριστιανών, ιερωμένων και λαϊκών» της περιοχής, προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη, με συστατική επιστολή του Αρχιερέα Επισκόπου Αμυκλών, για να τους παραχωρηθεί το Μετόχι του Αγίου Δημητρίου, με την περιουσία του, προς κάλυψη των αναγκών του επανασυσταθέντος στον Άγιο Ιωάννη «Φροντιστηρίου και Σχολείου Ελληνικών μαθημάτων».

Η ύπαρξη Σχολείου στον Άγιο Ιωάννη δηλώνεται και στη συνέχεια του Σιγιλίου, με θέμα: «Ίσον απαράλλακτον του εκδοθέντος Σιγιλλιώδους γράμματος

---

⁵ <http://www.zafeiris.gr/kynouria/historgr.htm>

⁶ http://www.arcadians.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=228:--&catid=89

δια το γενέσθαι σχολήν το μετόχιον του Μοναστηρίου του Αγίου Ιωάννου εν τη Επαρχία Ναυπλίου». Γίνεται λόγος, δηλαδή για λειτουργία Σχολής στο Μετόχι του Αγίου Δημητρίου, χωρίς να σημαίνει ότι το Μετόχι έγινε Σχολή, αλλά μάλλον ότι το Μετόχι περιήλθε στη Σχολή ή έγινε κτήμα της. Δεν αποκλείεται και κάποιος καλόγερος να δίδασκε τα στοιχειώδη γράμματα, αλλά Σχολείο κάπως πιο συστηματικό δε θα λειτουργούσε, καθώς δεν υπάρχει έστω και απλή μνεία στο κείμενο του Σιγιλίου.

Η μεγάλη σημασία που έδιναν στην παιδεία γίνεται εμφανής και στην εν λόγω Πατριαρχική απόφαση, καθώς τονίζεται επανειλημμένως στο κείμενό της ότι η λειτουργία του Σχολείου αποτελεί: «θεάρεστον εγχείρημα», «αγαθόν και θεάρεστον έργον», «θεάρεστον σκοπόν»⁷.

Σήμερα στο Άστρος Κυνουρίας λειτουργούν 8 Δημοτικά Σχολεία, 2 γυμνάσια και 2 Λύκεια. Συνοπτικά η λίστα των Δημοτικών Σχολείων, και αντίστοιχα ο αριθμός των μαθητών που είχαν την σχολική χρονιά 2010 – 2011, είναι η εξής:

Πίνακας 1: Λίστα Δημοτικών Σχολείων, Άστρος Κυνουρίας

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ, 2010-2011
Άστρος	150
Μελιγούς	38
Βερβένων	97
Παρ. Άστρος	51
Δολιανών	35
Αγ. Ανδρέα	71
Σύνολο πεδινής Ζώνης	442
Αγ. Πέτρου	11
Καστρίου	11
Γενικό Σύνολο	464

⁷ http://www.arcadians.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=228:--&catid=89

Σε σχέση με τα σχολεία αυτά, αξίζει να σημειωθεί ότι τα 3 πρώτα είναι, γεωγραφικά, πολύ κοντά το ένα με το άλλο. Μάλιστα, ακόμα πιο αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 2^ο χάνει, τα τελευταία χρόνια, διαρκώς μαθητές, καθώς σύμφωνα με τις απόψεις των γονέων δεν θεωρείται καλό σχολείο. Αποτέλεσμα αυτού είναι, ενώ παλαιότερα ήταν 5 – Θέσιο, τώρα να έχει υποβιβαστεί σε 3 – Θέσιο.

Β' ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Μεθοδολογία Έρευνας

3.1 Γενικά περί μεθοδολογία έρευνας

Στο παρόν κεφάλαιο αρχικά θα γίνει αναφορά στον σκοπό και τον σχεδιασμό της έρευνας και συγκεκριμένα στον πληθυσμό και στο μέγεθος του δείγματος της έρευνας. Επίσης θα παρουσιαστεί ο τρόπος επιλογής του δείγματος, με χρήση απλής τυχαίας δειγματοληψίας και χρησιμοποιώντας ως εργαλείο συλλογής δεδομένων το ερωτηματολόγιο. Θα ακολουθήσει η παρουσίαση της στατιστικής μεθοδολογίας που χρησιμοποιήσαμε για την επεξεργασία των δεδομένων μας.

Στη συνέχεια του κεφαλαίου θα γίνει μια περιγραφή του δείγματος, παρουσιάζοντας τα χαρακτηριστικά των υποκειμένων της έρευνας. Κατόπιν θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα της έρευνας και θα προσπαθήσουμε να τα ερμηνεύσουμε. Επίσης θα προσπαθήσουμε να συνδέσουμε, όπου είναι δυνατόν, τα δεδομένα που προέκυψαν από την έρευνά μας με αυτά του θεωρητικού μας πλαισίου.

Η έρευνα για την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων, πραγματοποιήθηκε στην περιοχή Άστρος Κυνουρίας στην Αρκαδία. Σε κάθε περίπτωση, τα βασικά στοιχεία της μεθοδολογίας που θα ακολουθηθεί με σκοπό την κατά το δυνατόν εμπειριστατωμένη απάντηση των παραπάνω, περιγράφονται ακολούθως

Η μεθοδολογία της έρευνας περιλαμβάνει ένα συνδυασμό ποιοτικής και ποσοτικής επεξεργασίας και ανάλυσης των δεδομένων. Υπό μια έννοια οι ποιοτικές και ποσοτικές προσεγγίσεις έχουν αρκετά κοινά: Και οι δύο προσπαθούν να συλλέξουν ακριβείς πληροφορίες για τα κοινωνικά φαινόμενα, έχουν όμως και

διαφορές ως προς το είδος των πληροφοριών και τον τρόπο που τις συλλέγουν. Οι ποσοτικές μέθοδοι επικεντρώνονται σε αριθμητικά δεδομένα και σε στατιστικές συγκρίσεις, στην μέτρηση των θεωρητικών εννοιών μέσω εργαλείων , όπως είναι το τυποποιημένο ερωτηματολόγιο, προκειμένου να εξάγουν αιτιακές σχέσεις. Οι ποιοτικές μέθοδοι και τεχνικές αποτελούν αναγκαία εργαλεία στην ανάλυση ποσοτικών στοιχείων και στην διατύπωση νέων υποθέσεων. Αποτελούν τα βασικά εργαλεία για την συλλογή στοιχείων που δίνουν απάντηση σε ερωτήσεις που αφορούν το «πώς, γιατί, κάτω από ποιες συνθήκες, με ποιες επιπτώσεις». Η ποιοτική έρευνα τονίζει την σημασία που έχει το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο, δίνει έμφαση στην εξέλιξη των κοινωνικών φαινομένων, δηλαδή, στις διαδικασίες μέσα από τις οποίες διαμορφώνονται συγκεκριμένες κοινωνικές καταστάσεις (Πετράκης, 2006).

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης εργασίας, πραγματοποιήθηκε ποσοτική έρευνα, με τη χρήση ερωτηματολογίου, με σκοπό να δοθεί απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα όπως αυτά διατυπώθηκαν προηγουμένως. Τα ερωτηματολόγια, αφού διατυπώθηκαν και σταθμίστηκαν, μοιράστηκαν σε κατάλληλα επιλεγμένο δείγμα, και στη συνέχεια αφού συλλέχθηκαν έγινε μεταφορά των δεδομένων σε ηλεκτρονική μορφή και επεξεργασία τους με ειδικό στατιστικό πρόγραμμα.

Τα βασικά στοιχεία μιας ποσοτικής έρευνας φαίνονται στην επόμενη παράγραφο.

3.2 Προτεινόμενη μεθοδολογία – Ποσοτική έρευνα

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της εργασίας αυτής είναι ποσοτική. Η διαδικασία διεξαγωγής μιας ποσοτικής κοινωνικής έρευνας ακολουθεί δύο διακριτά στάδια.

Κατά το πρώτο, το στάδιο σχεδιασμού, διατυπώνονται οι σκοποί της έρευνας και προσδιορίζονται τα ζητούμενα βάσει υποθέσεων εργασίας, ακολούθως δε επιλέγεται η μέθοδος πραγματοποίησης της και σχεδιάζεται η βήμα προς βήμα υλοποίησή της.

Κατά το δεύτερο, το στάδιο υλοποίησης, συλλέγονται τα απαραίτητα στοιχεία, ακολουθεί η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων που προκύπτουν και γίνεται η σύνθεσή τους και διατύπωση των σχετικών συμπερασμάτων

3.3 Ερευνητικά εργαλεία

- **Το ερωτηματολόγιο ως ερευνητικό εργαλείο συλλογής δεδομένων**

Το βασικό ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για την συλλογή δεδομένων, ήταν το ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε από την ερευνήτρια, με στόχο να καλύπτει στον μέγιστο δυνατό βαθμό τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας, και αποτελείται από τέσσερα μέρη.

Το πρώτο μέρος αφορά στην συγκέντρωση των δημογραφικών στοιχείων των ερωτηθέντων, και περιέχει συνολικά οκτώ ερωτήσεις κλειστού τύπου, που αφορούν

στο φύλο, την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση, τον αριθμό παιδιών, το επίπεδο μόρφωσης, το επάγγελμα, το εισόδημα και το δημοτικό διαμέρισμα στο οποίο διαμένουν οι ερωτηθέντες.

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου αφορά στις αντιλήψεις των γονέων για τα χαρακτηριστικά του σχολείου φοίτησης των παιδιών τους. Περιλαμβάνει 8 ερωτήσεις κλειστού τύπου που βασίζονται στην κλίμακα likert.

Το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τις αντιλήψεις των γονέων για την επίδραση της οικονομικό – κοινωνικής κατάστασης της οικογένειας όσον αφορά στην επιλογή σχολείου φοίτησης για τα παιδιά τους. Περιλαμβάνει δέκα ερωτήσεις κλειστού τύπου που βασίζονται στην κλίμακα likert.

Τέλος, το τελευταίο μέρος αφορά στις αντιλήψεις των γονέων για τη σημασία της εντοπιότητας στην επιλογή σχολικής μονάδας για τα παιδιά τους. Περιλαμβάνει συνολικά 14 ερωτήσεις, εκ των οποίων οι δέκα είναι κλειστού τύπου που βασίζονται στην κλίμακα likert, δύο ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, και άλλες δύο ερωτήσεις κλειστού τύπου.

- **Η επεξεργασία των δεδομένων**

Μετά την συλλογή των δεδομένων αρχίζει το στάδιο της επεξεργασίας τους. Μπορεί μάλιστα κανείς να πει ότι η φάση της επεξεργασίας αρχίζει πολύ πριν από την συλλογή των δεδομένων και συνεχίζεται κατά την διάρκειά της. Μ' αυτό εννοούμε ότι κατά την φάση του σχεδιασμού ήδη έχει αποφασισθεί ένα «πλάνο»

επεξεργασίας περισσότερο ή λιγότερο λεπτομερές, ανάλογα με τη γνώση του αντικειμένου της έρευνας, τη φύση της έρευνας (διερευνητική, περιγραφική, πειραματική) και την οργάνωσή της και ότι κατά τη διάρκεια της συλλογής των στοιχείων η πρώτη πράξη της επεξεργασίας, δηλαδή ο έλεγχος των ερωτηματολογίων, ήδη συντελείται. Επίσης η κωδικογράφηση γίνεται κατά μεγαλύτερο ή μικρότερο ποσοστό παράλληλα με τη συλλογή των στοιχείων για να κερδίζεται χρόνος. Αν μάλιστα οι απαντήσεις είναι προ - κωδικογραφημένες 100% η κωδικογράφηση τελειώνει σχεδόν ταυτόχρονα με τη συλλογή των στοιχείων.

Η κωδικοποίηση των δεδομένων που συλλέχθηκαν, καθώς και η στατιστική επεξεργασία τους για την συγκεκριμένη εργασία, έγινε κατά κύριο λόγο με τη βοήθεια του στατιστικού προγράμματος SPSS. Εξάλλου ο αριθμός των ερωτηματολογίων σε συνδυασμό με το μέγεθός τους, έχει ως αποτέλεσμα να είναι εφικτή η πλήρης παρουσίαση των αποτελεσμάτων με τη χρήση του συγκεκριμένου λογισμικού, καθώς και η πραγματοποίηση των απαραίτητων συσχετίσεων.

3.4 Πληθυσμός και δείγμα έρευνας

- **Γενικά για την έρευνα - Πληθυσμός**

Ο πληθυσμός αναφοράς, είναι όλοι οι γονείς που ζουν σε επαρχιακές περιοχές της Ελλάδας, και έχουν παιδιά που πηγαίνουν σχολείο.

Έχοντας σαν βάση τον πληθυσμό αυτό, το δείγμα της έρευνας προσδιορίζεται με τρόπο που περιγράφεται στην επόμενη ενότητα. Σε κάθε περίπτωση, στην συγκεκριμένη έρευνα το δείγμα αποτελείται από 88 γονείς.

- **Προσδιορισμός του δείγματος**

Ο προσδιορισμός του δείγματος έγινε με τυχαία επιλογή γονέων από πέντε δημοτικά σχολεία του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας: α) 10/θέσιο Δημ. Σχολείο Άστρους, β) 7/θέσιο Δημ. Σχολείο Βερβένων, γ) 4/θέσιο Δημ. Σχολείο Παραλίου Άστρους, δ) 3/θέσιο Δημ. Σχολείο Μελιγούς, ε) 3/θέσιο Δημ. Σχολείο Δολιανών , και με γνώμονα τις γνωριμίες της ερευνήτριας. Με άλλα λόγια πρόκειται για ένα «βολικό» δείγμα Έγινε προσπάθεια στο σύνολο του δείγματος να υπάρχει σχετικά ομοιόμορφη κατανομή όσον αφορά στα βασικά δημογραφικά του στοιχεία.

Πιο συγκεκριμένα, μοιράστηκαν 110 ερωτηματολόγια σε 110 γονείς στο δημοτικό σχολείο Άστρους, εκ των οποίων ανταποκρίθηκαν οι 38. Αντίστοιχα, μοιράστηκαν ερωτηματολόγια σε 30 γονείς στο δημοτικό σχολείο Μελιγούς, εκ των οποίων ανταποκρίθηκαν οι 14, σε 30 γονείς στο δημοτικό σχολείο Δολιανών, εκ των οποίων ανταποκρίθηκαν οι 20 και σε 30 γονείς στο δημοτικό σχολείο Παράλιου

Άστρους, εκ των οποίων ανταποκρίθηκαν οι 16. Η επιλογή των σχολείων αυτών έγινε επειδή βρίσκονται σε αρκετά κοντινές αποστάσεις μεταξύ τους, και παρόλα αυτά τα τρία είναι ολιγοθέσια καθώς παρατηρείται μια διαρροή παιδιών από αυτά τα τρία στα μεγαλύτερα σχολεία της περιοχής.

- **Επιλογή του Δείγματος και συμπλήρωση ερωτηματολογίων**

Μετά την επιλογή του δείγματος έχουμε εντοπίσει τα ερωτώμενα άτομα από τα οποία θα ληφθούν οι προβλεπόμενες συνεντεύξεις υπό μορφή δομημένων ερωτηματολογίων. Υπό την καθοδήγηση της ερευνήτριας διεξάγεται τότε η έρευνα, κατά την οποία στοιχειολήπτες - συνεντευκτές συμπληρώνουν τα ερωτηματολόγια. Συχνά (κυρίως στις μεγάλης κλίμακας ποσοτικές έρευνες) μεγάλο βάρος δίδεται στα δημογραφικά στοιχεία, ούτως ώστε να ομαδοποιούνται μετά τα ερωτηματολόγια για την περαιτέρω επεξεργασία τους.

Στην εμπειρική έρευνα η παρουσίαση της δημογραφικής δομής του ερευνώμενου πληθυσμού αποτελεί βασική αρχή, διότι τα δημογραφικά χαρακτηριστικά είναι οι βασικές ανεξάρτητες μεταβλητές με τις οποίες, συσχετιζόμενες οι στάσεις και αντιδράσεις των ερωτώμενων ως προς το ερευνώμενο αντικείμενο, καταδεικνύουν την ύπαρξη ή μη κάποιας εξάρτησης από αυτές.

Βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά είναι (Πετράκης, 2006):

- Φύλο
- Ηλικία

- Επίπεδο εκπαίδευσης
- Απασχόληση (επάγγελμα, κλάδος οικ/κής δραστ/τας, θέση στο επάγγελμα)
- Οικογενειακή κατάσταση

Για την τήρηση των κανόνων της δειγματοληψίας και την αποφυγή μεροληπτικών σφαλμάτων ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στις πιθανές απουσίες ερωτώμενων, στις αρνήσεις συμμετοχής στην έρευνα και στις αντικαταστάσεις ερωτώμενων.

3.5 Διεξαγωγή έρευνας

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε, όπως έχει σημειωθεί, βασίστηκε στην συγκέντρωση πρωτογενών δεδομένων από την περιοχή του Άστρους Κυνουρίας. Αρχικά, εξασφαλίστηκε ειδική άδεια από τον αναπληρωτή προϊστάμενο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Αρκαδίας.

Εν συνεχεία, έγινε η απαραίτητη ενημέρωση στο εκπαιδευτικό προσωπικό των πέντε σχολείων της περιοχής, σχετικά με τους στόχους της έρευνας. Σημειώνεται πως από τα πέντε σχολεία, ο διευθυντής του ενός δεν έδωσε την συγκατάθεσή του για την συγκέντρωση ερωτηματολογίων από το σχολείο του, με αποτέλεσμα τελικά τα ερωτηματολόγια να μοιραστούν σε τέσσερα σχολεία. Συνολικά μοιράστηκαν περίπου 200 ερωτηματολόγια στα τέσσερα σχολεία, εκ των οποίων 110 στον διαμέρισμα του Άστρους, 30 στο διαμέρισμα Μελιγούς, 30 σε αυτό των Δολιανών και 30 στου Παράλιου Άστρους. Δύο εβδομάδες αργότερα, συγκεντρώθηκαν 88 απαντημένα ερωτηματολόγια από τα τέσσερα σχολεία και τα δεδομένα κωδικοποιήθηκαν με τη βοήθεια του προγράμματος SPSS για να ολοκληρωθεί η επεξεργασία τους.

3.6 Περιορισμοί έρευνας και εγκυρότητα δεδομένων

Η παρούσα έρευνα, έγινε προσπάθεια να τηρήσει όλους τους κανόνες συλλογής δεδομένων και δειγματοληψίας. Παρόλα αυτά, υπήρχαν κάποιοι περιορισμοί στην ερευνητική διαδικασία. Το σχετικά μικρό δείγμα πιθανώς να είναι ένας από αυτούς. Ακόμα, η έλλειψη πείρας αναφορικά με τη συλλογή και επεξεργασία ποσοτικών δεδομένων επίσης αποτέλεσε έναν περιορισμό της ερευνητικής διαδικασίας.

Η εγκυρότητα των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν, εκτιμήθηκε μέσω του υπολογισμού του συντελεστή Crombach α . Πρόκειται για συντελεστή ο οποίος λαμβάνει τιμές που κυμαίνονται από το μηδέν ως το ένα (σε μερικές περιπτώσεις λαμβάνει και αρνητικές τιμές), και εκφράζει την εγκυρότητα των δεδομένων βάσει των οποίων υπολογίζεται. Τιμές άνω του 0.6 εκφράζουν απόλυτα έγκυρα δεδομένα.

Στην παρούσα μελέτη, η τιμή του συντελεστή ήταν 0.72, κάτι που εκφράζει την εγκυρότητα των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν.

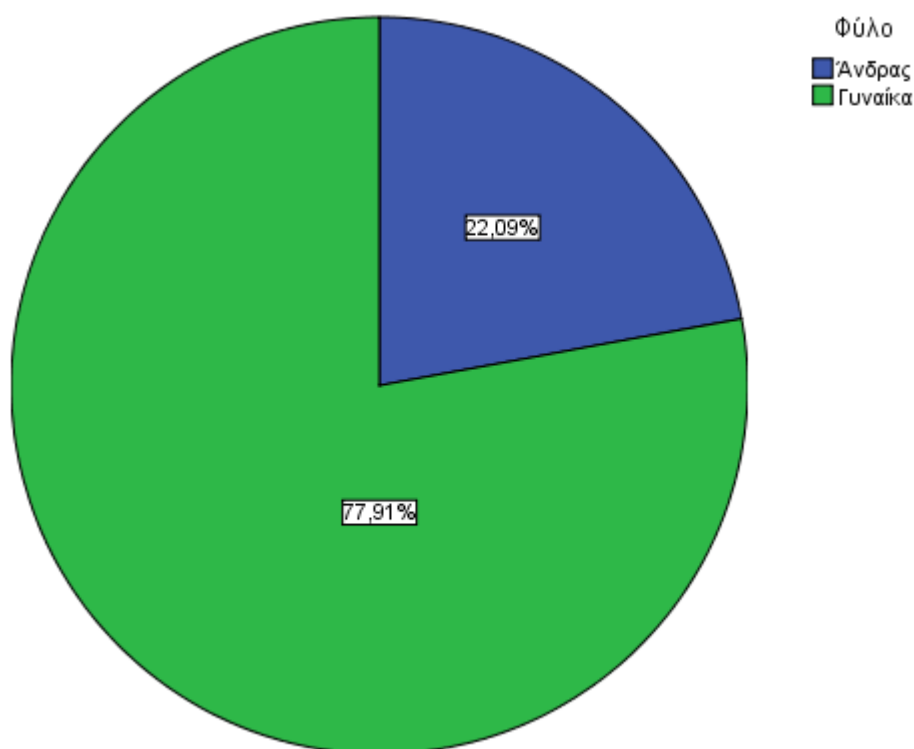
Για την στάθμιση του ερωτηματολογίου, πραγματοποιήθηκε πιλοτική συμπλήρωσή του από μικρό δείγμα συμμετεχόντων, με σκοπό την διόρθωση πιθανών παραλείψεων και την πραγματοποίηση άλλων παρεμβάσεων εφόσον κρινόταν απαραίτητο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Αποτελέσματα Έρευνας

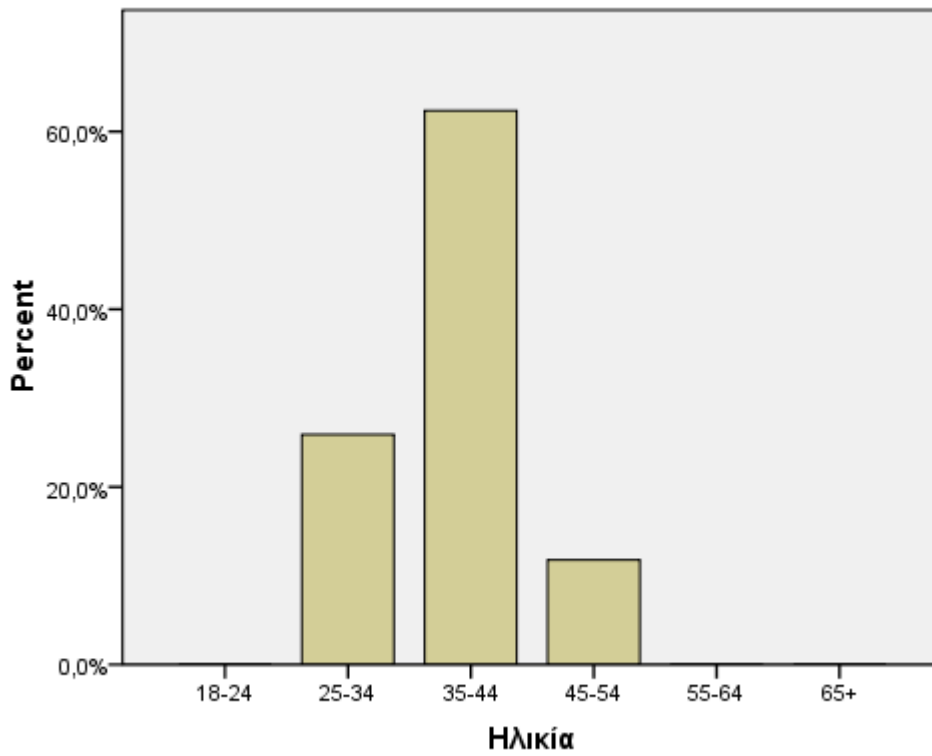
4.1 Δημογραφικά στοιχεία

Αρχικά, θα παρουσιαστούν τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην έρευνα. Το 77,91% ήταν γυναίκες, και το 22,09% άνδρες, όπως δείχνει η επόμενη εικόνα.

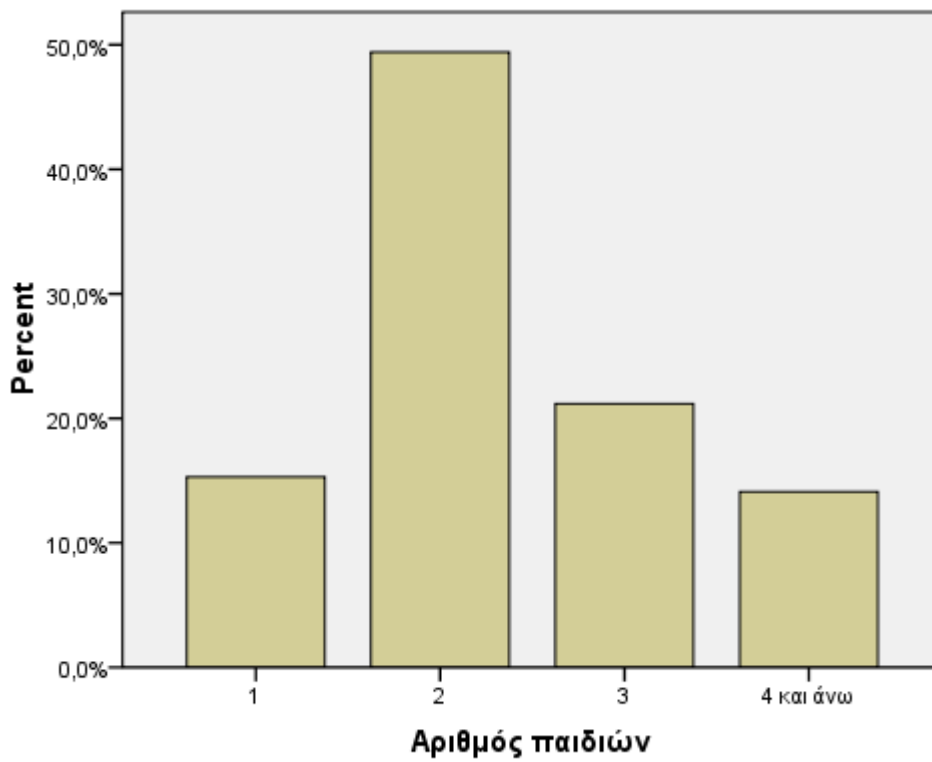

Εικόνα 1: Κατανομή δείγματος ως προς το φύλο

Αναφορικά με την ηλικία τους, οι περισσότεροι ήταν από 35 ως 44^{ων} ετών (ποσοστό άνω του 60%), και λιγότεροι από 25 έως 34^{ων} ετών. Το 50% των ερωτηθέντων έχουν 2 παιδιά, και το 20% έχουν τρία παιδιά.

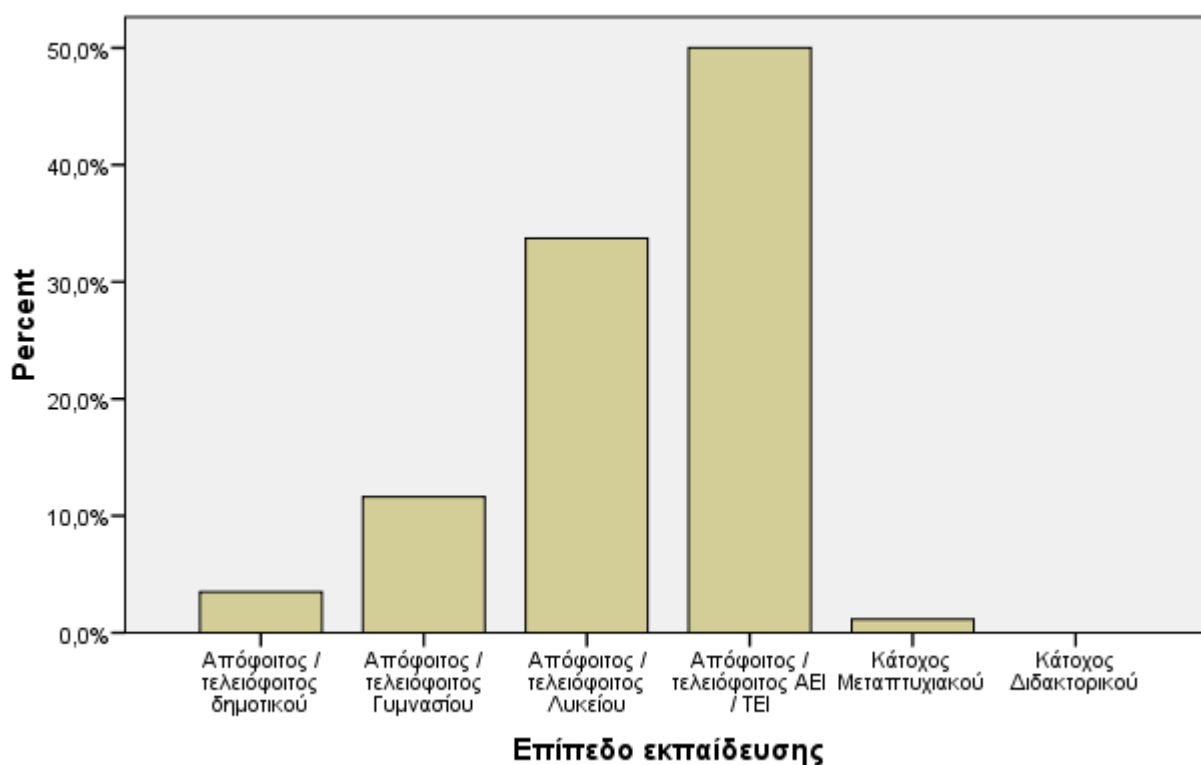

Εικόνα 2: Κατανομή δείγματος ως προς την ηλικία

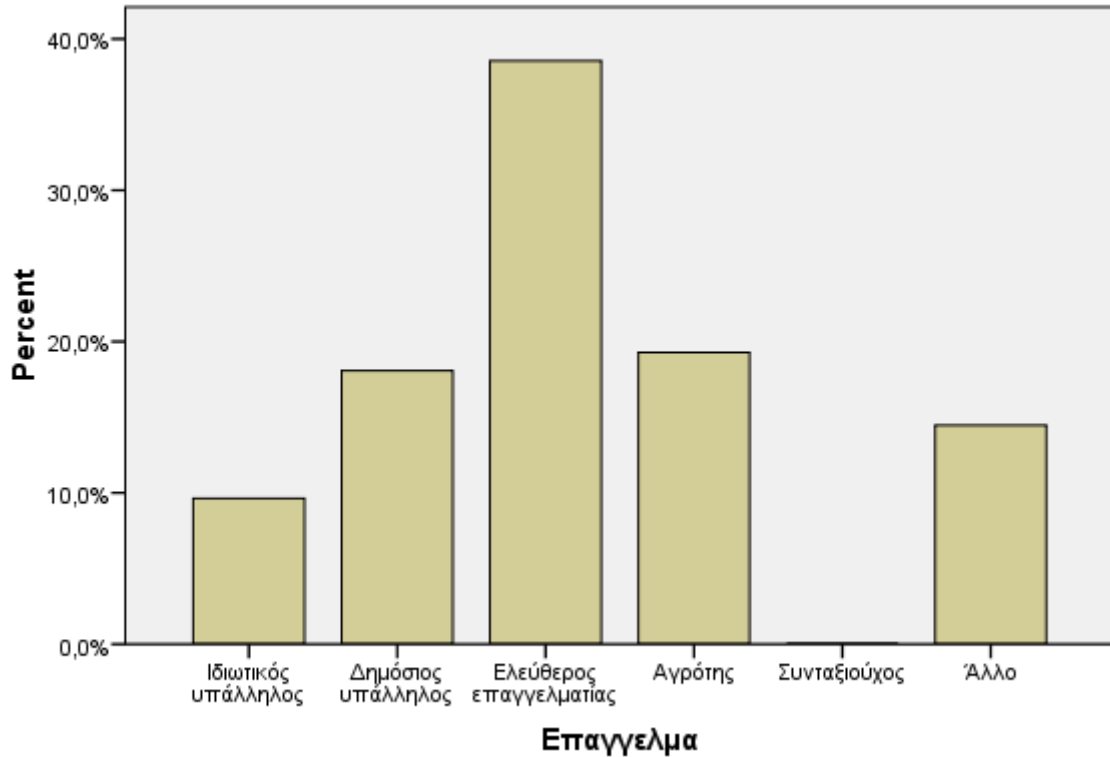

Εικόνα 3: Κατανομή δείγματος ως προς τον αριθμό παιδιών

Οι μισοί συμμετέχοντες δήλωσαν απόφοιτοι ΑΕΙ ή ΤΕΙ, ενώ το 32% περίπου είναι απόφοιτοι λυκείου. Αντίστοιχα, αναφορικά με το επάγγελμά τους, το 40% σχεδόν είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, και το 20% πλησιάζουν οι αγρότες και η δημόσιοι υπάλληλοι.

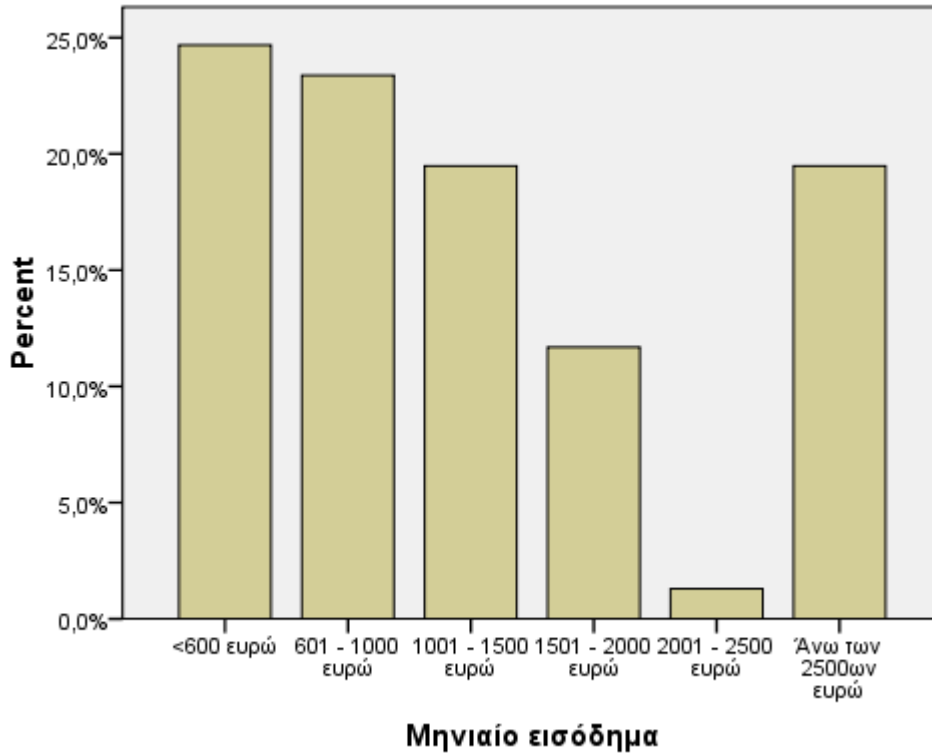
Εικόνα 4: Κατανομή δείγματος ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης

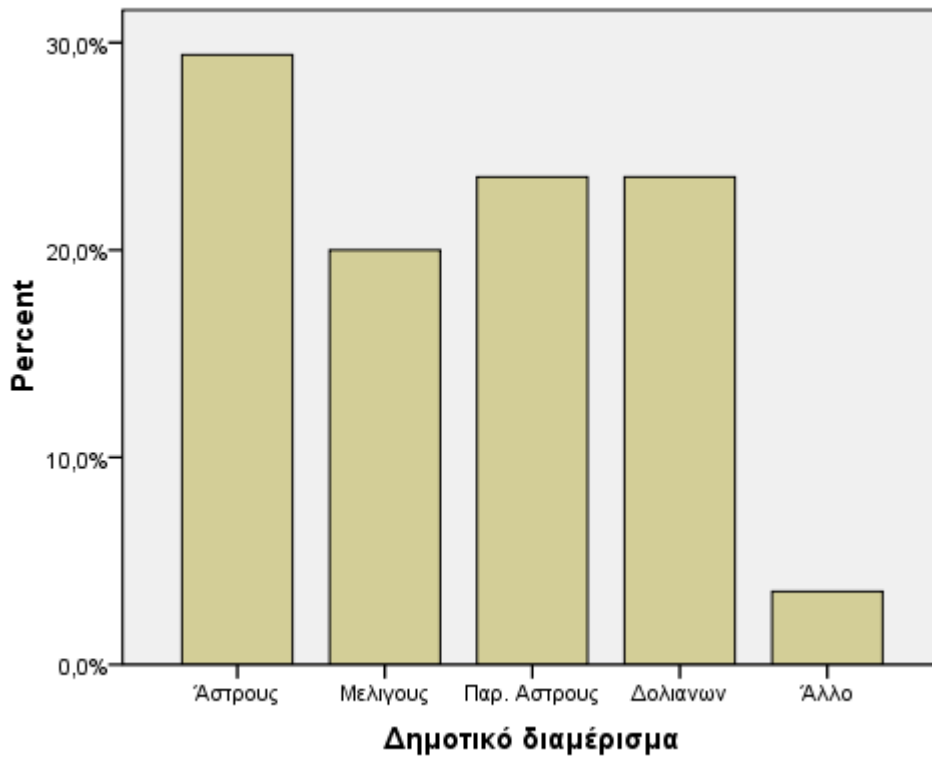
Εικόνα 5: Κατανομή δείγματος ως προς το επάγγελμα

Σχετικά με το μηνιαίο εισόδημα υπάρχει μια σχετική ισοκατανομή, με τους περισσότερους πάντως να έχουν είτε λιγότερα από 600, είτε από 600 ως 1000 ευρώ το μήνα. Τέλος, το δείγμα σχεδόν ισοκατανέμεται σε τέσσερα διαφορετικά δημοτικά διαμερίσματα της περιοχής.

Το σύνολο των δημογραφικών χαρακτηριστικών συγκεντρώνεται στον πρώτο πίνακα.

Εικόνα 6: Κατανομή δείγματος ως προς το μηνιαίο εισόδημα

Εικόνα 7: Κατανομή δείγματος ως προς το δημοτικό διαμέρισμα

Πίνακας 2: Σύνοψη δημογραφικών χαρακτηριστικών

Φύλο	
Άνδρες	22,1%
Γυναίκες	77,9%
Μόρφωση	
Δημοτικό	3,5%
Γυμνάσιο	11,6%
Λύκειο	33,7%
ΑΕΙ / ΤΕΙ	50,0%
Μεταπτυχιακό	1,2%
Ηλικία	
25-34	25,9%
35-44	62,4%
45-54	11,8%
Οικογενειακή κατάσταση	
1Άγαμος	2,4%
Έγγαμος	91,7%
Διαζευγμένος	1,2%
Χήρος	4,8%
Αριθμός παιδιών	
1	15,3%
2	49,4%
3	21,2%
4 και άνω	14,1%
Επάγγελμα	
Ιδιωτικός υπάλληλος	9,6%
Δημόσιος υπάλληλος	18,1%
Ελεύθερος επαγγελματίας	38,6%
Αγρότης	19,3%
Άλλο	14,5%
Μηνιαίο εισόδημα	
< 600 ευρώ	24,7%
600 – 1000 ευρώ	23,4%

1000 – 1500 ευρώ	19,5%
1500 – 2000 ευρώ	11,7%
2000 – 2500 ευρώ	1,3%
Άνω των 2500 ευρώ	19,5%
Δημοτικό διαμέρισμα	
Άστρους	29,4%
Μελιγούς	20%
Παρ. Άστρους	23,5%
Δολιανών	23,5%
Άλλο	3,5%

4.2 Οι αντιλήψεις των γονέων για τα χαρακτηριστικά του σχολείου φοίτησης των παιδιών τους

Η ενότητα αυτή, συνοψίζει τις απαντήσεις των ερωτηθέντων στο 2^ο μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά στις απόψεις των γονέων για τα χαρακτηριστικά του σχολείου φοίτησης των παιδιών τους. Οι απαντήσεις αυτές συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα, χαρακτηριστικό είναι πως η πλειοψηφία των γονέων εκφράζουν ικανοποίηση για την σχολική μονάδα (67,4% σε μεγάλο βαθμό και 16,3% απόλυτα), αλλά και για την φήμη του σχολείου για τις επιδόσεις των μαθητών εκεί. Θεωρούν πάραυτα μέτριες τις επιδόσεις των παιδιών που φοιτούν στο συγκεκριμένο σχολείο (ποσοστό 51,2%), ενώ μοιρασμένες είναι οι απόψεις σχετικά με το κατά πόσο παρέχονται εκπαιδευτικά προγράμματα που να ενισχύουν τις προσπάθειες των αδύναμων μαθητών.

Πάντως η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων δεν θα άλλαζε τη σχολική μονάδα φοίτησης του παιδιού τους αν είχαν την ευκαιρία, ενώ αναφορικά με την διαμονή σαν κριτήριο επιλογής σχολικής μονάδας, υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό που δηλώνει πως πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει (38,8%) αλλά εξίσου σημαντικό είναι και το ποσοστό αυτών που δεν θεωρούν ότι θα πρέπει να ισχύει σε καμία περίπτωση (28,2%).

Πίνακας 3: Σύνοψη αντιλήψεων γονέων για τα χαρακτηριστικά του σχολείου των παιδιών τους

	Καθόλου	Σε μικρό βαθμό	Σε μέτριο βαθμό	Σε μεγάλο βαθμό	Απόλυτα
Είστε ικανοποιημένοι από τη σχολική μονάδα στην οποία φοιτά το παιδί σας	1,2%	2,3%	12,8%	67,4%	16,3%
Πιστεύετε ότι το συγκεκριμένο σχολείο έχει καλή φήμη όσον αφορά τις επιδόσεις των μαθητών που φοιτούν σε αυτό;	2,3%	3,5%	26,7%	51,2%	16,3%
Πιστεύετε ότι το συγκεκριμένο σχολείο το επιλέγουν δάσκαλοι οι οποίοι έχουν καλή φήμη;	25,9%	3,7%	18,5%	49,4%	2,5%
Θεωρείτε ότι τα περισσότερα παιδιά που φοιτούν στο συγκεκριμένο σχολείο έχουν καλές επιδόσεις στα μαθήματα;	9,3%	2,3%	51,2%	27,9%	9,3%
Πιστεύετε ότι η σχολική μονάδα στην οποία φοιτά το παιδί σας βοηθάει ώστε να βελτιωθούν οι επιδόσεις και των πιο αδύναμων μαθητών;	14,0%	10,5%	23,3%	36,0%	16,3%
Θεωρείτε ότι στο συγκεκριμένο σχολείο παρέχονται εκπαιδευτικά προγράμματα που να ενισχύουν τις προσπάθειες των αδύναμων μαθητών;	26,7%	23,3%	14,0%	31,4%	4,7%
Πιστεύετε ότι εάν σας δινόταν η ευκαιρία θα αλλάζατε τη σχολική μονάδα φοίτησης του παιδιού σας;	48,2%	16,9%	24,1%	4,8%	6,0%
Το κριτήριο βάσει του οποίου κατανέμονται τα παιδιά στις σχολικές μονάδες, είναι η διαμονή. Πιστεύετε θα πρέπει να συνεχίσει να ισχύει το κριτήριο αυτό;	28,2%	17,6%	3,5%	11,8%	38,8%

4.3 Οι αντιλήψεις των γονέων για την επίδραση της κοινωνικό – οικονομικής κατάστασης της οικογένειας όσον αφορά στην επιλογή σχολείου φοίτησης των παιδιών τους

Η τρίτη ενότητα συνοψίζει τις απαντήσεις των ερωτηθέντων στο 3^ο μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά στις απόψεις των γονέων για την επίδραση της κοινωνικό – οικονομικής κατάστασης της οικογένειας όσον αφορά στην επιλογή σχολείου φοίτησης των παιδιών.

Όπως και προηγουμένως, τα αποτελέσματα συνοψίζονται σε έναν πίνακα, ο οποίος φαίνεται στη συνέχεια.

Το 70% σχεδόν των γονέων θεωρεί πως η κοινωνικό-οικονομική κατάσταση μιας οικογένειας μπορεί να επηρεάσει την επιλογή της σχολικής μονάδας φοίτησης ενός παιδιού είτε σε μεγάλο βαθμό είτε απόλυτα, ενώ αντίστοιχα οι περισσότεροι θεωρούν πως ότι παραβιάζεται σήμερα το κριτήριο της διαμονής προκειμένου οι γονείς να επιλέξουν ένα σχολείο με «καλή φήμη». Εξάλλου, το 53% θεωρεί πως η επιλογή ενός καλού σχολείου θα επηρεάσει τη σχολική επιτυχία του παιδιού τους στο μέλλον είτε σε μεγάλο βαθμό είτε απόλυτα, ενώ και η οικονομική κατάσταση των οικογενειών, σύμφωνα με τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν, φαίνεται να οδηγεί τους εύπορους γονείς στο να επιλέγουν σχολεία με μαθητές τόσο από ανώτερα οικονομικά στρώματα, όσο και με καλύτερες επιδόσεις στα μαθήματα. Αντίθετα, οι γονείς από μικρομεσαίες οικογένειες επιλέγουν σχολεία με μαθητές από ανώτερα οικονομικά στρώματα σε πολύ μικρότερο βαθμό, ενώ σε σχετικά μικρότερο βαθμό κάνουν επιλογή βάσει των επιδόσεων των μαθητών.

Τέλος, αναφορικά με τις οικογένειες από κατώτερα οικονομικά στρώματα, οι επιλογές είτε βάσει οικονομικής δυνατότητας των μαθητών είτε βάσει επιδόσεων είναι ακόμα πιο περιορισμένες.

Πάντως συνολικά, σε περίπτωση που το παιδί τους τύχαινε να φοιτήσει σε ένα σχολείο με μαθητές που στην πλειοψηφία τους είχαν χαμηλές επιδόσεις στα μαθήματα, οι γονείς δεν θα φρόντιζαν απαραίτητα να του αλλάξουν σχολικό περιβάλλον.

Πίνακας 4: Σύνοψη αντιλήψεων γονέων για την επίδραση της οικονομικό – κοινωνικής κατάστασης της οικογένειας

	Καθόλου	Σε μικρό βαθμό	Σε μέτριο βαθμό	Σε μεγάλο βαθμό	Απόλυτα
Πιστεύετε ότι η κοινωνικό-οικονομική κατάσταση μιας οικογένειας μπορεί να επηρεάσει την επιλογή της σχολικής μονάδας φοίτησης ενός παιδιού;	15,1%	7,0%	8,1%	47,7%	22,1%
Πιστεύετε ότι παραβιάζεται σήμερα το κριτήριο της διαμονής προκειμένου οι γονείς να επιλέξουν ένα σχολείο με «καλή φήμη»;	8,2%	25,9%	5,9%	35,3%	24,7%
Σε ποιο βαθμό πιστεύετε η επιλογή ενός καλού σχολείου θα επηρεάσει τη σχολική επιτυχία του παιδιού σας στο μέλλον;	9,3%	18,6%	18,6%	40,7%	12,8%
Πιστεύετε ότι οι εύπορες οικογένειες επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές που προέρχονται από ανώτερα οικονομικά στρώματα;	4,7%	1,2%	20,0%	45,9%	28,2%
Πιστεύετε ότι οι εύπορες οικογένειες επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία οι μαθητές στην πλειοψηφία τους έχουν καλές επιδόσεις στα μαθήματα;	5,9%	15,3%	10,6%	48,2%	20,0%
Πιστεύετε ότι οι μικρομεσαίες	24,1%	9,6%	45,8%	9,6%	10,8%

οικογένειες επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές που προέρχονται από ανώτερα οικονομικά στρώματα;					
Πιστεύετε ότι οι μικρομεσαίες οικογένειες επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία οι μαθητές στην πλειοψηφία τους έχουν καλές επιδόσεις στα μαθήματα;	14,0%	18,6%	19,8%	30,2%	17,4%
Πιστεύετε ότι οι οικογένειες με πολύ χαμηλά εισοδήματα επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές που προέρχονται από ανώτερα οικονομικά στρώματα;	25,9%	22,4%	49,4%	2,4%	,0%
Πιστεύετε ότι οι οικογένειες με πολύ χαμηλά εισοδήματα επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία οι μαθητές στην πλειοψηφία τους έχουν καλές επιδόσεις;	20,0%	27,1%	47,1%	4,7%	1,2%
Σε περίπτωση που το παιδί σας τύχαινε να φοιτήσει σε ένα σχολείο με μαθητές που στην πλειοψηφία τους είχαν χαμηλές επιδόσεις στα μαθήματα, θα φρονίζατε να του αλλάξετε σχολικό περιβάλλον;	31,4%	36,0%	9,3%	17,4%	5,8%

4.4 Οι αντιλήψεις των γονέων όσον αφορά στη σημασία της εντοπιότητας στην επιλογή σχολικής μονάδας για την φοίτηση των παιδιών τους

Η ενότητα αυτή, συνοψίζει τις απαντήσεις των ερωτηθέντων στο τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου, που αφορά στις απόψεις των γονέων για τη σημασία της εντοπιότητας στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών.

Οι απαντήσεις στις πρώτες ερωτήσεις της ενότητας αυτής, συνοψίζονται στον πίνακα που ακολουθεί. Όπως φαίνεται, η εντοπιότητα έχει επηρεάσει την επιλογή των γονέων για την σχολική μονάδα του παιδιού τους τουλάχιστον σε μεγάλο βαθμό (57% περίπου), ενώ οι περισσότεροι δεν θα αναζητούσαν τρόπους ώστε το παιδί τους να φοιτήσει σε σχολείο στο οποίο φοιτούν μαθητές της ίδιας καταγωγής. Οι απαντήσεις αναφορικά με το αν η ύπαρξη μιας σχολικής μονάδας σε ένα χωριό ή μια μικρή κομόπολη λειτουργεί ως πόλος συσπείρωσης περισσότερων κατοίκων είναι μάλλον μοιρασμένες, ενώ σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες θεωρούν ότι οι εύπορες οικογένειες θα επέλεγαν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο οι μαθητές έχουν την ίδια καταγωγή με τη δική τους, αλλά όχι τόσο «καλή φήμη» όσον αφορά τις επιδόσεις τους στα μαθήματα.

Το 55% περίπου δεν θεωρεί ότι οι μικρομεσαίες οικογένειες επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές της ίδιας καταγωγής με τη δική τους, ούτε ότι θα επέλεγαν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο οι μαθητές έχουν την ίδια καταγωγή με τη δική τους, αλλά όχι τόσο «καλή φήμη» όσον αφορά τις επιδόσεις τους στα μαθήματα. Ακόμα μεγαλύτερα είναι τα ποσοστά αυτών που δεν θεωρούν ότι κάνουν τέτοιες επιλογές οι οικογένειες από τα κατώτερα οικονομικά στρώματα.

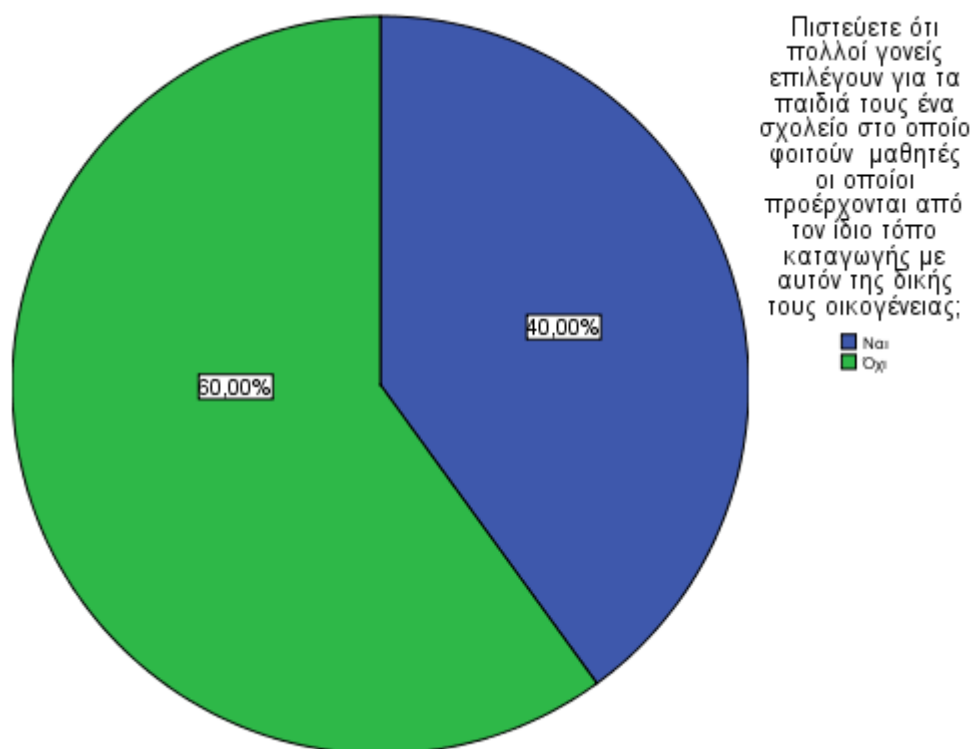
Πίνακας 5: Σύνοψη αντιλήψεων γονέων για τη σημασία της εντοπιότητας

	Καθόλου	Σε μικρό βαθμό	Σε μέτριο βαθμό	Σε μεγάλο βαθμό	Απόλυτα
Σε ποιο βαθμό πιστεύετε η εντοπιότητα έχει επηρεάσει την επιλογή σας όσον αφορά τη σχολική μονάδα φοίτησης του παιδιού σας;	11,8%	7,1%	23,5%	32,9%	24,7%
Πιστεύετε ότι θα αναζητούσατε διάφορους τρόπους ώστε το παιδί σας να φοιτήσει σε σχολείο στο οποίο φοιτούν μαθητές της ίδιας καταγωγής;	58,1%	3,5%	14,0%	19,8%	4,7%
Θεωρείτε ότι η ύπαρξη μιας σχολικής μονάδας σε ένα χωριό ή μια μικρή κωμόπολη λειτουργεί ως πόλος συσπείρωσης περισσότερων κατοίκων;	5,8%	19,8%	19,8%	20,9%	33,7%
Πιστεύετε ότι οι εύπορες οικογένειες επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές της ίδιας καταγωγής με τη δική τους;	9,4%	16,5%	12,9%	11,8%	49,4%
Πιστεύετε ότι οι εύπορες οικογένειες θα επέλεγαν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο οι μαθητές έχουν την ίδια καταγωγή με τη δική τους, αλλά όχι τόσο «καλή φήμη» όσον αφορά τις επιδόσεις τους στα μαθήματα;	27,1%	10,6%	17,6%	31,8%	12,9%
Πιστεύετε ότι οι μικρομεσαίες οικογένειες επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές της ίδιας καταγωγής με τη δική τους;	36,0%	19,8%	30,2%	11,6%	2,3%
Πιστεύετε ότι οι μικρομεσαίες οικογένειες θα επέλεγαν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο οι μαθητές έχουν την ίδια καταγωγή με τη δική τους, αλλά όχι τόσο «καλή φήμη» όσον αφορά τις επιδόσεις τους στα μαθήματα;	39,8%	16,9%	38,6%	2,4%	2,4%
Πιστεύετε ότι οι οικογένειες με πολύ χαμηλά εισοδήματα επιδιώκουν να επιλέγουν σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές της ίδιας καταγωγής με τη δική	35,3%	24,7%	23,5%	12,9%	3,5%

τους;					
Πιστεύετε ότι οι οικογένειες με πολύ χαμηλά εισοδήματα θα επέλεγαν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο οι μαθητές έχουν την ίδια καταγωγή με τη δική τους, αλλά όχι τόσο «καλή φήμη» όσον αφορά τις επιδόσεις τους στα μαθήματα;	42,4%	24,7%	23,5%	8,2%	1,2%
Θεωρείτε πως η ύπαρξη ενός σχολείου σε ένα χωριό ή μια μικρή κωμόπολη μπορεί να λειτουργήσει ως πόλος πολιτισμικής αναβάθμισης της περιοχής;	5,9%	,0%	22,4%	14,1%	57,6%

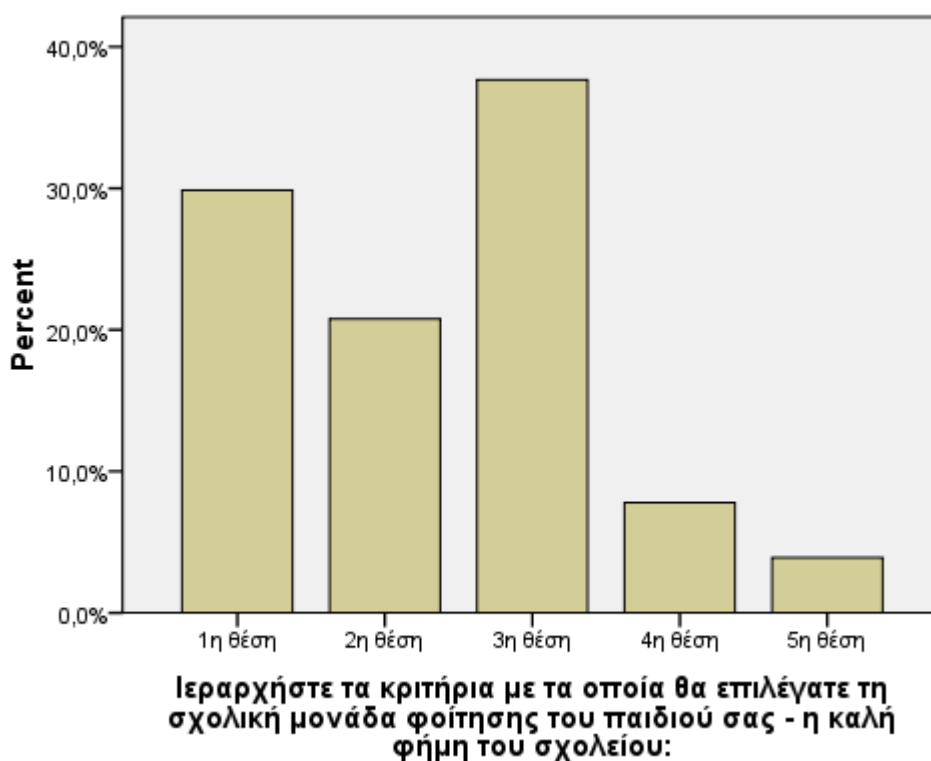
Σε κάθε περίπτωση, όπως δείχνει η επόμενη εικόνα, το 60% θεωρεί πως πολλοί γονείς δεν επιλέγουν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο φοιτούν μαθητές που προέρχονται από τον ίδιο τόπο καταγωγής.

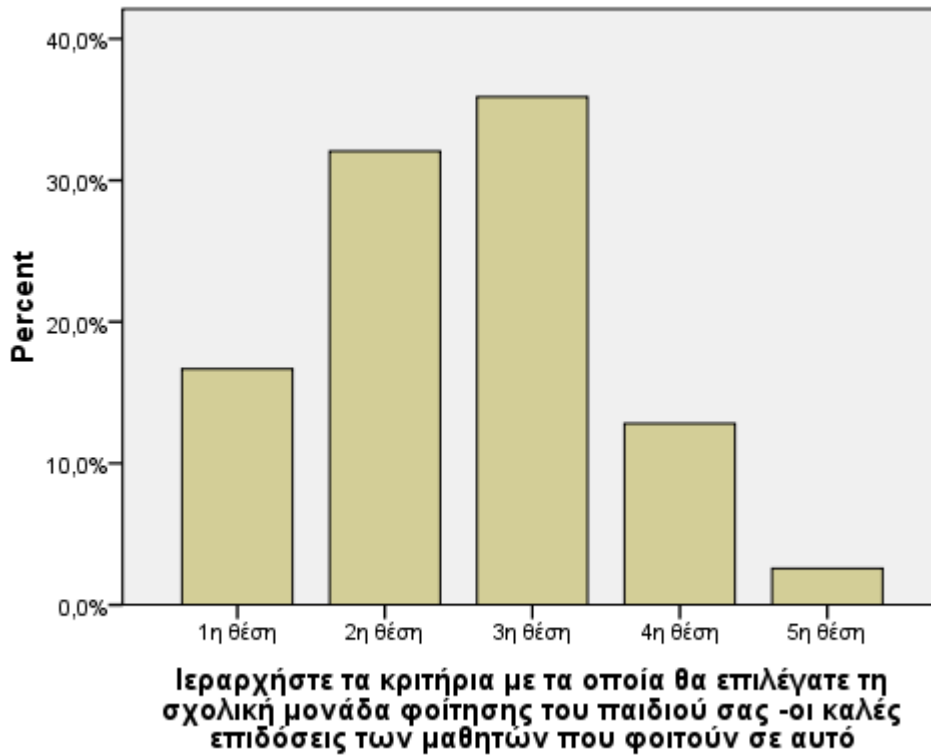
Εικόνα 8: Επιλογή σχολείου βάσει τόπου καταγωγής

Τέλος, στη συνέχεια παρουσιάζονται τα κριτήρια με τα οποία επιλέγουν οι γονείς την σχολική μονάδα φοίτησης.

Η καλή φήμη του σχολείου, όπως φαίνεται από το παρακάτω γράφημα, είναι 3^ο κατά σειρά κριτήριο για το 40% σχεδόν, και 1^ο κριτήριο για το 30% περίπου των ερωτηθέντων. Αντίστοιχα, οι καλές επιδόσεις των μαθητών του σχολείου είναι 3^ο κριτήριο για το 35% και 2^ο κριτήριο για το 32% περίπου.

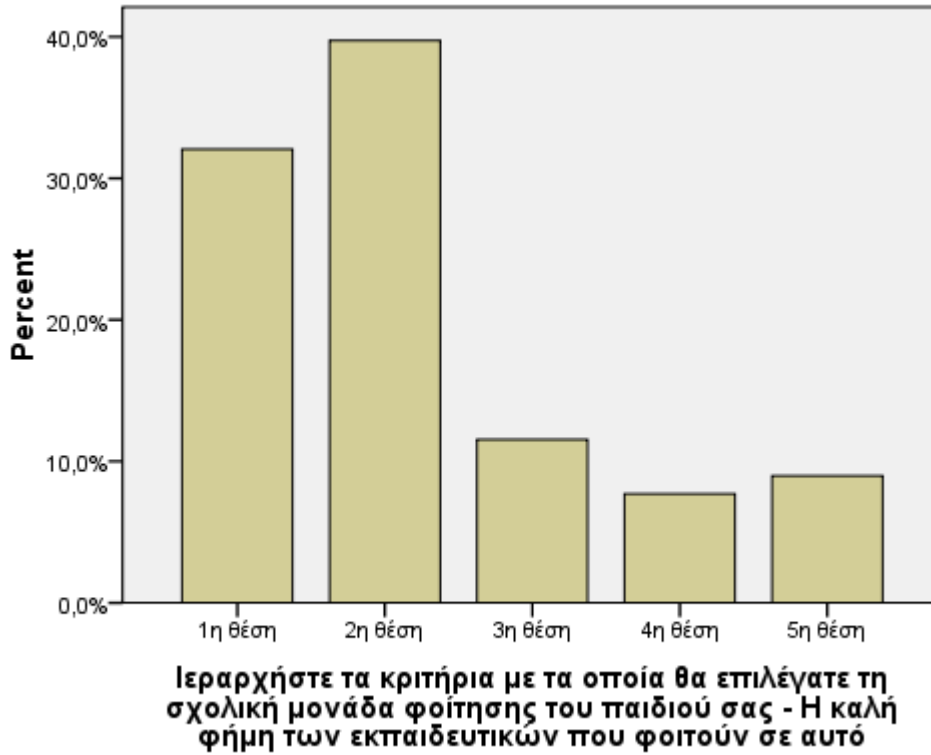
Εικόνα 9: Σημασία καλής φήμης σχολείου

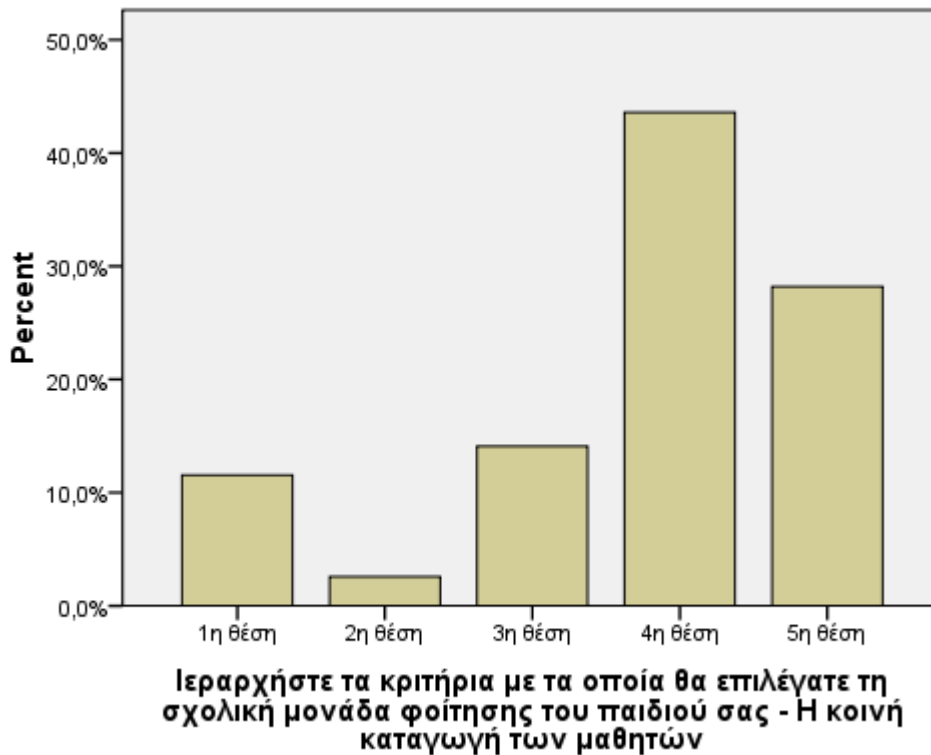
Εικόνα 10: Σημασία καλών επιδόσεων μαθητών σχολείου

Η καλή φήμη των εκπαιδευτικών είναι πιο σημαντική, όπως φαίνεται από το παρακάτω γράφημα, καθώς είναι 2^ο κατά σειρά κριτήριο για το 40% σχεδόν, και 1^ο κριτήριο για το 33% περίπου των ερωτηθέντων. Αντίστοιχα, η κοινή καταγωγή των μαθητών του σχολείου είναι 4^ο κριτήριο για το 43% και 5^ο κριτήριο για το 27% περίπου.

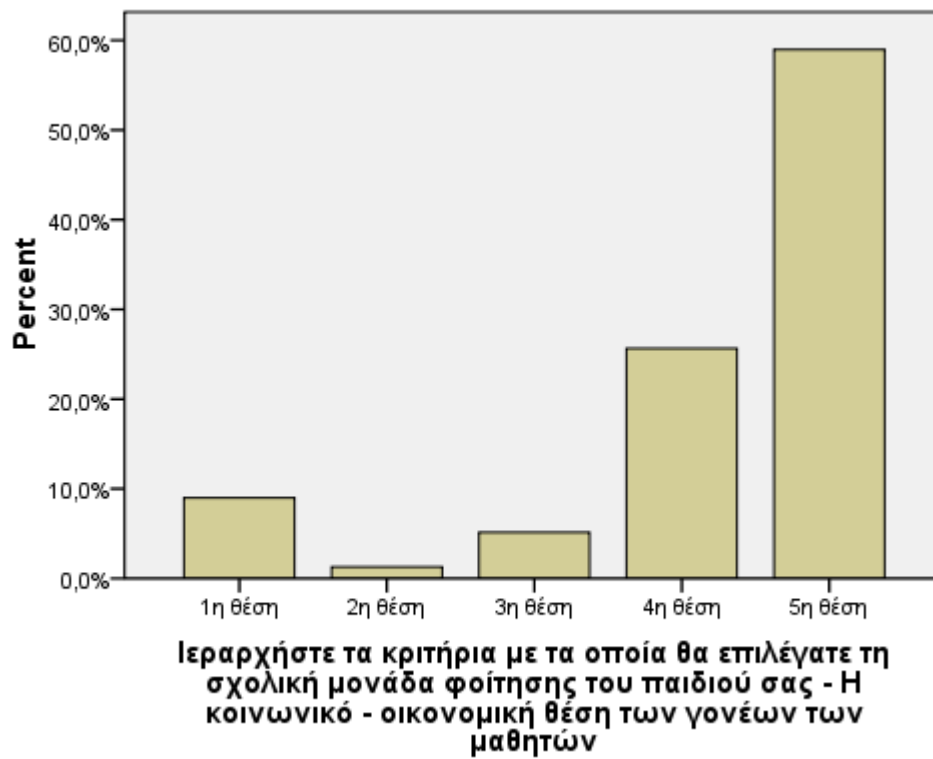
Τέλος, η οικονομική θέση των γονέων είναι στην τελευταία θέση σημασίας για το 60% των γονέων.

Εικόνα 11: Σημασία καλής φήμης εκπαιδευτικών

Εικόνα 12: Σημασία κοινής καταγωγής μαθητών

Εικόνα 13: Σημασία οικονομικής θέσης γονέων

4.5 Συσχετίσεις

Σε αυτήν την ενότητα θα γίνει προσπάθεια να παρουσιαστεί το πώς συσχετίζονται τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος, με τις απαντήσεις τους στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι πολλοί γονείς επιλέγουν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο φοιτούν μαθητές οι οποίοι προέρχονται από τον ίδιο τόπο καταγωγής με αυτόν της δικής τους οικογένειας;»

Αρχικά παρουσιάζεται ο βαθμός συσχέτισης με την ηλικία, με τη χρήση one – way Anova τεστ. Όπως φαίνεται από τον επόμενο πίνακα, η ηλικία επηρεάζει την απάντηση στη συγκεκριμένη ερώτηση ($p = 0.002$). Μάλιστα, όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα της post – hoc ανάλυσης, σημαντικότερη διαφορά στις απαντήσεις υπάρχει ανάμεσα στις ηλικίες 25-34 και 35-44 ($p = 0.002$), με τους νεότερους να απαντούν περισσότερο όχι στην ερώτηση αυτή.

Πίνακας 6: One – way Anova test με την ηλικία

	Άθροισμα τετραγώνων	df	Μέσο τετράγωνο	F	Sig.
Μεταξύ των ομάδων	2,960	2	1,480	6,937	,002
Μέσα στις ομάδες	17,279	81	,213		
Σύνολο	20,238	83			

Πίνακας 7: One – way Anova test με την ηλικία – Post hoc ανάλυση

(I) Ηλικία	(J) Ηλικία	Μέση διαφορά (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
25-34	35-44	,411 [*]	,117	,002	,12	,70
	45-54	,086	,183	1,000	-,36	,53
35-44	25-34	-,411 [*]	,117	,002	-,70	-,12

	45-54	-,325	,167	,163	-,73	,08
45-54	25-34	-,086	,183	1,000	-,53	,36
	35-44	,325	,167	,163	-,08	,73
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.						

Αντίστοιχα, στη συνέχεια παρουσιάζεται ο βαθμός συσχέτισης με το δημοτικό διαμέρισμα, με τη χρήση one – way Anova τεστ. Όπως φαίνεται από τον επόμενο πίνακα, το δημοτικό διαμέρισμα δεν επηρεάζει την απάντηση στη συγκεκριμένη ερώτηση ($p = 0.213$).

Πίνακας 8: One – way Anova test με το δημοτικό διαμέρισμα

	Άθροισμα τετραγώνων	df	Μέσο τετράγωνο	F	Sig.
Μεταξύ των ομάδων	1,421	4	,355	1,492	,213
Μέσα στις ομάδες	18,817	79	,238		
Σύνολο	20,238	83			

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται ο βαθμός συσχέτισης με το επίπεδο εκπαίδευσης, με τη χρήση one – way Anova τεστ. Όπως φαίνεται από τον επόμενο πίνακα, το επίπεδο εκπαίδευσης επηρεάζει την απάντηση στη συγκεκριμένη ερώτηση ($p = 0.000$). Μάλιστα, όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα της post – hoc ανάλυσης, σημαντικότερη διαφορά στις απαντήσεις υπάρχει ανάμεσα στους απόφοιτους γυμνασίου και τους απόφοιτους ΑΕΙ ($p = 0.001$), με τους απόφοιτους ΑΕΙ να απαντούν περισσότερο όχι στην ερώτηση αυτή.

Πίνακας 9: One – way Anova test με το επίπεδο εκπαίδευσης

	Άθροισμα τετραγώνων	df	Μέσο τετράγωνο	F	Sig.
Μεταξύ των ομάδων	4,696	3	1,565	8,073	,000
Μέσα στις ομάδες	15,704	81	,194		
Σύνολο	20,400	84			

Πίνακας 10: One – way Anova test με το επίπεδο εκπαίδευσης – Post hoc ανάλυση

(I) Επίπεδο εκπαίδευσης	(J) Επίπεδο εκπαίδευσης	Μέση διαφορά (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
Απόφοιτος / τελειόφοιτος δημοτικού	Απόφοιτος Γυμνασίου	-,667	,290	,144	-1,45	,12
	Απόφοιτος Λυκείου	-,460	,267	,534	-1,18	,26
	Απόφοιτος ΑΕΙ / ΤΕΙ	-,062	,263	1,000	-,77	,65
Απόφοιτος / τελειόφοιτος Γυμνασίου	Απόφοιτος δημοτικού	,667	,290	,144	-,12	1,45
	Απόφοιτος Λυκείου	,207	,161	1,000	-,23	,64
	Απόφοιτος ΑΕΙ / ΤΕΙ	,605*	,155	,001	,19	1,02
Απόφοιτος / τελειόφοιτος Λυκείου	Απόφοιτος δημοτικού	,460	,267	,534	-,26	1,18
	Απόφοιτος Γυμνασίου	-,207	,161	1,000	-,64	,23
	Απόφοιτος ΑΕΙ / ΤΕΙ	,398*	,106	,002	,11	,68
Απόφοιτος / τελειόφοιτος ΑΕΙ / ΤΕΙ	Απόφοιτος δημοτικού	,062	,263	1,000	-,65	,77
	Απόφοιτος Γυμνασίου	-,605*	,155	,001	-1,02	-,19
	Απόφοιτος Λυκείου	-,398*	,106	,002	-,68	-,11
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.						

Ακολούθως, παρουσιάζεται ο βαθμός συσχέτισης με τον αριθμό παιδιών, και πάλι με τη χρήση one – way Anova τεστ. Όπως φαίνεται από τον επόμενο πίνακα, ο αριθμός παιδιών επηρεάζει την απάντηση στη συγκεκριμένη ερώτηση ($p = 0.000$). Μάλιστα, όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα της post – hoc ανάλυσης, σημαντικότερη διαφορά στις απαντήσεις υπάρχει ανάμεσα σε αυτούς που έχουν ένα παιδί και σε αυτούς που έχουν από 4 και άνω ($p = 0.001$), με τους γονείς που έχουν ένα παιδί να απαντούν περισσότερο όχι στην ερώτηση αυτή.

Πίνακας 11: One – way Anova test με τον αριθμό παιδιών

	Άθροισμα τετραγώνων	df	Μέσο τετράγωνο	F	Sig.
Μεταξύ των ομάδων	7,125	3	2,375	14,490	,000
Μέσα στις ομάδες	13,113	80	,164		
Σύνολο	20,238	83			

Πίνακας 12: One – way Anova test με τον αριθμό παιδιών - Post hoc ανάλυση

(I) Αριθμός παιδιών	(J) Αριθμός παιδιών	Μέση διαφορά (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1	2	,322	,128	,085	-,03	,67
	3	-,098	,147	1,000	-,50	,30
	4 και άνω	,846*	,166	,000	,40	1,29
2	1	-,322	,128	,085	-,67	,03
	3	-,421*	,114	,002	-,73	-,11
	4 και άνω	,524*	,137	,002	,15	,89
3	1	,098	,147	1,000	-,30	,50
	2	,421*	,114	,002	,11	,73
	4 και άνω	,944*	,155	,000	,53	1,36
4 και άνω	1	-,846*	,166	,000	-1,29	-,40
	2	-,524*	,137	,002	-,89	-,15
	3	-,944*	,155	,000	-1,36	-,53
*. The mean difference is significant at the 0.05 level.						

Τέλος, παρουσιάζεται ο βαθμός συσχέτισης με το φύλο, με τη χρήση t - test. Το φύλο, βάσει της ανάλυσης επηρεάζει την απάντηση στη συγκεκριμένη ερώτηση ($p = 0.004$). Μάλιστα, όπως φαίνεται από τα αποτελέσματα που συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα, οι άνδρες απαντούν περισσότερο όχι σε αυτήν την ερώτηση από τις γυναίκες.

Πίνακας 13: T – test με το φύλο

	Φύλο	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Πιστεύετε ότι πολλοί γονείς επιλέγουν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο φοιτούν μαθητές οι οποίοι προέρχονται από τον ίδιο τόπο καταγωγής με αυτόν της δικής τους οικογένειας;	Άνδρας	19	1,63	,496	,114
	Γυναίκα	66	1,59	,495	,061

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Συζήτηση επί των αποτελεσμάτων

5.1 Η διαμόρφωση της σχέσης ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους;

Το πρώτο κύριο ερευνητικό ερώτημα, που καλούνταν να απαντήσει η συγκεκριμένη έρευνα, αφορά στο πως διαμορφώνεται η σχέση ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους. Έχει εξάλλου ήδη σημειωθεί στα πλαίσια της θεωρητικής ανασκόπησης, και αποτελεί και η γενική παραδοχή αρκετών ερευνητών σήμερα, ότι τη μεγαλύτερη σημασία για την κοινωνική ανέλιξη ή την κοινωνική συνέχεια έχει το πολιτιστικό ή μορφωτικό κεφάλαιο. Παραδείγματος χάριν, σύμφωνα με την έρευνα της Φραγκουδάκη (1985), μόνο του το οικονομικό κεφάλαιο όσο και να αυξηθεί δεν μπορεί να παράξει το πολιτιστικό κεφάλαιο πάνω στο οποίο κυρίως στηρίζεται το εκπαιδευτικό μοντέλο. Εξάλλου, στον όρο «πολιτιστικό κεφάλαιο», ουσιαστικά περιλαμβάνονται όλα τα προνόμια που φέρει μαζί του ο μαθητής που προέρχεται από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, όπως παραδείγματος χάριν ο τόπος κατοικίας του, ο ιδιωτικός του χώρος μέσα σ' αυτήν την ευρύχωρη συνήθως κατοικία, κάποιες γνώσεις που είναι πιθανόν να έχει αναφορικά με ξένες γλώσσες ή με τη μουσική, η σχέση του με τα βιβλία, οι

εξωσχολικές του δραστηριότητες (όπως για παράδειγμα θέατρα, μουσεία κλπ), οι διακοπές του, αλλά και ο βαθμός πληροφόρησής του για τα εκπαιδευτικά πράγματα. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σαφές πως η επιλογή του σχολείου από τους γονείς με κριτήρια διαφορετικά των γεωγραφικών, είναι δυνατό να αλλοιώσει την διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών στα παιδιά.

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται σε σημαντικό βαθμό και από τα αποτελέσματα της έρευνας. Παραδείγματος χάριν, η έρευνα έδειξε πως η κοινωνικό-οικονομική κατάσταση μιας οικογένειας μπορεί να επηρεάσει την επιλογή της σχολικής μονάδας φοίτησης ενός παιδιού. Εξάλλου, σύμφωνα με τη πλειοψηφία των γονέων που ρωτήθηκαν, σήμερα το κριτήριο της διαμονής για την επιλογή σχολείου παραβιάζεται σε μεγάλο βαθμό, προκειμένου οι γονείς να επιλέξουν ένα σχολείο με «καλή φήμη».

Παράλληλα, το γεγονός πως είναι δυνατόν να επηρεάζεται η σχέση ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους αποδεικνύεται και από το γεγονός πως το μεγαλύτερο μέρος των γονέων θεωρεί πως η επιλογή ενός καλού σχολείου είναι δυνατόν να επηρεάσει τη σχολική επιτυχία του παιδιού τους στο μέλλον. Αξιοσημείωτο είναι δε, και το γεγονός ότι βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, οι εύποροι γονείς φαίνεται να επιλέγουν σχολεία με μαθητές τόσο από ανώτερα οικονομικά στρώματα, όσο και με καλύτερες επιδόσεις στα μαθήματα, ουσιαστικά παραβιάζοντας τα γεωγραφικά κριτήρια και καλλιεργώντας καλύτερες συνθήκες εκπαίδευσης για τα δικά τους παιδιά, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις ανισότητες στην παροχή ευκαιριών.

Το παραπάνω συμπέρασμα ενισχύεται ακόμα περισσότερο, από το γεγονός ότι οι γονείς από μικρομεσαίες οικογένειες ή από τα κατώτερα στρώματα, βάσει των

αποτελεσμάτων της έρευνας, επιλέγουν σχολεία με βάση άλλα κριτήρια σε πολύ μικρότερο βαθμό.

Το μόνο αποτέλεσμα της έρευνας που μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι οι αποφάσεις των γονέων δεν συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην μείωση της ισότητας των ευκαιριών για τα παιδιά, αποτελεί το γεγονός ότι όπως απάντησαν οι περισσότεροι, σε περίπτωση που το παιδί τους τύχαινε να φοιτήσει σε ένα σχολείο με μαθητές που στην πλειοψηφία τους είχαν χαμηλές επιδόσεις στα μαθήματα, οι γονείς δεν θα φρόντιζαν απαραίτητα να του αλλάξουν σχολικό περιβάλλον.

Σε κάθε περίπτωση, και αναφορικά με το πρώτο αυτό ερευνητικό ερώτημα, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι υπάρχει μια σημαντική σχέση ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους.

5.2 Τα κοινωνικά διακυβεύματα της εμπλοκής των γονιών στη σχολική φοίτηση των μαθητών σήμερα

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, αφορά στα κοινωνικά διακυβεύματα της εμπλοκής των γονέων στη σχολική φοίτηση των παιδιών. Σχετικά με αυτό, έχουν ήδη τονιστεί οι λόγοι που οδηγούν τους γονείς σε επιλογή συγκεκριμένων σχολείων. Ο πρώτος και σημαντικότερος, είναι το πόσο κοντά στο σπίτι είναι το σχολείο. Ο δεύτερος λόγος / κριτήριο είναι η ακαδημαϊκή φήμη του σχολείου και μετά ο διευθυντής του σχολείου. Από εκεί και πέρα, η επιλογή εναλλακτικού σχολείου γίνεται κατά κύριο λόγο με γνώμονα την φήμη του σχολείου, ενώ σε σημασία ακολουθούν τα προγράμματα που προσφέρονται από αυτό (Bosetti, 2007). Η νοοτροπία αυτή σύμφωνα με την οποία η εκπαίδευση αντιμετωπίζεται ως αγορά

βασίζεται, ουσιαστικά, στη γονεϊκή επιλογή γιατί προβάλλοντας το «δικαίωμα» της επιλογής από μία μεγαλύτερη λίστα σχολείων μπορούν οι γονείς να επιλέγουν το καλύτερο σχολείο για τα παιδιά τους με βάση τα δικά τους κριτήρια, χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να ακολουθήσουν αποκλειστικά μια λύση της δημόσιας εκπαίδευσης. Με αυτόν τον τρόπο, ουσιαστικά η δυνατότητα αυτή επιλογής από τους γονείς συνδέεται άμεσα με την επικράτηση της αγοράς στη λειτουργία των σχολείων. Αναπόφευκτη συνέπεια της κατάστασης αυτής, όπως αναφέρεται και από τον Bosetti (2007) είναι η δημιουργία διαφορετικών ποιοτικά σχολείων ακόμα και μέσα στο δημόσιο, από τη στιγμή που οι γονείς επεμβαίνουν με σκοπό να εξασφαλίσουν μια, κατά το δυνατόν, ποιοτικότερη εκπαίδευση για τα παιδιά τους. Κατά συνέπεια, ο βασικός κερδισμένος δεν είναι άλλος από αυτόν που κατέχει το κεφάλαιο (οικονομικό και πολιτιστικό), δηλαδή η μεσαία και ανώτερη τάξη, και σίγουρα όχι η εργατική. Και αυτό, κυρίως γιατί τα κατώτερα στρώματα δίνουν προτεραιότητα στην κοινότητα και την τοπικότητα και φυσικά δεν έχουν το προνόμιο του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού αφού αυτό που ενδιαφέρει είναι να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες της κάθε ημέρας (Ball, 1993).

Τα παραπάνω επιβεβαιώθηκαν εν μέρει και από τα αποτελέσματα της παρούσης έρευνας. Καταρχήν, φάνηκε πως οι περισσότεροι γονείς έχουν επιλέξει σχολείο για τα παιδιά τους, το οποίο έχει ικανοποιητική φήμη για τις επιδόσεις των μαθητών εκεί. Παρόλα αυτά φαίνεται να μην είναι ικανοποιημένοι ιδιαίτερα από τα εκπαιδευτικά προγράμματα που παρέχονται εκεί για να ενισχύουν τις προσπάθειες των αδύναμων μαθητών.

Επιπλέον, η έρευνα έδειξε πως η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων δεν θα άλλαζε τη σχολική μονάδα φοίτησης του παιδιού τους αν είχαν την ευκαιρία, ενώ αναφορικά με την διαμονή σαν κριτήριο επιλογής σχολικής μονάδας, υπάρχει ένα

σημαντικό ποσοστό που δηλώνει πως πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει αλλά εξίσου σημαντικό είναι και το ποσοστό αυτών που δεν θεωρούν ότι θα πρέπει να ισχύει σε καμία περίπτωση, κάτι που δείχνει πως δεν υπάρχει σαφής τάση αναφορικά με το κρίσιμο αυτό ερώτημα.

5.3 Η σύνδεση της επιλογής των γονέων με τη διατήρηση του κοινωνικού δεσμού και της πολιτισμικής ταυτότητας

Το τρίτο και τελευταίο ερευνητικό ερώτημα, αφορά τις επιλογές των γονέων αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία, μέσω της σημασίας της εντοπιότητας για τις επιλογές αυτές. Έχει ήδη τονιστεί εξάλλου, ότι τόσο η κοινωνική όσο και η οικονομική κατάσταση των γονέων, καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό το ποσοστό συμμετοχής τους στην όλη εκπαιδευτική διαδικασία. Συνεπώς, και ο βαθμός συμμετοχής τους στην επιλογή του σχολείου του παιδιού, επίσης καθορίζεται από τους παράγοντες αυτούς. Επιπλέον, έχει σημειωθεί πως ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας είναι και οι όποιες φυλετικές διαφορές - οι δυσκολίες που εισάγουν οι φυλετικές διαφορές έχουν ως αποτέλεσμα να καθορίζονται σε σημαντικό βαθμό και οι όποιες αποφάσεις των γονέων αναφορικά με την εκπαιδευτική διαδικασία των παιδιών τους, και άρα και σχετικά με την επιλογή του σχολείου. Πιο συγκεκριμένα, μια πιθανή αδυναμία για παράδειγμα επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς ενός σχολείου, είναι πιθανό να οδηγήσει έναν γονέα στην επιλογή άλλου σχολείου. Από την άλλη μεριά, είναι επίσης πιθανό ένα σχολείο που έχει πολλά παιδιά μεταναστών να μην προτιμηθεί από Έλληνες γονείς για το παιδί τους.

Αναφορικά με τα αποτελέσματα της έρευνας, επιβεβαιώνεται πως η πολιτισμική ταυτότητα, εκφρασμένη μέσω της σημασίας της εντοπιότητας, αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική παράμετρο για τους γονείς, καθώς φαίνεται να έχει επηρεάσει

την επιλογή των γονέων για την σχολική μονάδα του παιδιού τους σε ιδιαίτερα υψηλό βαθμό. Παρόλα αυτά, δεν φαίνεται από την ανάλυση πως οι γονείς γενικότερα θα αναζητούσαν τρόπους ώστε το παιδί τους να φοιτήσει σε σχολείο στο οποίο φοιτούν μαθητές της ίδιας καταγωγής. Είναι όμως αξιοσημείωτο, πως βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας οι εύπορες οικογένειες θα επέλεγαν για τα παιδιά τους ένα σχολείο στο οποίο οι μαθητές έχουν την ίδια καταγωγή με τη δική τους, αλλά όχι τόσο «καλή φήμη» όσον αφορά τις επιδόσεις τους στα μαθήματα. Αντίθετα, η σημασία της επιλογής σχολείου με μαθητές της ίδιας καταγωγής είναι μικρότερη σε μικρομεσαίες οικογένειες καθώς και σε οικογένειες των κατώτερων στρωμάτων.

Ο κοινωνικός δεσμός και η σημασία του μελετάται και μέσω του κατά πόσο η ύπαρξη μιας σχολικής μονάδας σε ένα χωριό ή μια μικρή κωμόπολη λειτουργεί ως πόλος συσπείρωσης περισσότερων κατοίκων, κάτι για το οποίο η έρευνα έδειξε πως ισχύει σε μέτριο βαθμό.

Σε κάθε περίπτωση, και αναφορικά με το τρίτο αυτό ερευνητικό ερώτημα, μπορούμε να συμπεράνουμε πως υπάρχει μια άρρηκτη σύνδεση ανάμεσα στην επιλογή των γονέων για το σχολείο, και την διατήρηση του κοινωνικού δεσμού και της πολιτιστικής ταυτότητας

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια της παρούσης εργασίας, έγινε προσπάθεια να πραγματοποιηθεί μια προσέγγιση της προβληματικής που αφορά στην διαμόρφωση του σχολικού χάρτη, ειδικότερα σε επαρχιακές περιοχές της χώρας μας, και στα αντίστοιχα κοινωνικά διακυβεύματα που προκύπτουν από την συμμετοχή των γονέων μέσω των δικών τους επιλογών. Είναι ούτως ή άλλως αποδεκτό πως η εκπαιδευτική διαδικασία αποτελεί, ως ένα βαθμό, πολύ σημαντικό παράγοντα στο θέμα της κοινωνικοποίησης του ατόμου – αλλά αυτό οδηγεί αναπόφευκτα και στην επιρροή του σχολικού χάρτη των εκάστοτε περιοχών. Έτσι, η ανάγκη του παιδιού για κοινωνικοποίηση, σχετίζεται άμεσα με την ένταξή του σε διάφορες κοινωνικές ομάδες, με στόχο, ως επί το πλείστον, την ικανοποίηση του «κοινωνικού ανήκειν», της αίσθησης δηλαδή της συμμετοχής σε μια κοινωνική ομάδα. Το ίδιο, από την άλλη μεριά, ενδέχεται να ισχύει και από την πλευρά των γονέων, καθώς το σχολείο του παιδιού είναι πιθανό να διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό και τον δικό τους κοινωνικό κύκλο. Αυτό μπορεί να συμβαίνει, καθώς μέσω της διαδικασίας κοινωνικοποίησης του παιδιού στο σχολείο, πραγματοποιείται ταυτόχρονα και η ένταξη των γονέων σε αντίστοιχες κοινωνικές ομάδες, κυρίως λόγω εκδηλώσεων που ενδέχεται να οργανώνονται είτε στα πλαίσια του σχολείου είτε απλά από τον κοινωνικό περίγυρο του παιδιού.

Από τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι υπάρχει μια ισχυρή σχέση ανάμεσα στο ζήτημα της κοινωνικοποίησης τόσο του γονέα όσο και του παιδιού, όπως αυτή εκφράζεται μέσα από την ένταξη σε κοινωνικές ομάδες και τους

αντίστοιχους κοινωνικούς δεσμούς που δημιουργούνται, και στο ζήτημα της διαμόρφωσης του σχολικού χάρτη. Ο τελευταίος, δε, ειδικά τα τελευταία χρόνια, έχει υποστεί πληθώρα αλλαγών, λόγω των συνεχών εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων.

Σε αυτό το πλαίσιο στα πλαίσια της παρούσης εργασίας κρίθηκε σκόπιμο να μελετηθεί η σχέση ανάμεσα στα βασικά χαρακτηριστικά και τις σημαντικότερες εκφράσεις της κοινωνικοποίησης, δηλαδή την ανάγκη για το κοινωνικό ανήκειν και τους αντίστοιχους κοινωνικούς δεσμούς, και στην διαμόρφωση του σχολικού χάρτη, εστιάζοντας σε μια περιοχή εκτός των βασικών μεγάλων πόλεων της χώρας μας, στην Κυνουρία Αρκαδίας.

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα που πραγματοποιήθηκε επιχείρησε να διερευνήσει την ύπαρξη φαινομένων παραβίασης της διαμόρφωσης του σχολικού χάρτη, με τη χρήση κριτηρίων διαφορετικών από τα καθαρά γεωγραφικά. Επιπλέον, προσπάθησε να μελετήσει το κατά πόσο τέτοια γεγονότα δύναται να παραβιάζουν την ισότητα των ευκαιριών στον χώρο της εκπαίδευσης. Μάλιστα, αποδείχτηκε ως ιδιαίτερα ενδιαφέρον πρόβλημα η μελέτη της σχέσης ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους, ενώ παράλληλα έγινε προσπάθεια να προσδιοριστούν τα κοινωνικά διακυβεύματα της εμπλοκής των γονιών στη σχολική φοίτηση των μαθητών σήμερα, καθώς και το να εκτιμηθεί ο τρόπος σύνδεσης των επιλογών των γονέων με τη διατήρηση του κοινωνικού δεσμού και της πολιτισμικής ταυτότητας.

Όπως έδειξε η ερευνητική αυτή προσπάθεια, φάνηκε καταρχήν να υπάρχει μια σημαντική σχέση ανάμεσα στη διασφάλιση της ισότητας των ευκαιριών και της εμπλοκής των γονιών στην επιλογή σχολικής μονάδας φοίτησης των παιδιών τους. Επιπλέον, η έρευνα έδειξε πως η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων δεν θα άλλαζε

τη σχολική μονάδα φοίτησης του παιδιού τους αν είχαν την ευκαιρία, ενώ αναφορικά με την διαμονή σαν κριτήριο επιλογής σχολικής μονάδας, υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό που δηλώνει πως πρέπει να εξακολουθήσει να ισχύει αλλά εξίσου σημαντικό είναι και το ποσοστό αυτών που δεν θεωρούν ότι θα πρέπει να ισχύει σε καμία περίπτωση, κάτι που δείχνει πως δεν υπάρχει σαφής τάση αναφορικά με το κρίσιμο αυτό ερώτημα. Τέλος, η έρευνα έδειξε πως υπάρχει μια άρρηκτη σύνδεση ανάμεσα στην επιλογή των γονέων για το σχολείο, και την διατήρηση του κοινωνικού δεσμού και της πολιτιστικής ταυτότητας.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Βοσνιάδου Σ. (2001). Πώς μαθαίνουν οι μαθητές;
http://www.de.sch.gr/~pzafeir/CAr8ra/ylikO-hTMI/DID_POs_MaTh_MaThiTes.pdf

Ανακτήθηκε στις 11/2/2011

Βουιδάσκης, Β., (1987), Η επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα. Β' έκδοση, Αθηνά: Γρηγόρης

Charlot, B. (1992). Το σχολείο αλλάζει. Κρίση του Σχολείου και κοινωνικοί Μετασχηματισμοί. Αθήνα : Προτάσεις

Γκότοβος, Α. (2002). Παιδαγωγική αλληλεπίδραση. Επικοινωνία και κοινωνική μάθηση στο σχολείο. Αθήνα: εκδ. GuTenBerg

Καρακατσάνης Γ., Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία και Κοινωνιολογία του σχολείου, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 1983.

Κάτσικας, Χρήστος (1995). *Οικογένεια και σχολική επίδοση* Νέα Παιδεία, 74 (121 - 128).

Κάτσικας, Χρήστος – Καββαδίας, Γ. Κ., (2000). Η ανισότητα στην ελληνική εκπαίδευση. Αθήνα : Gutenberg.

Κάτσικας, Χρήστος – Θεριανός, Κώστας (2007). *Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι το 2007*. Αθήνα : Σαββάλας.

Κελπανίδης, Μ. (2002). Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης. Θεωρίες και πραγματικότητα. Αθήνα: εκδ.Ελληνικά Γράμματα

Κολιάδης, Ε. (1997). Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη, τ. Γ΄. Γνωστικές Θεωρίες. Αθήνα: αυτοέκδοση.

Κοντογιαννοπούλου, Γ. – Πολυδωρίδη, (2000). *Κοινωνιολογική ανάλυση της ελληνικής εκπαίδευσης*. Τόμ. Ι. Αθήνα : Gutenberg.

Λάμνιαν, Κ., (2001). Κοινωνιολογική θεωρία και εκπαίδευση. Αθήνα : Μεταίχμιο.

Λεονταρή Α. (1998). Αυτοαντίληψη. Αθήνα: εκδ. Ελληνικά Γράμματα.

Μαρινάκη, Σ. (2006). Η επίδραση της διδασκαλίας σε ομάδες εργασίας στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των μαθητών και στην ικανότητά τους για συνεργασία και λήψη αποφάσεων. Μεταπτυχιακή Διατριβή. Ρέθυμνο.

Μαργελή, Αγαθή, (1996). *Η σχέση επαγγέλματος γονέων με την επίδοση των μαθητών*. Σύγχρονη Εκπαίδευση 90 – 91. (99 – 102).

Μπακιρτζής Κ. (2002). Επικοινωνία και Αγωγή. Αθήνα: GuTenBeg.

Μπέλλας, Θ. (1985). Ψυχοκοινωνιολογία της αγωγής. Αθήνα: εκδ.Επικαιρότητα.

Μυλωνάς, Θ. (1999) *Κοινωνιολογία της Ελληνικής Εκπαίδευσης - Συμβολές*. Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg.

Νόβα-Καλτσούνη Χριστίνα (2002), Κοινωνικοποίηση. Η γένεση του κοινωνικού υποκειμένου, GuTenBerg, Αθήνα, σελ. 13.

Νέστορος, Ι. Ν.,(1992), Η επιθετικότητα στην οικογένεια, στο σχολείο, στην κοινωνία. Αθήνα: εκδόσεις Ελληνικά γράμματα

Παντίδης Σ., Πασιάς Γ. (2004), Ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση, GuTenBerg, Αθήνα 2004, σελ.141-142

Πετράκης, Μ. (2006), Έρευνα Marketing: η Ερευνητική Μεθοδολογία, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.

Πυργιωτάκης, Ιωάννης, (2001). Εκπαίδευση και κοινωνία στην Ελλάδα. Οι διαλεκτικές σχέσεις και οι αδιάλλακτες συγκρούσεις. Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.

Ραμπίδης Κ. (2007), Η κοινωνικοποίηση του ανθρώπου: Γενική θεώρηση με ειδικότερη αναφορά στην εκπαίδευση. Επιστημονικό Βήμα, τ.6, - Μάρτιος 2007

Σπυριδάκης Μ. (2009), Μετασχηματισμοί του χώρου: Κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις. Αθήνα: εκδ. Νήσος

Σταμέλος, Γιώργος, Εκπαιδευτική Πολιτική, Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα 2009

Τσιπλητάρης Α. & Μπαμπάλης Θ. (2006). Δέκα παραδείγματα μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας. Αθήνα: εκδ. Ατραπός

Τσακίρη, Δ. (2009) 'Οι κοινωνικές φαντασιακές σημασίες των χωρικών πρακτικών στην εκπαίδευση: η περίπτωση της διαμόρφωσης του σχολικού χάρτη φοίτησης των μαθητών' στο Μετασχηματισμοί του χώρου: Κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις, Σπυριδάκης, Μ. (επιμ.), Νήσος, Αθήνα.

Φραγκουδάκη, Άννα, (1985). *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης*. Αθήνα : Παπαζήσης.

Φραγκουδάκη, Άννα, (2000). *Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και φιλελεύθεροι διανοούμενοι*. Αθήνα : Κέδρος

Ξενόγλωσση

Ball, S., J. (1993). *Education markets, choice and social class : the market as a class strategy in the UK and the USA* British Journal of Sociology of Education. 14:1, 3 – 20.

Brown C (2001) Understanding International Relations. Hampshire, Palgrave

Bossetti, L., Pyryl M., (2007). *Parental Motivation in School Choice*. Journal of School Choice. 1: 4, 89 – 108.

Gans C. The Limits of Nationalism (Τα Όρια του Εθνικισμού). ISBN 978-0-521-00467-1 ISBN 0-521-00467-5

Georgiou, S. (2007). *Parental involvement : beyond demographics*. International Journal about parents in Education. 1, 59 – 62.

Goldring, E.B., Phillips, K. J.R., (2008). *Parent preferences and parent choices : the public – private decision about school choice*. Journal of Education Policy. 23 : 3, 209 – 230.

Glenn Allen D., Khodi Kaviani (2006), «Political Socialization, Technology, and Schools», International Journal of Social Education, 21 no1 1-17 Spr/SuM 2006.

Goffman, E. (1959). The Theories of Social Interaction (SOC401) Introduction notes from presentation of the Self in Everyday Life. http://www.lothlorien.net/~jason/school/archive/soc401/intro_goffman.html

Ανακτήθηκε στις 12/1/2011.

Jary, Δαβίδ & Jary, Julia (1991), Το λεξικό HarperCollins της κοινωνιολογίας, Νέα Υόρκη: HarperCollins, ISBN 0064610365

Maloutas and Thomas (2007) 'Middle class education strategies and residential segregation in Athens', *Journal of Education Policy*, 22: 1, 49 — 68

Mead, G. H. (1934). *Mind, Self, and Society*.
http://www.Brocku.ca/MeadProject/Mead/pubs2/Mindself/Mead_1934_Toc.html

Ανακτήθηκε στις: 23/1/2011.

Munroe Eagles, Russell Davidson, «Civic Education, Political Socialization, and Political Mobilization: Can "Kids Voting, USA" Diminish Inequalities in Voter Participation?», *Journal of Geography*, 100 no6 N/D 2001.

Raveaud, Maroussia and van Zanten, Agnes(2007) 'Choosing the local school: middle class parents' values and social and ethnic mix in London and Paris', *Journal of Education Policy*, 22: 1, 107 — 124

Postic, M., (1998). *Η μορφωτική σχέση*. Αθήνα : Gutenberg.

Poupeau, Franck , François, Jean-Christophe and Couratier, Elodie(2007) 'Making the right move: how families are using transfers to adapt to socio-spatial differentiation of schools in the greater Paris region', *Journal of Education Policy*, 22: 1, 31 — 47

Pratt N. Identity, Culture and Democratization: The Case of Egypt (*Journal of New Political Science*, vol. 27 , no.1, Μάρτιος 2005)

Vanders TraeTen, R. (2001). The School Class as an Interaction order. *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 22, No. 2.

